

Vreugd en Rust te Voorburg

Instandhoudingsplan 2023-2029

Historisch Groen Beheer
i.s.m. Stichting In Arcadië

21 juli 2022, aangepast op 25 april 2023

STICHTING IN ARCADIË

Vreugd en Rust te Voorburg

Instandhoudingsplan 2023-2029
21 juli 2022, aangepast op 25 april 2023

Opdrachtgever gemeente Leidschendam-Voorburg
samenwerkingspartner: Stichting Mooi Voorburg

Afbeelding vorige pagina:

1892 | Achterzijde hoofdhuis Vreugd en Rust
GAD, id.nr HGA001903586

In opdracht van:
gemeente Leidschendam-Voorburg
Postbus 1005
2260 BA Leidschendam

Samenwerkingspartner:
Stichting Mooi Voorburg

Projectgroep gemeente:
Toine van Wieringen
Linda van de Geijn
Merijn Samuels
René Priem
Joost Heuvelink, St. Mooi Voorburg

Projectgebied:
Park Vreugd en Rust, Juliana-Bernhardpark en Boerenbos, te Voorburg.

Gelegen binnen het complex historische-buitenplaats Vreugd en Rust: complexnummer 508177, rijksmonumentnummer 508178.

Kadaster percelen: 9178, 4991, 9149, 4318, 4317, 4751, 8987 (deel perceel gelegen ten zuiden van Broeksloot)

HISTORISCH GROEN BEHEER

Klaas de Boer, projectleider
Linnaeusdreef 48
3621 XX Breukelen
www.historischgroenbeheer.nl

In samenwerking met:

STICHTING IN ARCADIË

Daam Fockemalaan 22
3818 KG Amersfoort
033 4480035
www.stichtinginarcadie.nl

25 april 2023

Projectmedewerkers Stichting In Arcadië
Ir P. Verhoeff landschapsarchitect BNT
Drs R.H.M. van Immerseel, historicus
Ir J.D. Tump, landschapsarchitect
M. Bos, BASc beheerspecialist groen erfgoed

Alle foto's zijn gemaakt door Stichting In Arcadië, tenzij anders vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

INHOUD

1. Inleiding
1.1 Aanleiding en doel 9
1.2 Plangebied en monumentstatus 9
1.3 Werkwijze 9

2. Beschrijving plangebied
2.1 Samenvatting ontwikkelingsgeschiedenis 13
2.2 Samenvatting Tuinhistorische waardestelling 15
2.3 Aanvullende analyse 16
2.4 Aandachtspunten actuele terreininrichting 27
- Huisplaats 27
- Overplaats 29
- Juliana-Bernhardpark (onderdeel Broekplaats) 31
- Boerenbosje (onderdeel Broekplaats) 33

3. Visie en streefbeeld
3.1 Visie instandhoudingsplan 36
- Conserveringsstrategie 36
- Ontwikkelingsstrategie 37

3.2 Uitwerking streefbeeld Huisplaats 39
3.3 Uitwerking streefbeeld Overplaats 45
3.4 Uitwerking streefbeeld Broekplaats 50

4. Uitwerking beplantingen 53
4.1 Huisplaats 55
4.2 Overplaats 75
4.3 Broekplaats 96

Literatuur 104

Bijlage
1. Meerjarenplanning (Huisplaats, Overplaats en Broekplaats)
2. Detailuitwerkingen prestaties Vreugd en Rust

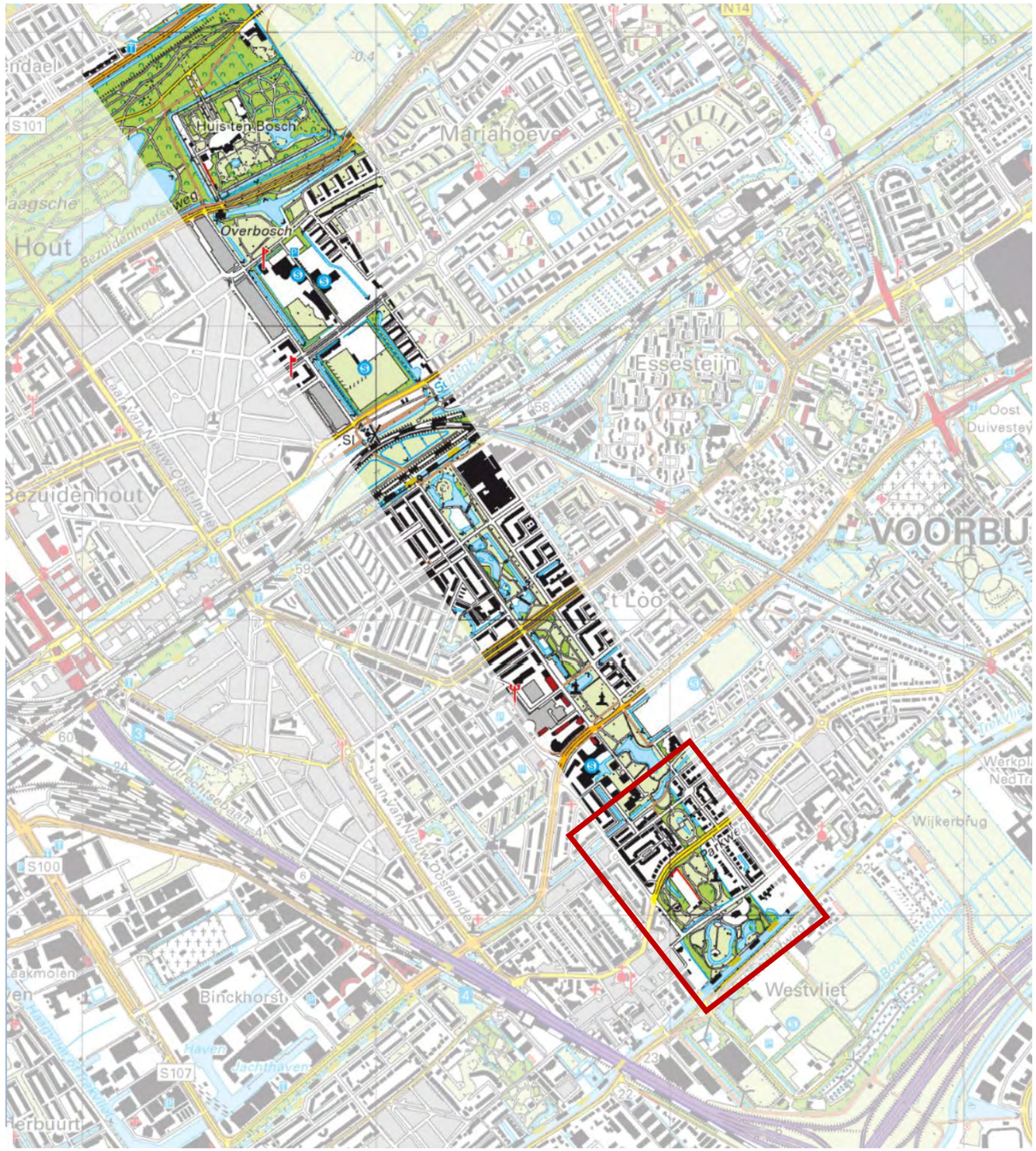

1 Inleiding

1933 | Vreugd en Rust, gezien vanaf de overzijde van de Vliet. Het huis en de parkaanleg was markant gelegen aan de Vliet.
Langs de Vliet loopt een pad geflankeerd door laanbomen. De bomenrij wordt onderbroken in de zichtlijn van het hoofdhuis. Het betreft de situatie na de verbreding van de Vliet.

Zichtbaar zijn de vele parkbanken langs het water en de gebogen brug met witte leuningen op de plek waar de bootjesvijver uitmondt in de Vliet. Deze brug is verdwenen in de huidige situatie.

Collectie HGA 088421

↑ Topografische kaart met de locatie van het plangebied (rood) als onderdeel van de Loo-zone tussen de Vliet en het parkbos bij Huis ten Bosch, aangelegd als parkstrook tussen 1955 en 1964. Bijzonder is dat het langgerekte grondgebied van buitenplaats Vreugd en Rust sinds 1771 nog steeds als open/ groene ruimte herkenbaar is in het stedelijk weefsel.

↑ Luchtfoto van het plangebied. De blauwe stippellijn markeert de contour van het rijksmonument: complex historische buitenplaats Vreugd en Rust.

→

1.1 Inleiding

Plangebied en situering

Deze rapportage betreft het instandhoudingsplan dat is opgesteld voor de Voorburgse parken Vreugd en Rust, het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbos. Deze parken zijn sinds 2005 rijksmonument en beschermd als 'complex historische buitenplaats Vreugd en Rust'. Een deel van de parkaanleg, tussen Parkweg en de Vliet, is sinds 1971 onderdeel van het beschermd stad-en dorpsgezicht van Voorburg, vanwege de ligging nabij de dorpskern.

Binnen het stedelijke weefsel van Voorburg en Den Haag zijn de parken onderdeel van de Loo-zone. De Loo-zone is een langgerekt groengebied, opgespannen tussen de Vlietzone in het zuiden en het parkbos van Huis ten Bosch in het noorden. Hiertussen ligt een aaneenschakeling van groenstructuren en waterpartijen die doorkruist worden door spoorwegen en (resten van) oude strandwalwegen en weteringen. De individuele parken langs deze structuur hebben hun eigen identiteit en ontwikkelingsgeschiedenis, maar overkoepelend is er een samenspel van recreatieve-, natuur- en cultuurhistorische waarden. De Loo-zone is daarmee een bepalende factor in de woonkwaliteit en historische identiteit van Voorburg als onderdeel van de agglomeratie Den Haag.

Het plangebied 'Vreugd en Rust' kent een gelaagde historie door de gefaseerde ontwikkeling uit tien verschillende buitenplaatsen vanaf ca. 1613. De aanleg in landschapsstijl is gefaseerd tot stand gekomen in de periode 1789-1875, onder andere naar ontwerp van J.D. Zocher jr. De voormalige buitenplaats is nu ruim 100 jaar een openbaar park en in gemeentelijk beheer. In de eerste helft van de 20e eeuw zijn de nieuwe plantsoenen Juliana-Bernhardpark en het Boerenbos aangelegd in de voormalige Broekplaats van de oude buitenplaats.

Aanleiding

De historische parkaanleg Vreugd en Rust is grotendeels gaaf aanwezig, waardoor het een hoge tuinhistorische waarde heeft. Op veel plekken is de terreininrichting echter aangetast door de tand der tijds (o.a. paden) en aan vernieuwing toe. Sommige plekken hebben te maken met verrommeling door 'overprogrammering' van de openbare ruimte en de toenemende recreatiebehoefte en -druk.
Qua beplantingen is de oorspronkelijke botanische en natuurlijke soortenrijkdom sterk verschraald en aan verjonging en vernieuwing toe. Met betrekking tot het beheer en dunnen van het bomenbestand en het vervangen van oude bomen is er behoefte aan input op het gebied van historische beplanting.

Sinds 2021 zijn er diverse uitvoeringsprojecten gestart ter verbetering van de terreininrichting van de parkdelen die in eigendom zijn van de gemeente Leidschendam-Voorburg. De gemeente heeft samen met de Stichting Mooi Voorburg een lijst met 28 zogenoemde 'prestaties' opgesteld en voor het gehele park verschillende deeluitwerkingen gemaakt.

Doel

Het doel van dit instandhoudingsplan is tweeledig:

1. Doel van dit instandhoudingsplan is om de verschillende uitvoeringsprojecten ('prestaties') te integreren tot één samenhangende visie, onderbouwing en streefbeeld, van waaruit verdere uitwerking van de plannen mogelijk is;
2. Daarnaast is er behoefte aan een beheervisie om het beheer en onderhoud van de beplantingen op peil te brengen. Daartoe worden er aandachts- en verbeterpunten voor de inrichting en het beheer van de (historische) groenstructuur opgesteld – in samenhang met de nog uit te voeren prestaties.

Voorgaande stukken

- '*Tuinhistorische analyse en toekomstvisie. Vreugd en Rust/Juliana-Bernhardpark/Boerenbosje te Voorburg*', SB4, 2000;
- '*Buitenplaats Vreugd en Rust. Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling*', Korneel Aschman Erfgoedadvies, Versie 2, aangevuld en uitgebreid 7 juli 2022

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 1: de inleiding op het plangebied en de opgave.

Hoofdstuk 2: een beknopt overzicht van de ontwikkelingsgeschiedenis, een beschrijving van de bescherming en de aanwezige erfgoedwaarden (de tuinhistorische waardestelling) en een analyse. Dit hoofdstuk bouwt voort op het '*Tuinhistorisch onderzoek met waardestelling*' die is opgesteld door Korneel Aschman Erfgoedadvies. De samenvatting is aangevuld met actueel beeld- en kaartmateriaal en een nadere analyse van aandachts– en knelpunten wat betreft beheer.

Hoofdstuk 3: visie en streei beeld.
Hier wordt een overkoepelende visie gepresenteerd voor de uitwerking van de diverse uitvoeringsprojecten ('prestaties') en op het toekomstig beheer en onderhoud van de tuin– en parkaanleg. De visie wordt onderbouwd aan de hand van een strategie voor conservering van historische waardevolle elementen en een strategie voor de ontwikkeling van andere aspecten, zoals het vergroten van de natuurwaarden.
Het streefbeeld - hoe zien de parken er over 10 tot 20 jaar uit? - wordt gebaseerd op de informatie verkregen uit de ontwikkelingsgeschiedenis, de actuele situatie en de uitgangspunten voor instandhouding. Dit streefbeeld moet richting geven aan restauratie en herstel van de monumentale parkaanleg en de inpassing van nieuwe elementen. Het streefbeeld wordt per deelgebied tekstueel toegelicht met maatregelen voor zichtlijnen, paden, water en oevers en bouwkundige objecten. De 'prestaties' zijn integraal in het streefbeeld verwerkt.

Hoofdstuk 4: beheervisie beplantingen. Per beplantingstype (solitaire bomen, heestergroep, etc.), wordt er een streefbeeld toegelicht. Om dit streefbeeld te bereiken wordt er per vak of structuur de benodigde omvormingsmaatregelen (indien nodig) en een globaal sortiment beschreven.

Bijlage 1: in het meerjarenplan worden de maatregelen in tabelvorm uitgewerkt voor de eerste zes jaar van de beheerperiode die in het plan is beschreven. Naast het jaarlijks beheer wordt het periodiek en eenmalig beheer beschreven en toegelicht. Na zes jaar dient een tweede meerjarenplan te worden opgesteld voor de tweede periode van zes jaar. Deze strategie van 6 jaar sluit aan bij de looptijd van beheersubsidies.

Bijlage 2: detailuitwerkingen prestaties Vreugd en Rust. Schetsontwerpen **door projectgroep gemeente.**

2 Beschrijving plangebied

↑ **1855:** Prent van de voorzijde van het hoofdhuis getekend door P.J. Lutgers. Het is een weergave van het huis na aanbouw van twee grote zijvleugels met beplanting in de 'oksels'. Op de voorgrond de nu verdwenen vijver langs het Oosteinde. Er liggen twee bloemperken in het gazon en er staat een heksenbol. De (vrij jonge) bomen en heesters begeleiden de zichtlijn op de voorgevel en zijn gevarieerd van boomvorm en soort, typisch voor een parkontwerp door Zocher jr.

Uit: 'Gezigten in de omstreken van 's-Gravenhage en Leyden' (Amsterdam, 1855). Geen voortekening uit 1850 bekend.

↑ **1850:** Prent van de hertenweide van Vreugd en Rust getekend door P.J. Lutgers.
Er staat een ijzeren weidehek langs de binnenoever. Op de hertenweide staan oude bomen en recent aangeplante bomen met boomkorven. Op de achtergrond staat een eenvoudig hertenhuis.
De vijver heeft slingerende oevers met bol afgewerkte grastaluds tot aan de waterlijn, kenmerkend voor een aanleg in landschapsstijl. Aan de parkzijde liggen, los van de oever, bosvakken met heesters en bomen (loof- en naaldbomen). Een wandelpad volgt de contouren van de vijver. Tezamen verbeelden deze een natuurlijke beekloop.

Voortekening door Lutgers, Coll HGA kl. A 2676

2.1 Ontwikkelingsgeschiedenis

Het historisch onderzoek

Als voorbereiding voor dit instandhoudingsplan is er een tuinhistorisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek geldt als basisdocument voor de gemeente bij beleid– en planvorming en voldoet aan de Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek (RCE 2012). In het tuinhistorisch onderzoek is ook een beschrijving van de actuele situatie en een tuinhistorische waardestelling van de huidige parkaanleg opgenomen:

- *'Buitenplaats Vreugd en Rust. Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling'*, Korneel Aschman Erfgoedadvies, 26-03-2021.

Bovenstaand onderzoek bouwt voort op een onderzoek uit 2000:
- 'Tuinhistorische analyse en toekomstvisie. Vreugd en Rust/Juliana-Bernhardpark/Boerenbosje te Voorburg', SB4, 2000.

De Historische Vereniging Voorburg heeft daarnaast in 2020 een boek gepubliceerd met daarin een uitgebreide beschrijving van de totstandkoming van de aanleg en veel historisch beeldmateriaal: *'Vreugd en Rust - gastvrije buitenplaats met een park van Zocher'*; HVV, 2020.

Samenvatting ontwikkelingsgeschiedenis

1613-1916 | Vreugd en Rust als buitenplaats

Als particuliere buitenplaats kende Vreugd– en Rust een complexe ontwikkelingsgeschiedenis als samenvoeging van een reeks kleinere buitenplaatsen.
De kern van de buitenplaats Vreugd en Rust wordt sinds ca. 1613 gevormd door een huis (genaamd 'Opmijst'/'Vreugd en Rust') op de huidige locatie van het hoofdhuis. Op een buitenplaatskaart uit 1773 is er een uitgebreide aanleg aanwezig met (1) de Huisplaats aan de Vliet in geometrische stijl, destijds kleiner dan het huidige Huisplaats; (2) de Overplaats met een groot parkbos, een moestuinperceel en een zichtlijn vanaf de voorgevel van het huis; (3) de Broekplaats, bestaande uit hofboerderij en een langgerekt parkje tot aan de Broeksloot (dit parkje in vroege landschapsstijl is mogelijk later toegevoegd aan de tekening). De zichtlijn door de Overplaats is in een latere fase verlengd met flankerende bomenrijen tot aan de Broeksloot.

De aanleg in landschapsstijl, zoals we die nu nog (her)kennen, is gefaseerd en door meerdere generaties eigenaren tot stand gekomen en in stand gehouden: de eerste aanleg in (vroege) landschapsstijl in 1789, getransformeerd en verder uitgebouwd in de periode 1838-1857 en rond 1875. Bekend is de betrokkenheid van tuin– en landschapsarchitect J.D. Zocher jr., al zijn er geen tekeningen van het totaalontwerp of latere deelontwerpen van de firma Zocher bewaard gebleven. In het historisch onderzoek wordt gesteld dat een inmetingskaart uit 1916 een goed eindbeeld geeft van het ontwerp van de Zochers, voor zover deze tussen 1838-1875 gefaseerd is uitgevoerd en door het tuinpersoneel met veel zorg is onderhouden.
Op de eerste foto's van het park (rond ca. 1900) is te zien dat de buitenplaats onder de laatste particuliere eigenaren naar de laatste tuinmode was ingericht, bijvoorbeeld met sierbeplantingen in gardeneske stijl.

1917-nu | Vreugd en Rust als Haags en later als Voorburgs park

Vreugd en Rust is sinds 1917 een publiek wandelpark. Gemeente Den Haag kocht begin 20e eeuw meerdere landgoederen en buitenplaatsen in de buurtgemeenten op voor grote stedelijke uitbreidingen en de behoefte aan groene ruimte. Dit betekende de redding van Vreugd en Rust als parkaanleg. In 1961 kocht de gemeente Voorburg het park over van Den Haag.
Het park vormt een staalkaart van een ruime eeuw gemeentelijke groenvoorziening en openbaar parkgebruik in een historische setting. Zo werd er een tennispark ontwikkeld binnen de contouren van de oude moestuin, werd de padenstructuur geasfalteerd en versimpeld, kenden de monumentale gebouwen verschillende functies en uitbaters, werd er een muziekkoepel gebouwd, kwamen er meer parkbanken en wandelroutes (narcissen– en kunstroute), werd de hertenweide als dierenweide en kinderboerderij in gebruik genomen en kwam er een speeltuin.

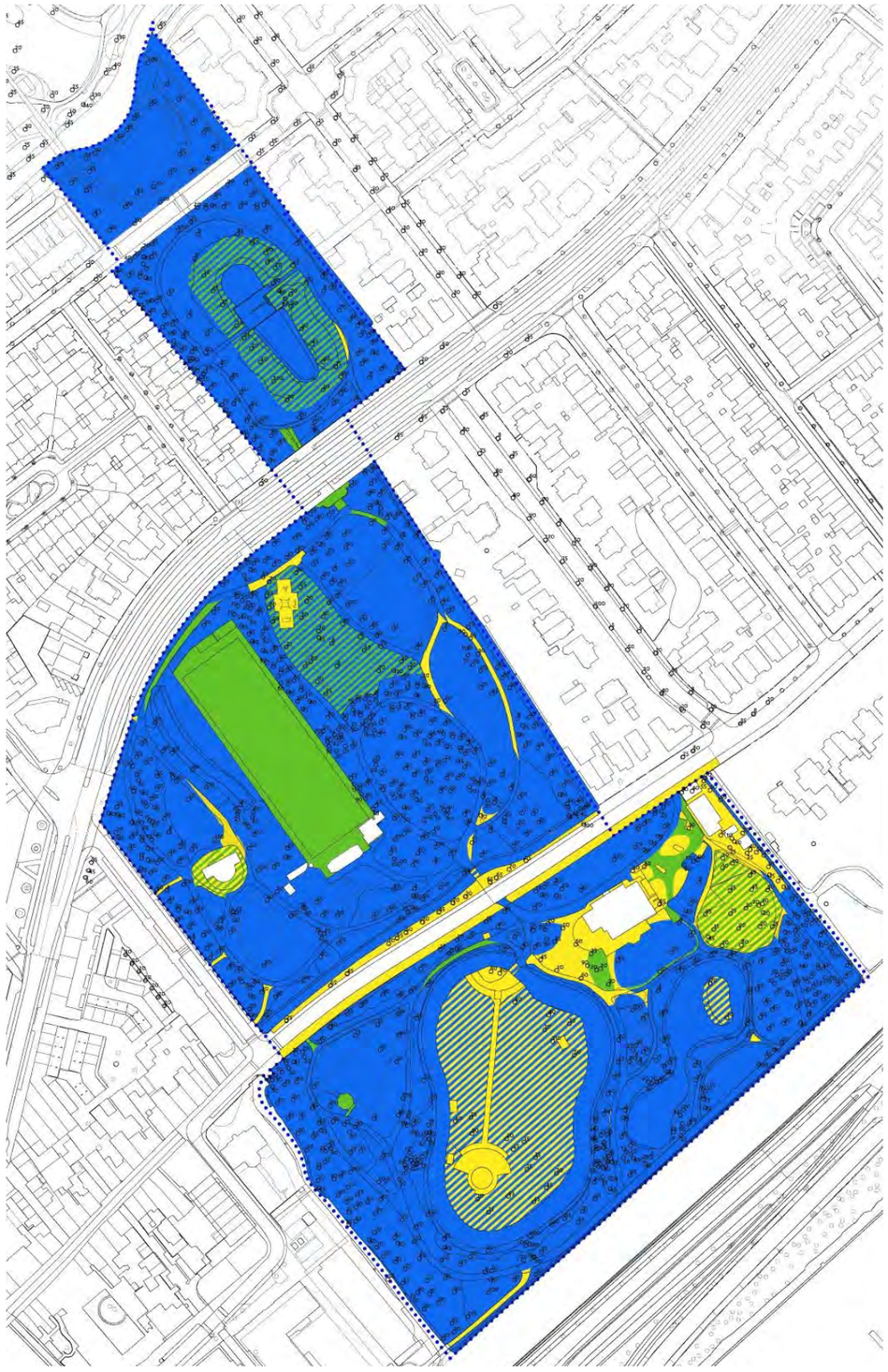
1937,1955-nu | Broekplaats als Voorburgse parken/plantsoenen

Ten noordwesten van de Parkweg ligt het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje. Binnen de reeks parken hebben deze twee parken een eigen identiteit en sfeer: een typisch jaren-1930 park en een eenvoudig 'wederopbouw parkje'. Zowel het Boerenbosje als het Juliana-Bernhardpark zijn nog grotendeels in oorspronkelijke staat.

In de buitenplaatsperiode zijn deze twee parken een geheel geweest, genaamd de 'Broekplaats'. Dit terrein rond de Hofboerderij (parkterrein vanaf ca. 1772) was in 1917 buiten de verkoop gehouden, maar werd in 1929 alsnog aangekocht door de gemeente Voorburg. De boerderij werd ca.1930 afgebroken.

Vanaf 1937 is het terrein van het Juliana-Bernhardpark integraal heringericht als openbaar park/ plantsoen/'wandelplaats', waarbij een groot deel van de oudere boombeplanting en de 18e eeuwse zichtas bewust in het nieuwe ontwerp zijn opgenomen. Het Boerenbosje met restanten van de oude aanleg bleef gehandhaafd. Centraal in de nieuw gegraven vijver met conische vorm (1937) kwam een bank in Amsterdamse Schoolstijl gecombineerd met een beeldhouwwerk als monument ter ere van het koninklijk huwelijk van 07-01-1937. Het park werd op 11 juni 1938 geopend, gelijk met de onthulling van het monument 'Juliana-Bernhardbank'.
Het ontwerp voor de terreininrichting van het Juliana-Bernhardpark is van de Dienst Gemeentewerken van Voorburg waarbij tuinarchitect Henri Roeters van Lennep waarschijnlijk beplantingsadvies heeft gegeven. De ansichtkaart uit circa 1940 geeft het beeld van een botanisch rijk aangekleed park. Rond de Tweede Wereldoorlog zijn veel perken en solitairen verdwenen.

Tussen de Noordenburglaan en de Broeksloot volgde waarschijnlijk pas rond 1955 de herinrichting van het Boerenbosje. De opzet van dit parkje is eenvoudig en passend bij de wederopouwperiode: een halfcirkelvormig pad met een rugdekking van een gevarieerde heesterbeplanting (na de oorlog is de grote zichtlijn buiten beeld verdwenen) en een panorama op het noordwestelijk gelegen open gebied. Eind jaren 1950/ begin jaren 1960 werden ook de weilanden van de vroegere hofboerderij ingericht als een parkenstrook. Dit groene lint kreeg de naam *Loozone*. In de jaren 60-70 is het panorama aan de overzijde van de Broeksloot dichtgeplant bij de uitbreiding van het zwembadterrein (Vliegermolen). Bij de aanleg van het huidige Notenboompark is de zichtlijn weer opengekapt.

Tuinhistorische waarde:

- Hoog
- Positief
- Indifferent

← De tuinhistorische waarde van de parkaanleg pp de Huisplaats, de Overplaats, in het Juliana en Bernhardpark en het Boerenbosje (Broekplaats van Vreugd en Rust), weergegeven met de daarvoor geldende kleurcodering

→ De tuinhistorische waarde van de huidige padenstructuur van Vreugd en Rust.

Kaarten overgenomen uit:
Korneel Aschman Erfgoedadvies, 2022

2.2 Samenvatting tuinhistorische waardestelling

Voor de Huisplaats en de Overplaats van Vreugd en Rust is er een tuinhistorische waardestelling opgesteld in: '*Buitenplaats Vreugd en Rust. Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling*', Korneel Aschman Erfgoedadvies, Versie 2, aangevuld en uitgebreid 7 juli 2022. Deze waardestelling voldoet aan de Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek (RCE 2012).

Monumentstatus

De parkaanleg, inclusief het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbos, is sinds 2005 beschermd als ***rijksmonument***, als onderdeel van het complex historische buitenplaats Vreugd en Rust (complexnummer 508177, monumentnummer 508178). Binnen het complex liggen meerdere rijksmonumentale gebouwen en bouwkundige objecten. De doorkruizende wegtracé's met de parktoegangen en de historische weg- en laanbeplantingen zijn een belangrijk onderdeel van de parkbeleving. De wegtracé's van het Oosteinde, de Parkweg en Noordenburghlaan liggen dan ook binnen de begrenzing van het rijksmonument. De planvorming voor de wegtracé's ontbreekt in deze rapportage en wordt in een latere fase uitgewerkt.

De Huisplaats, de Overplaats en Broekplaats van Vreugd en Rust zijn sinds 1971 onderdeel van het van rijkswege ***beschermd stad-en dorpsgezicht*** van Voorburg. De parkdelen Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje zijn geen onderdeel van het beschermd stad– en dorpsgezicht van Voorburg.

De grote zichtlijn is een buitenplaats-overstijgend onderdeel van de parkaanleg van Vreugd en Rust. Deze wordt benoemd in de ***Landgoedbiotoop*** van de provincie Zuid-Holland. De zichtlijn loopt vanaf de voorgevel van huis Vreugd en Rust in noordwestelijke richting tot buiten de gemeentegrens. Oorspronkelijk tot Huis ten Bosch. Ook is er een zichtlijn tussen de achtergevel van het hoofdhuis en de Vliet. De zichtlijnen zijn nog grotendeels herkenbaar binnen de aanleg, maar worden in de huidige situatie verstoord door hoogopgaand groen. Wat betreft de instandhouding van de grote zichtas is afstemming tussen gemeente Leidschendam-Voorburg en gemeente Den Haag vereist.

Samenvatting waardering

Vreugd en Rust is een oude buitenplaats in landschapsstijl (naar ontwerp J.D. Zocher jr.), waarbij de 20e eeuw de meest belangrijke aanlegperiode is geweest. Deze historische parkaanleg is in de huidige situatie vrij gaaf aanwezig, maar is op sommige plekken versoberd en verschraald, m.n. qua botanische waarde. Door slijtage van de terreininrichting in de oudere parkdelen vallen de latere wijzigingen (de positieve en indifferente onderdelen) extra op in de vorm van verrommeling.

De gemeente (eerst Den Haag, later Voorburg) heeft zich opgeworpen om dit soort historische parken in stand te houden en geschikt te maken als openbaar park. De huidige parkinrichting is een staalkaart van het gemeentelijk (groen)beheer van de afgelopen eeuw.
Het huidige parkgebruik geeft ook uiting van 'het Haagse' of 'Voorburgse': door bezoekers en omwonenden wordt bijvoorbeeld waarde gehecht aan de geschiedenis van de plek, de aanwezige natuurwaarden, het is een geliefd wandelpark, de hertenweide is in gebruik als kinderboerderij en er is een tennispark in de voormalige moestuin. Naast tuinhistorische waarden zijn ook dit waardevolle aspecten van Vreugd en Rust.

De tuinhistorische waarde van de aanleg van Vreugd en Rust als geheel is ***hoog.*** De afzonderlijke samenstellende onderdelen van de parkaanleg (paden-, water- en beplantingsstructuren) hebben verschillende tuinhistorische waarde. De toelichting hiernaast is uit de waardestelling overgenomen:

Blauw - tuinhistorisch hoge waarde:
van cruciaal belang voor de structuur en/of de betekenis van de aanleg.
Parkdelen en elementen die qua opzet en (grotendeels) in inrichting dateren uit de 19e-eeuwse of eerdere parkaanleg, zoals weergegeven op de kaart uit 1916 en de later onder architectuur heringerichte parkdelen:

- *De 19e-eeuwse of eerdere aanleg van het overgrote deel van huisplaats en overplaats;*
- *Hierbij is na 1916 het onderhoud aan en herplant van de beplantingsstructuur op hoofdlijnen historisch passend uitgevoerd, waardoor het park nog steeds een rijke en gevarieerde opzet heeft;*
- *De 1937-38 aanleg van het Juliana en Bernhardpark, met daarin destijds nadrukkelijk opgenomen de 18e-eeuwse grote zichtlijn;*
- *De circa 1955-aanleg van het Boerenbosje.*

Groen - tuinhistorisch positieve waarde:
Van belang voor de structuur en/of de betekenis van de aanleg en/of aanvullend c.q. niet storend in de historische structuur
Parkdelen en elementen die in de loop van 20e eeuw zijn toegevoegd of juist zijn vereenvoudigd en die toegevoegde waarde hebben voor de historische aanleg of hier geen afbreuk aan doen:

- *Delen van de tuininrichting bij het hoofdhuis;*
- *De muziekkoepel in het park rond de hertenkamp;*
- *De Narcissenroute door het park;*
- *De entree met toegangshek aan de Parkweg;*
- *Verlegde parkpaden door verbreding van de Parkweg;*
- *Het tenniscomplex in de vroegere moestuin;*
- *De zuidelijke entree tot het Juliana en Bernhardpark.*

Groengestreept:
parkdelen en elementen die als locatie of perceel hoge tuinhistorische waarde hebben, maar een invulling die verarmd is of weinig relatie heeft met de historische aanleg:

- *De noordwestelijke boomweide in het parkdeel met de zichtlijn (Overpark): dit nu open perceel-deel had tot ver in de 20e eeuw een meer besloten inrichting, met wandelpaden;*
- *De grote grasruimte rond de vijver zonder de aankleding met perken en solitairen in het Juliana en Bernhardpark.*

Geel - tuinhistorisch indifferente waarde:
van relatief weinig belang voor of zelfs afbreuk doend aan de structuur en/of de betekenis van de aanleg
Parkdelen en elementen die in de loop van 20e eeuw zijn toegevoegd of juist zijn vereenvoudigd en die geen toegevoegde waarde hebben voor de historische aanleg of hier zelfs afbreuk aan doen:

- *Inrichting van het entreegebied en parkeerplaats bij het hoofdhuis;*
- *Delen van de tuininrichting bij het hoofdhuis;*
- *Delen van het padenverloop in de vijverpark;*
- *De wegverbreding van het Oosteinde;*
- *De diverse toegevoegde zijingangen tot het park;*
- *Delen van de paden– en beplantingsstructuur in het parkdeel met de zichtlijn en in het Oranjeriepark (Overpark);*
- *De iets verlegde zuidoostelijke bocht in het rondgaande pad in het Juliana en Bernhardpark.*

Geelgestreept:
Parkdelen en elementen die als locatie of perceel tuinhistorische waarde hebben, maar een invulling die geen relatie heeft met de historische aanleg:

- *De inrichting van het menagerie-gebied in het vijverpark ten zuidoosten van het hoofdhuis;*
- *De invulling van het eiland in de slingervijver achter het hoofdhuis: het perceel is tuinhistorisch waardevol, de invulling is indifferent;*
- *De vormgeving van de bruggen in het park: de ligging is tuinhistorisch waardevol, de uitvoering is indifferent;*
- *De inrichting met opstallen en de afscheidingen op en om de hertenkamp;*
- *In inrichting en aankleding van de buitenruimte rond de oranjerie.*

2.3 Aanvullende analyse

Het historisch onderzoek bevat een analyse resulterend in een tuinhistorische waardestelling (zie hoofdstuk 2.2). Deze paragraaf betreft een aanvullende analyse per parkdeel die handvatten biedt bij het opstellen van een streefbeeld en de beheermaatregelen. De deelgebiednamen zijn aangeleverd door projectteam.

De parken behorende tot de voormalige buitenplaats 'Vreugd en Rust' zijn:
- Park Vreugd en Rust. De parkaanleg opgesplitst door de straat 'Oosteinde', bestaande uit:
  - **Huisplaats;**
  - **Overplaats.**

- De 'Broekplaats' van de voormalige buitenplaats Vreugd en Rust, bestaande uit:
  - **Juliana-Bernhardpark;**
  - **Boerenbosje.**

Door een huidige terreinopname te spiegelen aan historisch kaart- en fotomateriaal is de 'oorspronkelijke' parkcompositie (o.a. naar ontwerp van J.D. Zocher jr) in beeld gebracht. Deze analyse wordt toegelicht in deze paragraaf. Vervolgens is er een aandachtspuntenlijst (zie paragraaf 2.4) opgesteld met de nog aanwezige en missende onderdelen in de huidige terreininrichting aan de hand van de volgende aspecten:

- **Zichtlijnen:**
  - interne en externe zichtlijnen in het park die nog aanwezig of nog herstelbaar zijn;

- **Water en oevers:**
  - wijzigingen in de waterstructuur (de gedempte vijvers en grachten);
  - oeverafwerking in het verleden en de huidige onderhoudsstaat van de oevers;

- **Paden en toegangen:**
  - wijzigingen in de padenstructuur (met name in de Overplaats en omgeving hoofdhuis);

- **Bouwkundige elementen:**
  - aspecten, zoals tuinornamenten, hekwerken, parkbanken en kuipplanten in het verleden;
  - recente bouwkundige elementen die een toevoeging zijn of juist afbreuk doen aan het monument, zoals kunstobjecten, de inrichting van het herkenkamp etc.;

- **Beplantingen:**
  - de wijzigingen in beplantingsstructuur en -sortiment;
  - de onderhoudsstaat en verzorging van beplantingen, water en oevers, en paden in het verleden.

Algemene analyse Park Vreugd en Rust (Huisplaats en Overplaats) aan de hand van drie globale periodes, lagen of thema's. Voor thema's Broekplaats, zie pg.25.

Thema I: Park Vreugd en Rust als buitenplaats in particulier beheer:

Op de volgende pagina's is de kaart uit 1916 geprojecteerd op de actuele plattegrond ter vergelijking van toen en nu. Een inventarisatiekaart van het park uit 1916 wordt beschouwd als een belangrijke historische bron en 'onderlegger' voor het beheerplan. Op de volgende pagina's zijn er ook historische foto's weergegeven in vergelijking met foto's van de huidige situatie. Voor meer beeldmateriaal, zie ook boek '*Vreugd en Rust - gastvrije buitenplaats met een park van Zocher*'; HVV, 2020. Er zijn prenten en schilderijen van het park uit de periode 1850-ca.1900. Uit 1892, 1893, rond 1900 en rond 1910 zijn er fotoseries bekend.

Uit het beeldmateriaal blijkt o.a.:
- **De herkenbare ontwerpstijl van Zocher jr.:** de 1916 kaart in combinatie met prenten en foto's geven inzicht in de beeldtaal van Zocher, de uitstraling van vijverpartijen en de rol en historische samenstelling van beplantingen in dit park: er zijn veel eerste orde bomen (bosbomen met inheemse soortsamenstelling) met accenten van bijzondere boomvormen en heesters (typisch Zocher). De vijvers hebben slingerende oevers met bol afgewerkte grastaluds tot aan het water. Deze verbeelden een natuurlijke beekloop.
- **Extensief beheer van de aanleg in landschapsstijl:** schilderijen van J.A. de Jonge en de eerste foto's tonen een park met een natuurlijke en landelijke uitstraling, passend bij de 19e-eeuwse beheertraditie en de bedoelde sfeer van 'Zocherparken': het park heeft de gelaagdheid van een open parkbos, met accenten van bijzondere bomen en heesters. In de 19e en begin 20e eeuw werden de gazons beheerd als parkweiden met bloem- en kruidenrijk gras.
- **Intensief beheer op de 'hoofdmomenten' in de aanleg:** op oude foto's werd er op specifieke locaties binnen de aanleg intensief 'getuinierd': rond het hoofdhuis, in de omgeving van het Oosteinde, in de moestuin en in de omgeving van de kas en oranjerie. De buitenplaats werd zorgvuldig onderhouden en was ingericht met details als borders, bloemperken en kuipplanten.

Thema II: Park Vreugd en Rust als 'Haags park':

Foto's en plattegronden van rond 1920-1930 tonen Vreugd en Rust als 'Haags' park in de vooroorlogse periode.

Uit het beeldmateriaal blijkt o.a.:

- **Het park werd zorgvuldig onderhouden:** de voormalige buitenplaats werd in de vooroorlogse periode ook als publiek park zorgvuldig onderhouden;
- **De uitstraling van het park was sober en chique:** de gebouwen krijgen nieuwe recreatieve functies 'in het hogere segment'. De aankleding en uitstraling van de gebouwen in de parkomgeving was sober en chique: foto's tonen terrasmeubilair op de gazons achter het Park Hotel (hoofdhuis) en bij de Theeschenkerij in de voormalige oranjerie;
- **Voortzetting gebruik als geliefd wandelpark:** diverse paden uit het Zocher jr.-ontwerp werden verwijderd en versimpeld, met name in de Overplaats. Nieuwe paden en parktoegangen werden aangelegd, zoals een brug naar de oranjerie vanaf het Oosteinde in 1921 (nu verdwenen). Er zijn parkbanken geplaatst op markante plekken in de aanleg, zoals langs de Vlietkade en de 'Van der Vet-bank' bij de entree van de Overplaats in 1926;
- **Parkstroken zijn afgekaveld:** t.b.v. wegverbredingen werden waterpartijen gedempt, wandelpaden, parkbruggen, bosvakken en park– en laanbomen verwijderd, verplaatst of vervangen. De functionele moestuin is rond 1927 omgevormd tot tennispark en daarmee als omsloten ruimte binnen de parkaanleg behouden, waarbij de grote kas werd verbouwd tot clubhuis. De Broekplaats, als onderdeel van de buitenplaats Vreugd en Rust, was in 1917 buiten de verkoop aan gemeente Den Haag gehouden, maar werd in 1929 aangekocht door de gemeente Voorburg.

Thema III: Park Vreugd en Rust als 'Voorburgs park':

Foto's, luchtfoto's en beheerplannen uit de naoorlogse tijd tot nu tonen de doorontwikkeling van Vreugd en Rust als 'Voorburgs' park.

- **Herplant met inheemse bomen:** in 1961 kocht de gemeente Voorburg het park over van Den Haag. Door de afdeling Plantsoenen van de Openbare werken Voorburg is het boombestand volledig geïnventariseerd en beoordeeld qua toestand. En zijn in 1962 plannen gemaakt om de vele zieke bomen 'te vellen' en bosvakken geheel of gedeeltelijk te 'onder planten'. Het betrof een zeer beperkt sortiment van inheemse bosbomen en een plantwijze van één soort boom per bosvak: eik, beuk, berk of esdoorn. De historische contouren van de bosvakken zijn grotendeels behouden (zie kaart 1916), maar de soortenrijkdom van het boombestand is afgenomen.
- **Herplant met parkboomsoorten**: het historisch sortiment was een gemengd sortiment van parkbosbomen (van verschillende ordes) en inheemse bosboomsoorten, afhankelijk van de locatie binnen de parkaanleg. De afgelopen tien jaar zijn er in de parken vooral bijzondere parkboomsoorten bijgeplant. Op sommige locaties ontstaat hierdoor in de toekomst mogelijk een arboretumachtige sfeer met vooral grote parkbomen van de eerste orde, zoals in het deelgebied 'zichtas Huis ten Bosch' in de Overplaats. In de afgelopen 20 jaren zijn er alleen bomen geplant op plaatsen waar deze weg zijn gevallen. Mogelijk zijn er in de periode daarvoor wel bomen geplant op plekken waar deze voorheen niet stonden, dus niet conform de historische plantlocaties.
- **Beplantingen als staalkaart van gemeentelijk plantsoenbeheer:** qua beplantingen is de oorspronkelijke botanische en natuurlijke soortenrijkdom in de afgelopen decennia sterk verschraald door de wijze van groenbeheer. In de bosvakken zijn de sterkste wintergroene heesters (hulst, rhodo, broodboom) en sneeuwbes steeds meer sfeerbepalend, waardoor deze is gaan afwijken van de historische gemengde samenstelling en daarnaast beperkt bijdraagt aan de gewenste biodiversiteit. Denk bij een gemengde beplanting aan een combinatie van sierheesters en inheemse heesters en van wintergroene en bladverliezende beplantingen. Naast de instandhouding van tuinhistorische waarden spelen sentimentele waarden, educatieve waarden en natuurwaarden een steeds grotere rol in het groenbeheer: recent vinden er in het park natuurmaatregelen plaats, zoals plekken met hoog gras, de aanleg van takkenrillen en staand of liggend dood hout in de bosvakken. Dode of afstervende bomen worden op sommige plekken als boomruïnes gehandhaafd. Deze maatregelen worden ingezet voor natuur– en milieu educatie voor basisscholen;
- **Ontstaan van enclaves in het park:** de monumentale gebouwen in het park, zoals het hoofdhuis, de oranjerie en de kas, vormen een integraal onderdeel van de historische parkcompositie. Deze zijn de afgelopen decennia steeds meer geïsoleerd in het park komen te liggen: zichtrelaties tussen gebouw en park worden geblokkeerd door hagen en doorgeschoten heesters, de historische aansluitingen van de padenstructuur zijn verwijderd voor de aanleg van terrassen en er is rond de gebouwen behoefte aan werkruimte uit het zicht (zoals bevoorrading en (fiets)parkeren, koeling, opslag tuinmeubilair en afval);
- **Toenemende recreatieve programmering:** Vreugd en Rust is ruim een eeuw in gebruik als een publiek park. Er zijn in deze periode nieuwe toevoegingen aan de publieke ruimte gedaan die soms alweer zijn verwijderd. Voorbeelden zijn: de alweer verwijderde brug (bj. 1921) naar de oranjerie, de monumentale poort (1973), de recente reconstructie van de narcissenroute uit de jaren '70, de muziekkoepel (2004), het toenemende aantal kunstobjecten, voorzieningen voor spelen, (fiets-)parkeren, afvalbakken voor hondenbezitters, de inrichting van de hertenweide, recent geplaatste lantaarnpalen, de 'prestaties' op initiatief van Stichting Mooi Voorburg. Sommige elementen voegen zich in de historische parkstructuur, anderen missen een goede inpassing. Dit wordt nader toegelicht in de waardestelling (groen, geel) en hoofdstuk 2.4.

Toelichting 1916 kaart

→1916 | Kaart 'Gemeente Voorburg, Buitenplaats Vreugd en Rust, schaal 1A500' door de dienst openbare werken van de gemeente Den Haag. De zichtlijn is met gele stippellijnen aangeduid.
Coll. HGA, bewerking Stichting In Arcadië

De inmetingskaart geeft de exacte situatie weer van de terreininrichting in haar laatste fase als 'familie buiten' in particulier beheer, want deze is opgesteld op het moment van de voorlopige koopovereenkomst in 1916. De definitieve aankoop van de Huisplaats en de Overplaats door gemeente Den Haag was in 1917. Er zijn geen oorspronkelijke ontwerptekeningen van de parkaanleg bekend. In het historisch onderzoek (Aschman, 2021) wordt gesteld dat deze kaart een goed eindbeeld geeft van het ontwerp van de Zochers, voor zover deze tussen 1838-1875 gefaseerd is uitgevoerd en door het tuinpersoneel met veel zorg is onderhouden tot de verkoop.

De kaart geeft de massa-ruimteverhouding van de parkcompositie weer en het daarmee samenhangende stelsel van zichtlijnen. De kaart laat tevens de inrichting van de later afgekavelde parkdelen zien: de omgeving van de verbrede straten Oosteinde en Achterweg (later Parkweg) met de vijver voor het hoofdhuis en de omgrachting rond de Overplaats.

<u>Aanduidingen bouwkundige elementen op de kaart:</u>

- 'M', gemetselde moestuinmuur;
- 'Yz.hek', ijzeren hek op hertenweide;
- 'H.Sch.', houten schutting in moestuin;
- 'Afr.', afrastering in volière;
- 'H.hek'; diverse houten hekken;
- Diverse gebouwen en bruggen: (heerenhuis, oranjerie, kas, serre, stal, w.c., volière, etc.);
- Ontbrekend in tekening: parkbanken, tuinvazen, tuinbeelden en kuipplanten.

<u>Aanduidingen beplantingen op de kaart:</u>

- 'Bosch', groen;*
- Gazon', lichtgroen;
- 'Boomen', als punten;**
- 'Perk', bloemperken bij kas en oranjerie zijn met verschillende kleuren aangegeven;
- 'B.Grd.', boomgaard of vakken met fruitbomen bij de moestuin;
- 'R.D.Dr.', rhododendron groepen in de zichtlijn en in omgeving van huidige muziekkoepel;
- Donkergroen gekleurde heestergroepen, mogelijk wintergroen en/of rhodo's;
- 'Heg ', langs de moestuin.

<u>Kanttekening bij deze kaart:</u>
* Het onderscheid tussen gazon versus bos is op deze kaart verwarrend, want ook de open ruimte onder de boomkronen wordt soms als 'Bosch' aangeduid, bijvoorbeeld in de zichtlijn bij de Vliet en in de Overplaats (zie gele stippellijnen). Dit wekt de suggestie dat de zichtlijn is dichtgeplant als bosvak. Uit oude foto's blijkt echter dat deze zichtlijnen vrij open grasbanen waren. Langs de Vliet geven de boomstippen dan ook een uitsparing in de laanbeplanting aan.

** De bomen zijn weergegeven als boomstippen, maar de boomkronen ontbreken. De bomen in de bosvakken zijn slechts op enkele punten ingemeten. De kaart geeft hierdoor een incoherent beeld van de driedimensionale gelaagdheid van de parkcompositie. Historische plantlocaties waar nu bomen ontbreken zijn in veel gevallen met behulp van deze kaart aan te wijzen. Sommige boomstippen komen exact overeen met de locatie van monumentale bomen in de actuele situatie.

→ 2022 | Huisplaats en Overplaats in de actuele situatie
Stichting In Arcadië

LEGENDA

- contour rijksmonument
- Bouwkundige objecten
- Verhardingen
- Water
- Gras
- Bos- of heestervak
- Lage (sier)heesters
- Hagen
- Bloemperken
- Bomen en boomkronen

↑1916 | Uitsnede Huisplaats op de inmetingskaart uit 1916 'Gemeente Voorburg, Buitenplaats Vreugd en Rust', geprojecteerd op een kaart van de huidige situatie. De bestaande bomen zijn aangegeven met stamomtrek. Fotolocaties zijn aangegeven met pijlen.
Bewerking Stichting In Arcadië. Ondergrond op basis van actuele BGT, kadaster en bomenkaart gemeente V-L (2021)

→ 2022 | Kaart van de Huisplaats in de huidige situatie
Stichting In Arcadië.

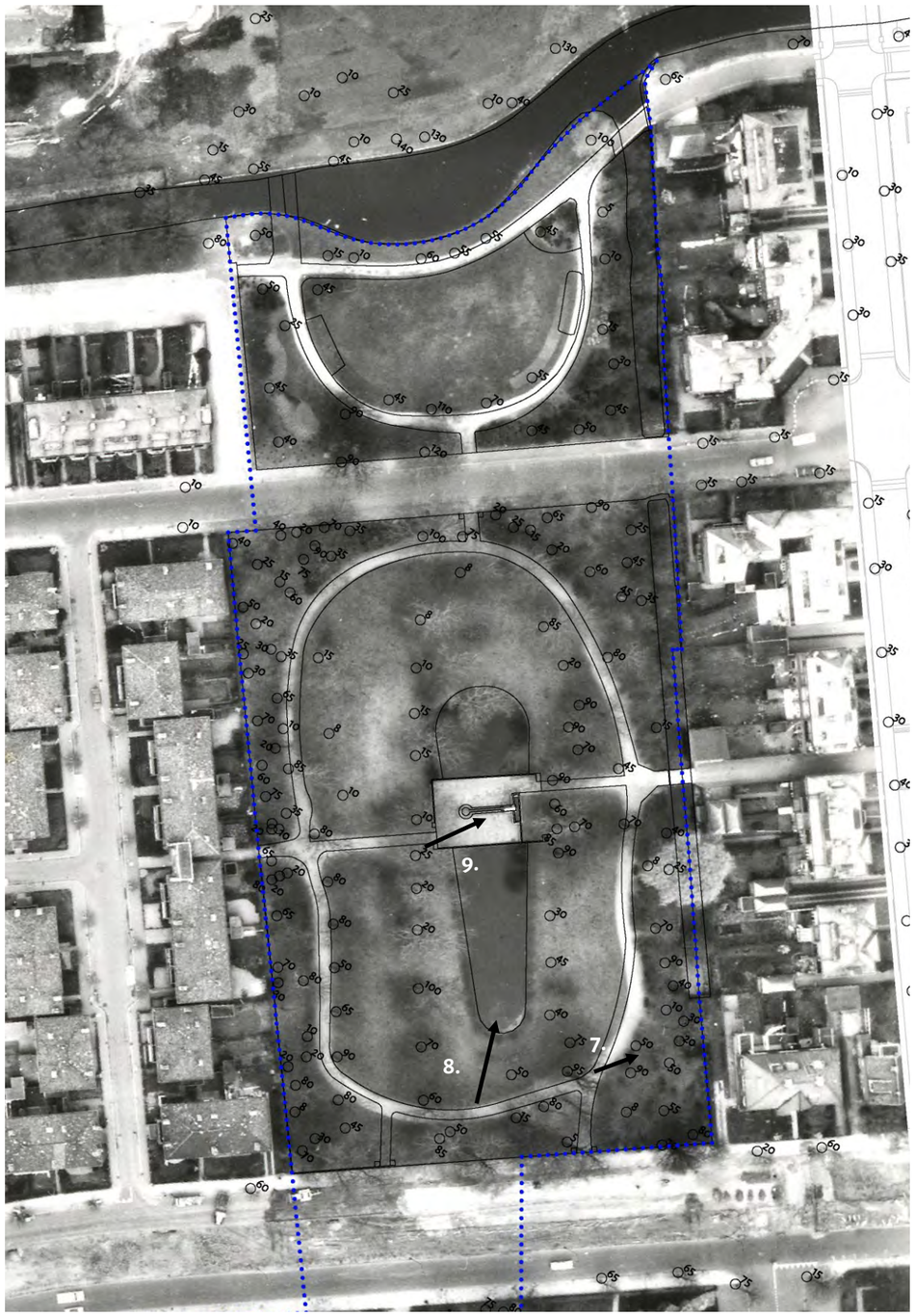

↑**1916** | Uitsnede Overplaats op de inmetingskaart uit 1916 'Gemeente Voorburg, Buitenplaats Vreugd en Rust', geprojecteerd op een kaart van de huidige situatie. De bestaande bomen zijn aangegeven met stamomtrek. Fotolocaties zijn aangegeven met pijlen.
Bewerking Stichting In Arcadië. Ondergrond op basis van actuele BGT, kadaster en bomenkaart gemeente V-L (2021)

→ 2022 | Kaart van de Overplaats in de huidige situatie
Stichting In Arcadië.

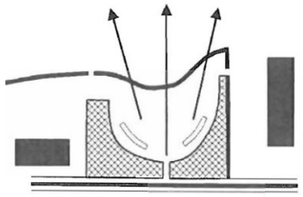

↑ **1964** | Luchtfoto met daarover geprojecteerd de huidige aanleg. Voor het Juliana-Bernhardpark is de afwijkende ligging van paden zichtbaar en in het Boerenbos zijn de oorspronkelijke beplantingscontouren af te leiden. De bestaande bomen zijn aangegeven met stamomtrek. Pijlen geven fotolocaties aan.
Luchtfoto beschikbaar gesteld door K. Aschman, 2022.. Bewerking Stichting In Arcadië.

↑ **2022** | Kaart van de Broekplaats in huidige situatie
Stichting In Arcadië

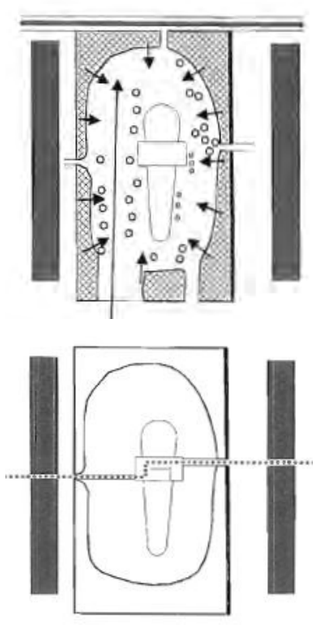
↑ Boerenbos. Ruimtelijke situatie en zichtrelaties.

Uit: 'Tuinhistorische analyse en toekomstvisie. Vreugd en Rust/Juliana-Bernhardpark/Boerenbosje te Voorburg' (SB4 2000)

Algemene analyse Broekplaats aan de hand van drie globale periodes, lagen of thema's.
(Vervolg op pagina 17)

Thema IV: De Broekplaats van buitenplaats Vreugd en Rust

- **De 18e eeuwse zichtas als verbindend element** (onderdeel van de landgoedbiotoop ZH) is in de 20e eeuw afwisselend open–en dichtgeplant geweest en wordt ook in de huidige situatie geblokkeerd door hoge heesterbeplanting aan weerszijden van de Noordenburglaan en in het Notenboompark (DH). De zichtlijn is nadrukkelijk aanwezig als terugkomende structuur in de parkenreeks;
- **De Broeksloot** is als wetering/waterloop een belangrijk overblijfsel van het agrarisch cultuurlandschap. De oorspronkelijk haakse loop van de Broeksloot op deze locatie is komvormig uitgegraven, mogelijk als onderdeel van het ontwerp voor het Boerenbosje ca. 1955;
- **Sluitstuk van parkenreeks: d**e Broekplaats kan nog steeds als sluitstuk van de parkenreeks Vreugd en Rust beschouwd worden met een panorama over de oorspronkelijke landerijen van Vreugd en Rust, nu de Loo-zone. Op de locatie van de verdwenen koepel staat een treurwilg.

Ruimtelijke analyse Juliana-Bernhardpark.
↑↑ zichtrelaties intern.
↑ looplijnen rond de gedenkbank.

Uit: 'Tuinhistorische analyse en toekomstvisie. Vreugd en Rust/Juliana-Bernhardpark/Boerenbosje te Voorburg' (SB4 2000)

Thema V: Juliana-Bernhardpark als jaren '30 park

Een technische uitwerking (zie historisch onderzoek) voor de vijverpartij en vooroorlogs beeldmateriaal (foto's, ansichten) tonen het Juliana-Bernhardpark als typisch jaren '30 park of plantsoen. Hieruit blijkt dat de terreininrichting in de huidige situatie vrij gaaf is:

- **Verankering in omgeving:** dit terrein van de hofboerderij 'Vreugd en Rust' werd rond heringericht als openbaar park/plantsoen met behoud van een deel van de oudere boombeplanting en de grote zichtas. Het park is sterk verankerd in de stedenbouwkundige opzet van de omliggende wijk door middel van nieuwe zichtlijnen (op het monument), kruisende wandelpaden en de doorsnijdende weg Noordenburglaan en de nieuwe parktoegangen aan alle zijden;
- **Krachtig parkensemble in 'gemengde stijl':** de conische vijverpartij, de wandelpaden, de beplantingen en het monument zijn gelijktijdig aangelegd en naar alle schijn ontworpen als totaalplan/ensemble door de Dienst Gemeentewerken in samenwerking met tuinarchitect, architect en beeldhouwer. De aanleg is in de huidige situatie vrij gaaf aanwezig. Het is een combinatie van geometrische- (stelsel van assen) en landschappelijke elementen (slingerende rondwandeling). Deze 'gemengde' stijl is typerend voor de betrokken generatie tuinarchitecten;
- **Herkenbare beplantingsdetails door Roeters van Lennep:** tuinarchitect Henri Roeters van Lennep was hoogstwaarschijnlijk betrokken bij de uitwerking van de beplantingen, al zijn er geen beplantingsplannen bekend. Het is bekend dat hij villatuinen in de gemengde, 'architectonische' tuinstijl ontwierp met zorgvuldig ontworpen, uitbundige borders, de toepassing van inheemse en exotische boomsoorten en een struiklaag van aantrekkelijk bloeiende heesters. De eerste foto's van dit park tonen dan ook een rijke beplanting rond de vijver: er liggen bloemperken in gazon en er staan diverse solitaire heesters en jonge treurbomen. De beplantingen zijn sinds de Tweede Wereldoorlog verdwenen/versoberd;
- **Schakel in parkenreeks:** naast terreininrichting is ook van belang: de symbolische waarde van het monument en het gebruik van het park als rustplek in een groene, natuurrijke omgeving en als schakel binnen een groter aaneengesloten wandel– en recreatiegebied.

Thema VI: Het Boerenbosje als wederopbouwpark

Naoorlogs beeldmateriaal (luchtfoto's 1964-heden) toont het Boerenbosje als eenvoudig parkje uit de wederopbouwperiode (ca. 1955). Er zijn verder geen oude foto's of ontwerptekeningen bekend.

- **Samenhang en verschil met het J-B park:** het is onbekend of Roeters van Lennep betrokken was bij het ontwerp voor het Boerenbosje. De opzet van dit parkje, is qua structuur duidelijk wel een opeenvolging van het Juliana en Bernhardpark: een open middenruimte, de komvormig uitgegraven Broeksloot, een halfcirkelvormig pad, en daarbuiten een heesterrand. De opzet is echter eenvoudiger en passend bij de wederopbouwperiode, zonder de beplantingsdetails die het Juliana en Bernhardpark kenmerkten;
- **Met aandacht vormgegeven beplantingen:** een luchtfoto uit 1964 is de eerste en enige informatiebron t.a.v. de oorspronkelijke beplantingsopzet. De beplantingen zijn met aandacht aangelegd en verzorgd: een symmetrische opzet met slanke lintbedden langs binnenzijde van de halfronde paden met heestervakken in de 'oksels'. Aan de buitenzijde vrolijk golvende borders en gazonranden. In daaropvolgende decennia (1975 en 1977, 1980, etc.) zijn enkele minimale wijzigingen zichtbaar al zijn enkele details wel verdwenen;

Huisplaats Vreugd en Rust, foto overzicht toen-nu

1910 ca. | Zicht over de vijver op de achterzijde van het huis. Het huis is prominent gelegen aan de Vliet en is sterk verankerd in de omliggende parkaanleg in landschapsstijl. De vijver heeft een bol aflopend talud en gras tot aan de waterlijn.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 088978

1915 ca. | De slingervijver achter het huis met het eilandje, gezien vanaf de omwandeling. Dit eilandje met een gevarieerde beplanting fungeert als een halfopen coulisse waardoor er bij een rondwandeling steeds wisselende zichten over de waterpartij te beleven zijn.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 088413

1917 ca. | Het hertenhuis in de hertenweide, gebouwd in chaletstijl en gezien vanaf het pad langs de Vliet. De vijverpartij met slingerende oevers verbeelden een natuurlijke beekloop. Langs de oevers staan boomgroepen met dan reeds volgroeide eiken.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 088410

Zicht op de achterzijde van het huis. Recent geplante bomen en de tuin-/terrasinrichting van de horeca blokkeren de zichtrelatie over de vijver richting de Vliet. Langs de oevers van de vijver is veel opslag van wilgen en elzen waardoor de scherpe belijning mist.
Stichting In Arcadië, 2021

Het eiland met woekerende bamboe waardoor er minder zicht is over de vijver vanaf de omwandeling. De oevers en beschoeiing verkeren deels in slechte staat.
Stichting In Arcadië, 2022

Het stalgebouw op de hertenweide refereert qua architectuur naar een oranjerie, niet passend op een hertenweide. Het terrein heeft een rommelige uitstraling door de vele hekken, de verharde en versleten oevers en het ontbreken van begeleidende boom- en heesterbeplanting langs beide zijden van de beek.
Stichting In Arcadië, 2022

2.4 Aandachtspunten actuele terreininrichting

Huisplaats

Zichtlijnen
- De grote zichtas tussen hoofdhuis en de Vliet wordt belemmerd door beplantingen;
- Vergeleken met de inmetingskaart 1916 zijn overige zichtlijnen grotendeels aanwezig. Echter, de contouren van de begeleidende heestervakken en de accentpunten langs de zichtlijnen verschillen of ontbreken: bv. ontbrekende boomgroepen op hertenweide, bloemperken, accentbeplanting in de bosvakken, zicht op de Grote kas in de Overplaats.

Water en oevers
- De aanwezige vijvers zijn qua ligging vrijwel ongewijzigd t.o.v. de inmetingskaart 1916. De vorm van het eiland wijkt af van de kaart;
- Er ontbreekt een wandelverbinding (voorheen dam) over de Grote Vijver en Bootjesvijver en een directe waterverbinding naar de Vliet;
- Er ontbreekt een kleine vijver in de verdwenen Kleine vijvertuin;
- De vijver voorlangs het hoofdhuis is gedempt bij de wegverbreding Oosteinde;
- Op de oude foto's hebben de vijvers slingerende oevers met bol afgewerkte grastaluds in de ontwerpstijl van Zocher jr. Deze verbeelden een natuurlijke beekloop. De oevers en beschoeiing in de huidige situatie zijn versleten, verzakt of begroeid geraakt en verkeren op meerdere plekken in slechte staat. Dit doet sterk afbreuk aan de beleving van het park;
- Water- en oeverplanten, zoals zichtbaar op oude foto's (o.a. gele lis), ontbreken. Er is sterke algvorming in de Grote Vijver, waardoor het beeld van de spiegelende vijver ontbreekt.

Paden en toegangen
- De aanwezige paden zijn qua ligging grotendeels ongewijzigd gebleven t.o.v. inmetingskaart 1916. De historische afwerking is geschoffeld zand. Deze paden zijn in de huidige situatie geasfalteerd in wisselende padbreedtes;
- Door veroudering en wortelopdruk zijn veel paden versleten en toe aan herstel;
- Er ontbreken padaansluitingen naar het hoofdhuis, waardoor het huis geen onderdeel meer is van de oorspronkelijke routing en padenstructuur (zie paragraaf 'Waardestelling');
- Niet-historische verhardingen, zoals de terrassen en de parkeerplaats zijn niet/matig aangesloten op het historische padenstelsel;
- T.o.v. de inmetingskaart 1916 zijn er 2 extra wandeltoegangen.

Bouwkundige elementen
- De twee toegangspoorten naar het huis zijn toe aan restauratie en de hekken ontbreken;
- De tuin-/terrasinrichting van de horeca (terrashek, luifel, prieel etc.) blokkeert de zichtlijn naar de Vliet en doet bovendien afbreuk aan de beleving/uitstraling van het monument;
- Er zijn diverse gebouwtjes toegevoegd in de omgeving van de verdwenen stal/koetshuis;
- Het stalgebouw in de hertenweide (bj. 1986) is qua bouwstijl een foutieve referentie naar een oranjerie. Op deze locatie is een verwijzing naar het gesloopte hertenhuis in chaletstijl meer op z'n plaats;
- De hertenweide heeft een rommelige uitstraling door de vele typen hekken, dierenverblijven en speelhuisjes die uitgestrooid zijn over het terrein. Inmiddels deels verwijderd;
- De toegangsbrug en beschoeiing bij de hertenweide-entree is zeer zwaar en rechthoekig uitgevoerd in beton. Dit in schril contrast met de oude foto's van deze locatie met daarop een rustieke brug en oevers met zachte belijning en grastaluds;
- De muziekkoepel (bj. 2004) is als latere toevoeging geland op deze plek, maar past bij de 'Voorburgse' traditie van publieke parkvoorzieningen;
- Parkmeubilair is verouderd en versleten en staat soms pal in de zichtlijnen (verstorend);
- Er ontbreekt een brug over de ontbrekende waterverbinding tussen Bootjesvijver en de Vliet.

Beplantingen
- Parkbos, bomen en heesters
  - Qua heesterbeplantingen is de oorspronkelijke botanische en natuurlijke soortenrijkdom sterk verschraald. Sterke wintergroene heesters (hulst, rhodo, bonte broodboom) en sneeuwbes zijn steeds meer sfeerbepalend, maar dragen beperkt bij aan de biodiversiteit. Er staat heesterbeplanting langs de randen, maar in de kernen van enkele bosvakken staan plaatselijk minder heesters. Een kruidlaag met interessante bosbodemsoorten ontbreekt;
  - Er is veel uitval binnen het verouderde bestand van bosbomen (eik, beuk). Recent zijn er vooral bijzondere parkboomsoorten bijgeplant, waardoor er een aboretumachtige sfeer aan het ontstaan is. De balans in het bomenbestand/-sortiment, zoals typerend is voor Zocher jr., raakt hierdoor verstoord;
  - De 1916 kaart geeft de oorspronkelijke massa-ruimte verhouding aan met bos– en heestervakken en daartussendoor open zichtlijnen. In de huidige situatie staan er vrijstaande bomen in de gazons tussen de bos– en heestersvakken, zoals aan de zuidzijde van de hertenweide. Men dient te voorkomen dat deze zichtlijnen op termijn dichtgroeien;
  - Op markante plekken in de aanleg, langs de vijvers en de rondwandeling ontbreekt de accentbeplanting, zoals 2e en 3e orde bomen met bijzondere bloeiwijze en boomvormen (treur, zuil etc.), heestervakken met sierwaarde en boomgroepen met eiken langs de vijver rond de hertenweide;
  - Langs de Vliet ontbreken er laanbomen. De aanleg was hier voorheen meer gesloten dan in de huidige situatie, met uitzondering van de uitgespaarde zichtlijn op het huis;
  - Er ontbreken in de huidige situatie heesterbeplantingen t.o.v. de inmetingskaart 1916 en foto's uit begin 20e eeuw. Voorbeelden zijn heestervakken in het gazon bij de muziekkoepel, langs de buitenoever van de hertenweide, en vrijstaande heesters op de hertenweide ter hoogte van het huis.

- Gazons en oevers
  - De gazons hebben voor het publiek een belangrijke functie als zon–, picknick en speelweide, met name het gazon rond de muziekkoepel en langs de Vliet. De gazons hebben een uitbundige voorjaarsbloei van vooral crocus. Dit is passend voor oude parken en wordt door het publiek gewaardeerd;
  - In de beeldtaal van Zocher missen de vijvers hun scherpe belijning met bloem– en kruidenrijk grasland langs de gehele oever: de oevers zijn moeilijk bereikbaar door hekken en overgroeiende beplanting. Er wordt niet regelmatig gemaaid tot aan de waterlijn met plaatselijk de opslag van riet, wilgen en elzen als gevolg. De oeverbeschoeiing is plaatselijk slecht, waardoor deze op sommige locaties afkalven;
  - Er is overbeweiding op de hertenweide, met kale plekken en vertrapte oevers als gevolg;
  - Gazons onder bomen hebben veel kale plekken en er is graafschade door honden.

- Sierbeplanting
  - De detaillering in sierbeplanting die hoort bij een buitenplaats of parkaanleg in landschapsstijl ontbreekt grotendeels, zoals de aankleding van het eiland, kuipplanten langs de oprit en bij het huis, accenten zoals bloemperken en sierheesters op bijzondere plekken in de gazons;
  - Op oude foto's en prenten was de aanleg rond het hoofdhuis overwegend sober en chique, typerend voor een 19e-eeuwse aanleg in landschapsstijl en aangevuld met modieuze tuinelementen. In de huidige situatie is de omgeving van het huis aangekleed met recente tuintoevoegingen zoals rozenperken en prielen, kanteelhagen en andere snoeivormen. Deze doen afbreuk aan de beleving/uitstraling van het monument en de relatie met de inrichting van het omliggende park ontbreekt.

Overplaats Vreugd en Rust, foto overzicht toen-nu

1893 | De grote formele zichtlijn uit ca. 1772, gezien vanuit de Overplaats. De (vnl. bosboomsoorten) *framen* exact de voorgevel van het hoofdhuis. Als extra laag is er de parkcompositie in landschapsstijl naar ontwerp van Zocher jr. met geschoffelde zandpaden in S-motief in een ruimtelijk spel van strategisch gepositioneerde heestergroepen. Het huis wordt tijdens de wandeling afwisselend getoond en verhuld.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. HGA001903599

1915 ca. | In de 19e en begin 20e eeuw werden de gazons van de Overplaats beheerd als parkweiden met bloem- en kruidenrijk hooiland, passend bij de beeldtaal van Zocher. De omgeving van de oranjerie was sober ingericht. Het gebouw was omringd met natuurlijk ogende parkbosranden als coulissen: o.a. paardenkastanje, linde en bladverliezende heesters. Latere foto's tonen ook bloembedden in het gazon.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 088406

1910 ca. | Park achter de oranjerie met de solitaire rode beuk. De oevers van de tot beek vergraven sloot zijn grasoevers. Aan de overzijde de boomgaard bij de moestuin. Op de voorgrond een geschoffeld/met zand bedekt plantvak met lage fruitbomen.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 088983

Foto van de zichtlijn in de huidige situatie waarbij het profiel is verbreed en dichter bij het huis versmalt. Er is veel uitval van oude bosbomen (linde en eik). De oorspronkelijke parkcompositie van vervlochten paden, parkbosranden en heestergroepen is sterk versimpeld en nog nauwelijks beleefbaar. Kunstobjecten domineren het beeld.
Stichting In Arcadië, 2022

Foto genomen in dezelfde kijkrichting. De tuin-/terrasinrichting met keermuurtjes, hagen en lantaarnpalen doet afbreuk aan de historische beleving/sobere uitstraling van het monument. De gazons hebben een uitbundige voorjaarsbloei van crocus. Er is een kunstwerk geplaatst midden in het blikveld van de oranjerie.
Stichting In Arcadië, 2021

Foto genomen in dezelfde kijkrichting, maar dan vanaf het pad. De boomgaard en grasoever rechts van de vijver is nu overwoekerd met esdoorn, hulst en braam en wordt gebruikt als dumpplaats voor snoei– en bladafval. Rechts van het pad de inmiddels monumentale rode beuk. Daarachter een markante schuine naaldboom.
Stichting In Arcadië, 2022

Overplaats - aandachtspunten actuele terreininrichting

Zichtlijnen
- De Overplaats heeft als hoofdelement de grote zichtas uit ca. 1772;
- De zichtlijn op de Grote Kas wordt geblokkeerd door een groep rhododendron.

Water en oevers
- Vanwege wegverbredingen ontbreken er watergangen langs twee perceelsgrenzen;
- Op een oude foto heeft de slingerende vijver/beek grasoevers met daarlangs fruitbomen en solitaire parkbomen. In de huidige situatie is één zijde van de oever overwoekerd geraakt door spontane opslag van o.a. esdoorns. Dit doet sterk afbreuk aan de beleving van dit parkdeel.

Paden en toegangen
- Het historische padenstelsel naar ontwerp van J.D. Zocher jr. vormt een ruimtelijk spel van paden met de S-vorm als centraal motief. De grote zichtlijn uit ca. 1772 is geïntegreerd in deze aanleg in landschapsstijl. De nog aanwezige paden zijn qua ligging sterk gewijzigd en versimpeld t.o.v. de inmetingskaart uit 1916 (zie hoofdstuk 2.2). Hierdoor is het langgerekte lijnenspel van paden niet of nauwelijks herkenbaar in het terrein;
- Oorspronkelijk waren er twee parktoegangen die een bijzondere entreebeleving hadden. In de huidige situatie zijn er vijf extra secundaire toegangspaden;
- Door de plaatsing van de monumentale poort in 1973 is de parktoegang vanaf de Parkweg (voorheen Achterweg) naar de zichtlijn verplaatst. In de 19e-eeuwse situatie lag deze parktoegang naast de zichtlijn t.h.v. de hofboerderij;
- De historische afwerking van paden is geschoffeld zand. Deze zijn in de huidige situatie geasfalteerd. Vanwege slijtage en wortelopdruk is het asfalt toe aan herstel;
- Langs de paden zijn er resten aanwezig van de oude padopsluiting en van opstelplekken voor parkbanken. Rond de Van der Vet bank (1926, ontwerp H. van der Kloot Meijburg) liggen resten van een tegelstoep;
- In de historische situatie was de verharding rond de gebouwen slechts een verbreding van het pad. In de huidige situatie zijn er rond de historische gebouwen (kas, oranjerie) nieuwe verhardingsvlakken en terrassen aangelegd en mist hierdoor de verankering met de omringende padenstructuur.

Bouwkundige elementen
- De tuin-/terrasinrichting van de horeca in de oranjerie met muurtjes en hagen doet afbreuk aan de beleving/uitstraling van het monument naar ontwerp van Zocher jr;
- De Grote kas was een hoofdmoment in de aanleg, gezien vanaf de rondwandeling, het Oosteinde en vanuit de Huisplaats. Het gebouw is nu volledig afgeschermd door rododendrons;
- De historische tuinmuren met spalieren, poorten en tuinschuren in de voormalige moestuin zijn toe aan restauratie of herstel;
- Parkmeubilair is sterk verouderd, versleten of ontbreekt op sommige locaties. Hondenpoepafvalbakken staan pontificaal in beeld bij parkentrees en in historische zichtlijnen. Dit doet afbreuk aan de beleving van het historische aanleg;
- De Overplaats bevat een groeiende collectie kunstobjecten en dit vormt een steeds nadrukkelijker onderdeel van de parkbeleving of doet zelfs afbreuk hieraan;
- Er zijn recent diverse gebouwtjes toegevoegd in de voormalige moestuin.

Beplantingen
- Parkbos, bomen en heesters
  - Als Overplaats heeft dit deelgebied van oudsher een bosrijker en landelijker karakter dan de Huisplaats, wat zich uit in een natuurlijker bossortiment voor de bosvakken en de kweektuinen en boomgaard in de omgeving van de voormalige moestuin;
  - Qua bomenbestand is er veel uitval van oude bosbomen (eik, beuk, linde, iep). Recent zijn er vooral bijzondere parkboomsoorten bijgeplant, zowel in de gazons als in de bosvakken, als in de randen van de zichtas. In de beeldtaal van Zocher jr. is er in de parkcompositie een balans van bosbomen en parkbomen (1e, 2e, 3e orde). Deze balans raakt in de toekomst verstoord door de nieuwe aanplant van vooral groot wordende parkbomen. Het zal tevens leiden tot een verschuiving in de massa-ruimte verhouding en de zichtlijnen groeien verder dicht;
  - Qua heesterbeplanting is de oorspronkelijke soortenrijkdom van bladverliezende heesters in de afgelopen decennia sterk verschraald. Sterke wintergroene heesters (hulst, rhodo, bonte broodboom) en sneeuwbes zijn steeds meer sfeerbepalend, maar dragen beperkt bij aan de biodiversiteit. Een bosbodem met boskruiden en stinzeplanten ontbreekt op veel plekken;
  - Vergeleken met historische foto's ontbreken er in de actuele situatie enkele heestergroepen als onderdeel van de parkcompositie langs de zichtlijn. De inmetingskaart uit 1916 geeft een incompleet beeld. Op markante plekken in de aanleg, zoals bij de parkentrees en rond de monumentale gebouwen (oranjerie, kas), ontbreekt de accentbeplanting met bijzondere boomvormen en heesters met sierwaarde;
  - Rhodo-groepen zijn op sommige plekken uitgegroeid tot grote omvang en blokkeren zicht;
  - Recent vinden er natuurmaatregelen in de bosvakken plaats, zoals vaste plekken met takkenrillen en staand/liggend dood hout in de bosvakken. Dit past bij het historische en natuurlijkere karakter van de aanleg in de Overplaats, mits beperkt tot de bosvakken;
  - De voormalige boomgaard en het diensterf voor de tuinmannen zijn in de huidige situatie onherkenbaar door verwildering, dumpen van snoei– en bladafval en als opslagterrein voor containers en tuinmeubilair.

- Gazons
  - De gazons hebben voor het publiek een belangrijke functie als zon-, picknick en speelweide. Er worden honden uitgelaten. De gazons hebben een uitbundige voorjaarsbloei van vooral crocus. Dit is passend voor oude parken en wordt door het publiek gewaardeerd;
  - In de 19e en begin 20e eeuw werden de gazons van de Overplaats beheert als parkweiden met bloem- en kruidenrijk hooiland, passend bij de beeldtaal van Zocher jr. De gazons in de grote zichtlijn worden ook in de huidige situatie grotendeels beheerd als hoog gras;
  - Echter, deze gazons hebben weinig (ecologische) kwaliteit en structuur. Onder de bomen zijn er grote kale plekken en het hogere gras wordt platgelopen door honden. Padbermen worden niet/nauwelijks gemaaid. Al met al tonen de gazons rommelig en versleten en sluiten niet aan bij de beeldtaal van Zocher jr.;
  - Ten opzichte van historische beelden missen de vijvers hun scherpe belijning met bloem– en kruidenrijk grasland langs de gehele oever. Langs de gracht/vijver bij het Oosteinde wordt niet gemaaid tot aan de waterlijn en achterlangs de bomen met plaatselijk ongewenste opslag van riet, wilgen en elzen als gevolg.

- Sierbeplanting
  - Op oude foto's en prenten was de Overplaats overwegend sober en natuurrijk qua aanplant, passend bij de 19e-eeuwse aanleg in landschapsstijl met 20e-eeuwse toevoegingen van bloemperken rond de kas, oranjerie en in de moes- en kweektuin;
  - In de huidige situatie ontbreken de accenten, zoals kuipplanten, bloemperken en sierheesters in de omgeving van kas en oranjerie en bij de parkentrees.

Juliana-Bernhardpark, foto overzicht toen-nu

1920 ca| De met hagen afgeschermde toegang naar het erf van hofboerderij 'Vreugd en Rust', gezien vanuit de naastgelegen parkaanleg. Sloop na 1929.
Coll. particulier

1940 ca. | Ansichten van het Juliana-Bernhardpark tonen de gehandhaafde oude bomen, uitbundige bloembedden en vrijstaande sierheesters en jonge (treur)bomen langs de oevers van de vijvers. Op de voorgrond een lintbed met dahlia's. In en om de vijver groeien enkele vijver–oeverplanten. De sierbeplantingen ontbreken in de huidige situatie. De conische vijverpartij heeft een bolaflopende oeverafwerking met een beschoeiing tot de waterlijn.
Foto overgenomen uit: HO Korneel Aschman Erfgoedadvies, 2022

1957 ca. | De Juliana Bernhardbank, onthuld in 1937. Dit monument in de stijl van de Amsterdamse School is een gecombineerd object met bank en bloembak.
Coll. Haags gemeentearchief, nr. 624090

Bosvak ter hoogte van de verdwenen boerderij met oude kastanjebomen. Recent zijn er beuken bijgeplant. Een bloeiende vervanger voor de paardenkastanje in de toekomst is meer passend.
Stichting In Arcadië, 2022

Foto genomen in dezelfde kijkrichting. Links van de vijver is de zichtas met oude en nieuwere laanbomen. Er is geen doorzicht naar het Boerenbos. De bloembedden (lintbedden) in het gazon ontbreken. De oevers worden niet meegemaaid met het gazon, waardoor deze een ruige aanblik hebben. Kroos in de vijvers.
Foto: Klaas de Boer, 2022

Het monument in de huidige situatie. Gerestaureerd in 2012 .
Stichting In Arcadië, 2021

Juliana-Bernhardpark - aandachtspunten actuele terreininrichting

Zichtlijnen
De historische zichtlijnen zijn aanwezig in de huidige situatie:
- De grote zichtas wordt in de huidige situatie geflankeerd door bomenrijen in gazon. Het doorzicht wordt in de huidige situatie geblokkeerd door hoge heesterbeplanting langs de Noordenburglaan;
- Er zijn dwarszichten naar en vanuit de omliggende woonwijk;
- Vanaf de rondwandeling is de monumentale bank van alle zijden zichtbaar. De gebeeldhouwde leeuw kijkt naar de Parkweg.

Water en oevers
Er bestaat een originele technische uitwerking van de vijver, inclusief profielen van de oevers. Deze is als afbeelding opgenomen in het historisch onderzoek.
Archief: *te k.nr 2390. HGA, arch.nr 5340-01, Verzameling technische tekeningen;*
- De aanwezige vijver is qua ligging ongewijzigd t.o.v. de aanleg uit ca. 1937;
- De conische vijverpartij heeft oorspronkelijk een bolvormige oeverafwerking met een beschoeiing net boven de waterlijn. Deze is nu niet zichtbaar door de ruige begroeiing;
- Op de oude foto's heeft de vijver een strak gemaaide grastaluds die worden meegemaaid met het gazon. In de huidige situatie wordt er enkele keren per jaar gemaaid, waardoor de oevers een ruige aanblik hebben. Dit doet afbreuk aan de oorspronkelijke beleving van het park in gemengde (architectonische) stijl;
- Vijver met stilstaand water. Op oude foto's zijn vijverplanten te zien. Deze ontbreken in de huidige situatie en zomers is de vijver volledig bedekt met kroos en er drijft afval in de vijver;
- De perceelsloot is een ouder element van de aanleg en moeilijk bereikbaar voor onderhoud.

Paden en toegangen
- Luchtfoto's uit 1938 en 1964 tonen de padenstructuur, zoals deze ook nu nog redelijk gaaf aanwezig is. In de huidige situatie is op één plaats het slingerende pad verlegd en er is een extra parkentree met gemetselde pilaren ter hoogte van de Parkweg;
- De huidige padafwerking is in asfalt met op enkele plekken slijtage en wortelopdruk. De oorspronkelijke padafwerking is onbekend;
- Rond het monument ligt een terras met de oorspronkelijke tegelverharding waar twee paden samenkomen. In de originele technische uitwerking van de vijverpartij is een principe tekening opgenomen voor het legverband van de tegelverharding (wildverband).

Bouwkundige elementen
- De voormalige hofboerderij 'Vreugd en Rust' is gesloopt ca.1930 en de omliggende aanleg en het erf is verdwenen en niet meer herkenbaar als plek in het park, met uitzondering van de aanwezige oude paardenkastanjes;
- Het centrale monument (bj. 1937) is gerestaureerd in 2012. Dit monument in de stijl van de Amsterdamse School is een gecombineerd object bestaand uit een getoogde dam midden in de conische vijver, een breed terras getegeld in wildverband op de ontmoeting van twee paden, een gemetselde bank en bloembak (ontwerper: J.E. de Waard architect B.N.A.) en een gebeeldhouwde leeuw op een piëdestal (beeldhouwer A.P. Termoote). Een plattegrond van het monument is opgenomen in de technische uitwerking van de vijver (zie 'Water en oevers);
- Er zijn gemetselde lage pilaren bij de parktoegangen. Er bestaat een originele technische uitwerking van de entreehekken voor de entrees aan de Parklaan en de Noordenburglaan. Deze is als afbeelding opgenomen in het historisch onderzoek. Archief: *HGA, arch.nr 5340-01, Verzameling technische tekeningen;*
- Sinds de aanlegperiode zijn er, afgezien van nieuwe kunstobjecten, parkbanken en vuilnisbakken, nauwelijks bouwkundige toevoegingen aan de terreininrichting gedaan in het kader van veranderend recreatief gebruik of -programma. Dat is vrij bijzonder.

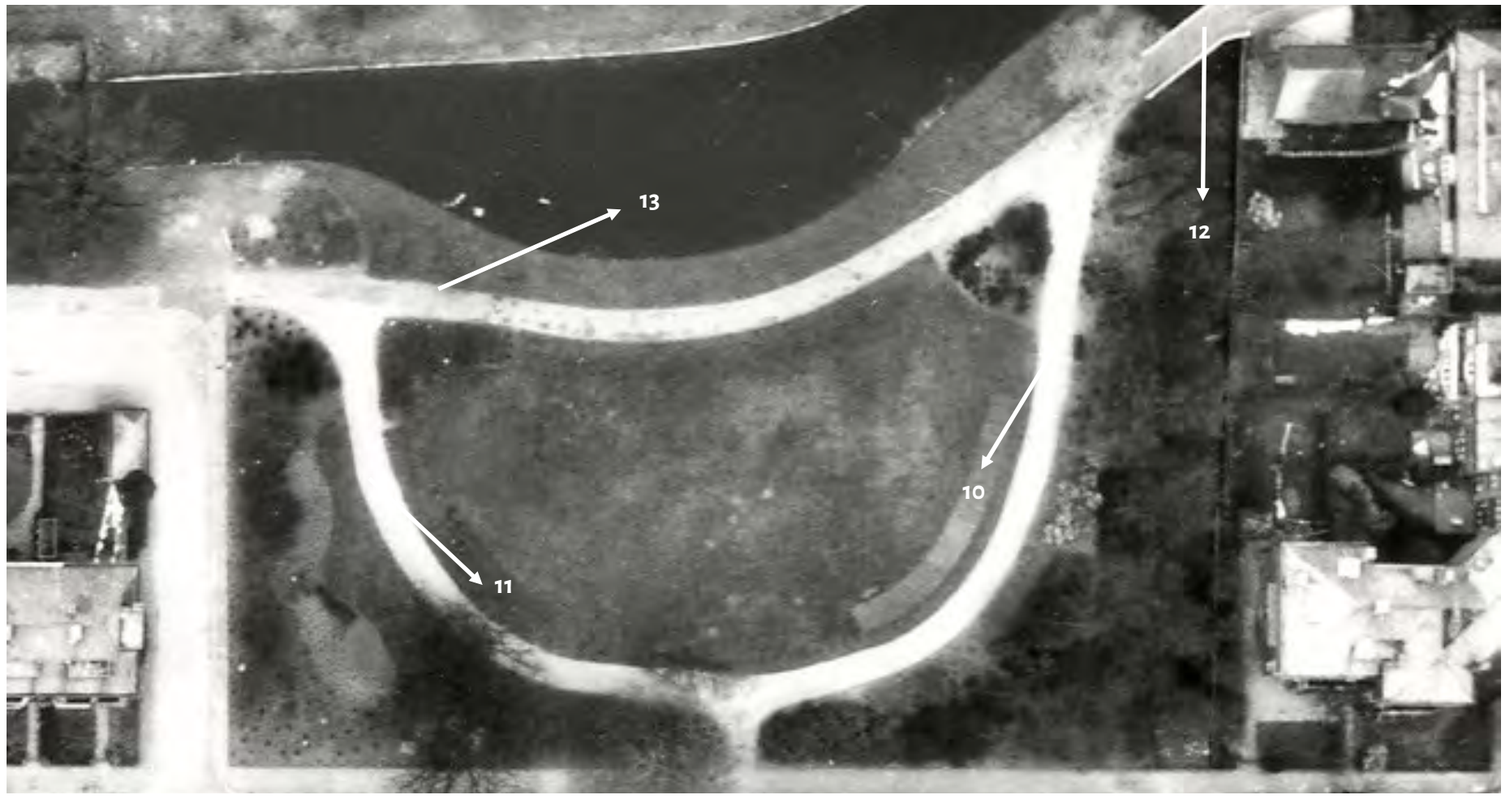
Beplantingen

Bomen en heesters
- De huidige opzet van de beplantingsstructuur met bomen in gazon en bosvakken langs de parkranden met een onderbeplanting van (sier)heesters is vrijwel onveranderd gebleven;
- De bomenrijen die de grote zichtlijn flankeren zijn deels herplant/verlengd met eiken;
- Op de locatie van de gesloopte boerderij aan de Parkweg staan karakteristieke monumentale kastanjebomen die herinneren aan de oude boerderijlocatie. Recent zijn er jonge beuken bijgeplant. Dit is een gemiste kans om een bloeiende vervanger voor de kastanje te planten, zoals de Indische paardenkastanje (Aesculus indica);
- Tuinarchitect H. Roeters van Lennep heeft mogelijk geadviseerd bij de aanleg van de beplantingen, al zijn er geen plantlijsten bekend. Vergeleken met het tijdsbeeld en overige werken van Roeters van Lennep is het huidige heestersortiment in de bosvakken waarschijnlijk sterk versimpeld ten opzichte van de aanlegperiode: er zijn oude heesters (o.a. hulst, forsythia, weigelia, gele kornoelje, grootbladige laurier) die erg groot zijn uitgegroeid en het beeld teveel zijn gaan domineren. Er heeft de afgelopen decennia ook herplant plaatsgevonden in grote vakken van één soort (o.a. sneeuwbes, ligustrum, dwergmispel). Dit heeft het beplantingsbeeld sterk versoberd.

Sierbeplanting
- De eerste foto's van het Juliana-Bernhardpark (periode 1938-WW2) tonen een uitbundige sierbeplanting in de bloembak bij het monument, bloembedden en vrijstaande heesters in gazon en jonge (treur)bomen langs de oevers (beplantingsplan mogelijk van tuinarchitect H. Roeters van Lennep). Naoorlogse foto's laten zien dat de beplantingen in het Juliana-Bernhardpark dan reeds zijn versoberd: de bloembedden ontbreken met uitzondering van die op de kopse kanten (met dahlia's) van de conische vijver;
- Bloembedden in het gazon ontbreken in de huidige situatie volledig. Mogelijk ontbreekt er een rechthoekig bloembed naast het monument in de huidige situatie;
- De bloembak als onderdeel van het monument is met eenjarigen beplant.

Gazons
- De gazons hebben een uitbundige voorjaarsbloei van vooral crokus, gelijk aan de Overplaats en de Huisplaats;
- Er zijn geen vrije padbermen aan de zijde van de heestervakken. Heesters zijn uitgegroeid en aangeplant tot aan het pad. Dit geeft een rommelige uitstraling;
- Gazons onder bomen hebben kale plekken en naast de paden is er spoorvorming door de brede voertuigen van de onderhoudsdienst;
- Voor oeverafwerking: zie 'Water en oevers'.

Boerenbosje, foto overzicht toen-nu *(er zijn geen oude foto's bekend)*

↑ **1964** | Luchtfoto Boerenbosje.
Luchtfoto beschikbaar gesteld door K. Aschman, 2022.

De plantsoenen in het Boerenbosje hebben een zeer beperkt sortiment.
Stichting In Arcadië, 2021

Hoge heesters langs de Noordenburglaan blokkeren de zichtlijn door het Boerenbosje.
Stichting In Arcadië, 2022

Een sloot met verruigde oevers langs de noordgrens van het Boerenbosje.
Stichting In Arcadië, 2022

De Broeksloot met verruigde oevers. Aan de overzijde het Noteboompark (gemeente Den Haag).
Stichting In Arcadië, 2021

Boerenbosje - aandachtspunten actuele terreininrichting

Zichtlijnen
- De grote zichtas wordt sinds de aanleg van het huidige park (ca. 1955) geblokkeerd, al is het uitzicht wel als panorama opgenomen in de aanleg. In de huidige situatie wordt de zichtas vanuit het Juliana-Bernhardpark geblokkeerd door een uitgegroeide sierkers en door hoge heesterbeplanting langs de Noordenburglaan;
- Het panorama vanaf het halfcirkelvormige pad is in de huidige situatie aanwezig als een vrij zicht over de Broeksloot door de Loo-zone (grondgebied gemeente DH). De afschermende beplantingsstrook van het voormalige zwembadterrein (Vliegermolen) aan de overzijde Broeksloot is gekapt. Echter, (zomers) wordt het panorama belemmert door de ruige oevers en enkele boomkronen langs beide zijden van de Broeksloot.

Water en oevers
- De oorspronkelijk haakse loop van de Broeksloot op deze locatie is komvormig uitgegraven, mogelijk als onderdeel van het ontwerp voor het Boerenbosje ca. 1955;
- De oevers van de Broeksloot zijn in de huidige situatie matig soortenrijk en kampen met de opslag van els, wilg en brandnetel. Vooral de houtige gewassen hebben een rommelige uitstraling en belemmeren het panorama en de zichtas. Dit wordt jaarlijks afgezet/gemaaid;
- Oeverbeplanting aan beide zijden, zoals gele lis, is wel passend bij de uitstraling van de Broeksloot als overblijfsel van het agrarisch cultuurlandschap;
- De perceelsloot is moeilijk bereikbaar voor onderhoud en de beplanting daarlangs is verruigd.

Paden en parktoegangen
- De luchtfoto uit 1964 toont de padenstructuur, zoals deze ook nu nog aanwezig is. De breedte van de paden en kruisingen is iets gewijzigd. De grasberm aan de buitenzijde van het pad ontbreekt in de huidige situatie;
- Voor de brug over de Broeksloot ligt een dubbel pad;
- De oorspronkelijke padafwerking is onbekend. De asfaltpaden zijn recent vernieuwd en voorzien van een afstrooilaag van parelgrind;

Bouwkundige elementen
- De locatie van de voormalige koepel aan de Broeksloot is herkenbaar/beleefbaar als plek (op de hoek bij de brug richting de Westerlookade);
- De (voorganger van) de brug over de sloot in het verlengde van de Schellinglaan is vooroorlogs en aangelegd als doorsnijdende route vóór de aanleg van het huidige park;
- Sinds 2006 ligt er weer een brug over de Broeksloot (verwijderd ca. 1964). De vorige brug over de Broeksloot lag in het verlengde van het Groene Laantje;
- Sinds de aanlegperiode zijn er, afgezien van nieuwe kunstobjecten, parkbanken en vuilnisbakken, geen toevoegingen aan de terreininrichting gedaan in het kader van veranderend recreatief gebruik of -programma. Dat is vrij bijzonder.

Beplantingen
De luchtfoto uit 1964 is het eerst en enige bekende historische beeld van de beplantingsopzet in het Boerenbosje. De plantvakken lijken op de luchtfoto recent deels (her)plant of goed teruggesnoeid en geschoffeld. Op luchtfoto's uit daaropvolgende decennia (1975 en 1977, 1980, etc.) zijn de wijzigingen in de beplantingen te volgen:

- In de omgeving van de Noordenburglaan staan enkele grote bomen (eik, beuk) als overblijfsel van het vooroorlogse Boerenbosje. De parkbomen (o.a. sierkers) die in de naoorlogse periode zijn aangeplant zijn inmiddels flink uitgegroeid. Bij de brug over de sloot staat in 1964 al een boom (treurwilg). Dit is ongeveer de locatie van de verdwenen tuinkoepel van de buitenplaats;
- In de jaren '70 zijn er langs de Broeksloot een rij bomen (esdoorns) geplant. Deze behoren dus niet tot de oorspronkelijke aanleg uit ca. 1955. Destijds werd ook het panorama aan de overzijde van de Broeksloot dichtgeplant. Één esdoorn is inmiddels herplant en staat in de voormalige zichtas.
- De heesterbeplanting aan de buitenzijde van het halfcirkelvormige pad is in de huidige situatie mogelijk versoberd en minder gelaagd: er heeft herplant van heesters plaatsgevonden in grote vakken in één soort (o.a. Hypericum 'Hidcote', struikkamperfoelie, mahonia) en er zijn heesters langs het pad tot blokhagen geschoren (cotoneaster, liguster). Door de hagen zijn de heesters daarachter moeilijk bereikbaar voor onderhoud en groot uitgegroeid en verruigd;
- In 1964 ligt er aan de buitenzijde van het halfcirkelvormige pad een brede berm gazon met een slingerende contour. In de huidige situatie is hier een heestervak met blokhaag tot aan het pad. De bovengenoemde punten tezamen maakt dat uitstraling van het halfrond oorspronkelijk meer gelaagd, luchtiger/ruimer en verzorgd oogde dan in de huidige situatie;
- In 1964 liggen er langs het halfcirkelvormige pad langgerekte bloembedden/lintbedden in gazon. In de huidige situatie liggen hier bloembedden met voornamelijk rozen. Deze zijn qua vorm verbreed en ingekort. Het oorspronkelijke sortiment is onbekend.

3 Visie en streefbeeld

3.1 Visie instandhoudingsplan

Vreugd en Rust is een oude buitenplaats in landschapsstijl (o.a. naar ontwerp J.D. Zocher jr.). De rijksmonumentale tuin- en parkaanleg van Vreugd en Rust heeft een hoge tuinhistorische waarde en is beeldbepalend voor Voorburg als onderdeel van het beschermd dorpsgezicht.
De gemeente (eerst Den Haag, later Voorburg) heeft zich opgeworpen om dit soort historische parken in stand te houden en geschikt te maken als openbaar park. De huidige parkinrichting is een staalkaart van het gemeentelijk (groen)beheer van de afgelopen eeuw.
Het huidige parkgebruik geeft uiting van 'het Haagse' of 'Voorburgse': door bezoekers en omwonenden wordt bijvoorbeeld waarde gehecht aan de geschiedenis van de plek, de aanwezige natuurwaarden, het is een geliefd wandelpark, de hertenweide is in gebruik als kinderboerderij en er is een tennispark in de voormalige moestuin. Naast tuinhistorische waarden zijn ook dit waardevolle aspecten van Vreugd en Rust.

Uit historisch onderzoek is gebleken dat de tuin- en parkaanleg van Vreugd en Rust gefaseerd tot stand is gekomen, waarbij de 19e eeuw de meest belangrijke aanlegperiode is geweest. Deze historische aanleg is in de parkdelen Huisplaats en Overplaats redelijk gaaf aanwezig, maar is op sommige plekken aangetast, versoberd, verrommeld en verschraald, met name qua botanische waarden.
Hetzelfde geldt voor de aangrenzende Broekplaats van de buitenplaats Vreugd en Rust, waarin het 'Juliana-Bernhardpark' en het 'Boerenbosje' zijn aangelegd. Binnen de parkenreeks en het rijksmonument hebben deze parken qua uitstraling een eigen identiteit: de Broekplaats is ondanks de stadsuitbreiding in de vorige eeuw gespaard gebleven van bebouwing en compleet heringericht met vijvers en plantsoenen die typerend zijn voor publieke parken uit de eerste helft van de 20e eeuw en de wederopbouwtijd. Ook deze parkdelen hebben te kampen met een zekere mate van verschraling, met name wat betreft de samenstelling van het heesterbestand.

Om de reeds geregistreerde problemen binnen het rijksmonument (complex historische buitenplaats Vreugd en Rust) te tackelen heeft de gemeente Voorburg-Leidschendam in samenwerking met Stichting Mooi Voorburg een lijst met 28 prestaties en doelstellingen opgezet. Doel van dit instandhoudingsplan is om de verschillende lopende uitvoeringsprojecten en beheermaatregelen te integreren tot één samenhangende visie en streefbeeld. Uit een aanvullende analyse van de historische en huidige terreininrichting (hoofdstuk 2.3) is gebleken dat de aanleg als geheel toe is aan kwaliteitsverbetering.

Dat betekend:
- Groot onderhoud op korte termijn en een beheerbare aanleg in de toekomst;
- Restauratie van aangetaste onderdelen waar mogelijk;
- Gedeeltelijk herontwerp en inpassing van nieuwe onderdelen;
- Bovenstaande maatregelen komen voor een deel bovenop de bestaande lijst met 28 prestaties.

De opgave van het instandhoudingsplan 2022-2028 is:
- Het implementeren van de lopende uitvoeringsprojecten (prestaties) tot een totaalplan;
- Deze aan te vullen met maatregelen op structuurniveau (zichtlijnen, water-, paden- en beplantingsstructuur);
- Een meerjarenplan op te stellen voor het groenbeheer waarbij er wordt toegewerkt naar de gewenste samenstelling van beplantingen.

De visie wordt nader toegelicht aan de hand van een conserveringsstrategie en een ontwikkelingsstrategie. Het streefbeeld wordt per deelgebied toegelicht en uitgewerkt.

Een belangrijke pijler onder het voorliggende project is de **conserveringsstrategie** voor de waardevolle historische tuin- en parkaanleg van het complex historische buitenplaats Vreugd en Rust. Er is daarbij veel aandacht voor het versterken van de verschillende tijdslagen in de ontwikkelingsgeschiedenis.
In de **ontwikkelstrategie** gaat versterking van het historische karakter van Vreugd en Rust, Juliana-Bernhardpark en Boerenbosje samen met het beoogde nieuwe gebruik en het bij de tijd brengen van de Voorburgse parken. Verschillende bestaande en nieuwe voorzieningen zullen zorgvuldig in de historische aanleg worden ingepast.

Conserveringsstrategie

Het doel is een goed verzorgde parkaanleg, waarin de erfgoedwaarde centraal staat en de gelaagde geschiedenis herkenbaar en beleefbaar is.

Daarbij geldt voor het gehele complex historische buitenplaats Vreugd en Rust geldt als conserveringsstrategie (complexnummer 508177, monumentnummer 508178):
- Behouden en versterken van de zichtas tussen de Vliet en het hoofdhuis 'Vreugd en Rust' en de 18e eeuwse zichtas tussen het hoofdhuis door de Loo-zone (onderdeel Landgoedbiotoop ZH);
- De monumentale gebouwen, zoals hoofdhuis, oranjerie en de kas, zijn een integraal onderdeel van de parkcompositie in tegenstelling tot de geïsoleerde enclaves in het park die het in de afgelopen eeuw zijn geworden. De ensemblewaarde van de monumentale gebouwen in de parkaanleg wordt daarom waar mogelijk versterkt/hersteld;
- De huidige beplantingen vormen een staalkaart van ruim twee eeuwen parkaanleg en beheer, waarvan de helft in gemeentelijk plantsoenbeheer. De oorspronkelijke botanische en natuurlijke soortenrijkdom is sterk verschraald en er is urgentie vanwege de uitval van de oude parkbomen. Door middel van omvormingsmaatregelen vindt er groot onderhoud en herstel plaats gedurende een langere periode. In dit plan is er voor gekozen om de voor de komende zes jaar de concrete maatregelen op te nemen. Deze strategie sluit aan bij de looptijd van beheersubsidies. Na zes jaar dient een tweede meerjarenplan te worden opgesteld voor een tweede periode van zes jaar. Beheerplannen over langere periodes in publieke parken worden immers ingehaald door de realiteit;
- Wat betreft de soortkeuze wordt er een afweging gemaakt tussen historisch 'correct' plantsortiment volgens de plantlijsten van Zocher, de verkrijgbaarheid van plantmateriaal, de sterkste en minst woekerende cultivars en de beheerbaarheid door de dienst Stadsbeheer. Ziektegevoelige boomsoorten, zoals es en paardenkastanje worden niet of bij uitzondering aangeplant en er wordt een passende vervanger gezocht. Het doel is het realiseren van een duurzame beplantingssfeer, geïnspireerd door de aanlegperiode ('Zocheresk' of bijvoorbeeld in de geest van de jaren '30) en tevens ecologische winst.

Voor de Huisplaats en de Overplaats geldt als conserveringsstrategie:
- ***"Verder met Zocher"*** bij restauratie, herstel en beheer van de 19e eeuwse aanleg in landschapsstijl. De inmetingskaart uit 1916 geldt als belangrijke basis en onderlegger voor het streefbeeld. Ontbrekende onderdelen (bv. paden, zichtlijnen, bosvakken en perken) worden waar mogelijk teruggebracht en het onderhoud op peil gebracht;
- Sinds 1917 zijn de Huisplaats en Overplaats in gemeentelijk bezit en beheer en zijn er bewust wijzigingen gedaan en ook daar zitten interessante, waardevolle en noodzakelijke zaken tussen. Deze latere toevoegingen worden bij de tijd gebracht en beter ingepast in de (sfeer van) de aanleg in landschapsstijl.

Voor de Broekplaats geldt als conserveringsstrategie:
- De 18e-eeuwse grote zichtlijn wordt hersteld als verbindende factor;
- Voor het Juliana-Bernhardpark zijn de ***jaren '30*** als aanlegperiode leidend. Bij restauratie en herstel gerefereerd naar de gemengde, architectonische ontwerpstijl. Bij omvorming van beplantingen zijn de rijke beplantingsplannen uit het oeuvre van de betrokken tuinarchitect H. Roeters van Lennep (1889-1971) leidend. Vanwege de beheerbaarheid door de dienst Stadsbeheer worden niet alle sierbeplantingen gereconstrueerd, maar dit kan wel uitgebouwd.
- Voor het Boerenbosje is de ***wederopbouwperiode*** het meest beeldbepalend voor de opzet-, sfeer en samenstelling van beplantingen. De gedetailleerde luchtfoto uit 1964 geldt als ijkpunt en inspiratie. De beplantingen zijn eenvoudiger dan in het Juliana-Bernhardprak, maar desondanks met aandacht aangelegd en verzorgd.

Ontwikkelingsstrategie

- Het doel is om de parkaanleg bij de tijd te brengen door:
  - Als kwaliteitsimpuls de verschillende lopende uitvoeringsprojecten (de 28 prestaties) zorgvuldig in te passen in de historische parkaanleg;
  - Vreugd en Rust als wandelpark te ontwikkelen (herstel kunst- en narcissenroute, technisch vernieuwen paden, herplaatsen verdwenen bruggen);
  - Gebruikswaarde van de gazons te verbeteren (picknick– en ligweide op de hertenweide, het maaibeheer rond de muziekkoepel afstemmen voor evenementen);
  - Voorzieningen voor kinderen te integreren in het park (zoekgebied natuurlijke speeltuin hertenweide, varen op Bootjesvijver en bosspeeltuin Overplaats).

- De educatieve-museale dimensie van een historische en natuurrijke omgeving vergroten:
  - Mogelijkheid voor rondleidingen (bijv. prestatie 28, aanlegsteiger rondvaartboot);
  - Informatievoorziening verbeteren (prestatie 24);
  - Het parkbos heeft ook een natuurfunctie met o.a. boomruïnes voor natuureducatie.

- Ondernemen en nieuwe functies bewust van de historische context van het park:
  - In de directe omgeving van monumentale gebouwen is de terreinaankleding sober en chique en wordt de zichtrelatie tussen gebouw en omliggend park waar mogelijk hersteld;
  - In het beplantingsplan geldt de verloren historische functie van de plek als inspiratie. Bv: aankleding oranjerie en hoofd huis -> kuipplanten; herkenbaarheid Tennispark in voormalige moestuin - > restauratie tuinmuren en boomgaard; locatie voormalige volièretuin -> heraanleg gedempte vijver als bosvijver.

- In de stoffering van alle parkdelen wordt gestreefd naar meer eenheid:
  - **De afwerking van de paden:** paden in asfalt afstrooien met licht grind. Bestratingsdetails in gebakken klinkers (bv. stoepen rond monumenten, parkentrees, parkbanklocaties);
  - **Parkmeubilair:** versleten parkbanken vervangen voor type Zocher (prestatie 15);
  - **Parkentrees:** verzorgde en veilige entrees, verwijderen overbodige entrees;
  - **Een familie van bebording:** parkentrees, routing, informatieborden etc. zo veel mogelijk in één uniforme en herkenbare stijl;
  - **Verlichting:** het uitgangspunt is géén verlichting in het park om ecologische lichtvervuiling te voorkomen met uitzondering van (sociaal) onveilige locaties zoals parktoegangen, en ter verlichting van de monumentale gebouwen en de directe omgeving;
  - **Kunst:** binnen de parken zijn kunstobjecten toegestaan mits zorgvuldig ingepast zodat deze bijdraagt/geen afbreuk doet aan de cultuurhistorische waarde (o.a. niet in de zichtlijnen). Nieuwe (tijdelijke en vaste) kunstobjecten planmatig inpassen in de parkaanleg, bijvoorbeeld als kunstroute. Bestaande kunstlocaties en kunstobjecten heroverwegen.

- Vreugd en Rust ontwikkelen als natuurrijke omgeving. De ecologische waarde en corridorfunctie (Loo-zone/Vlietzone) van het park worden versterkt en de biodiversiteit vergroot door middel van:
  - Beschermen van rustigere zones voor fauna in het park, zoals de kernen van de grotere bosvakken;
  - Hondenbeleid afstemmen en handhaven om verstoring en schade aan de beplantingen, gazons en oevers te beperken;
  - Het parkbos heeft ook een natuurfunctie. Het jaarrond voedselaanbod (bloesem, bessen, insecten) voor fauna en insecten als bijen, vlinders wordt verhoogd: het omvormingsbeheer is gericht op soortenrijke en gelaagde bosvakken met grotendeels inheems plantmateriaal. Op bijzondere plekken in de aanleg wordt het sortiment vermengd met een accentbeplanting van sierheesters en parkbomen met een uitbundige bloei– of vruchtdracht, conform de historische samenstelling van de beplantingen. Op de Overplaats worden wilde fruitboomsoorten en vruchtdragende heesters aangeplant met nadruk op ecologische winst (niet voor fruitproductie) op de locatie van de verdwenen boomgaard naast de voormalige moestuin. Samen met de hagen en kruiden als onderbeplanting vormt dit een meerjarig ecosysteem waarvan veel insecten- en spinnensoorten deel uitmaken;
  - De bloemrijkdom van de parkweiden, bermen, grasoevers en gazons wordt verhoogd door aangepast maaibeheer, wat zorgt voor meer voedsel en variatie voor insecten en insecteneters. Het doel is om een soort– en structuurrijke grasmat te verkrijgen die er toch verzorgd uitziet. Er komt bloem– en kruidenrijk grasland waar minder kans op vertrapping is, bijvoorbeeld langs de brede oevers van de hertenweide. In de gazons komen bloemperken met vaste planten of lage heesters;
  - Als natuurmaatregel is er in de bosvakken plaats voor enkele boomruïnes (staande dode bomen, liggende bomen) en takkenrillen ten behoeve van holenbroeders, spechten, kevers, paddenstoelen, etc.. Dit zolang het niet storend is voor de parkbeleving als historisch Zocherpark. Zodra de mogelijkheid zich voordoet dient de boom herplant te worden: de dode boom vormt een risico of een andere boom sterft af ter vervanging;
  - De doorstroming en waterkwaliteit van vijvers en waterpartijen waar mogelijk verbeteren.

Lijst met de genummerde prestaties die betrekking hebben op de parkaanleg:
Bron: Stichting Mooi Voorburg

2. Hekwerken en slootranden
3. Eiland
4. Duiventil
5. Kruidentuin
6. Herindeling rond huis
7. Padenstructuur
8. Bloemperken
9. Muur tennispark
10. Werkgebied tuinmannen
11. Entreepoort Parkweg
12. Zwitsersche brug
13. Brug langs de Vliet
14. Looproute over vijver
15. Banken
19. Entrees tot het park
20. Grote Kas
21. Boomgaard
22. Hek aan de Oosteinde
23. Informatiepanelen
24. Boombestand
25. Theekoepel
26. Oosteinde
28. Aanlegsteiger
29. Broekplaats

Overige prestaties:
1. Narcissenroute
16. Tentoonstelling
17. Boek V&R (HVV)
18. Inventarisaties
27 Film Groen zoekt Oranje

Streefbeeld Huisplaats

3.2 Uitwerking streefbeeld Huisplaats

Algemene uitgangspunten streefbeeld Huisplaats:

De Huisplaats vormt de kern van de buitenplaats Vreugd en Rust sinds de 17e eeuw en heeft sindsdien verschillende transformaties ondergaan. In de 19e eeuw is het park heringericht als totaalcompositie van waterpartijen, groen– en padenstructuur en gebouwen, naar totaalontwerp van J.D. Zocher jr. (1838) en latere deelontwerpen van J.D. Zocher jr. en L.P. Zocher. Na 1916 is dit ensemble grotendeels in stand gehouden en doorontwikkeld als publiek park. De aanleg in de directe omgeving van de monumentale bebouwing (het hoofdhuis) is de laatste decennia ontwikkeld tot een geïsoleerde hotel/horeca-enclave binnen het omliggende publieke park en heeft daarmee ingeboet aan tuinhistorische waarde. Het uitgangspunt in dit instandhoudingsplan betreft het herstellen van de tuin- en parkaanleg in landschapsstijl met het volgende streefbeeld.

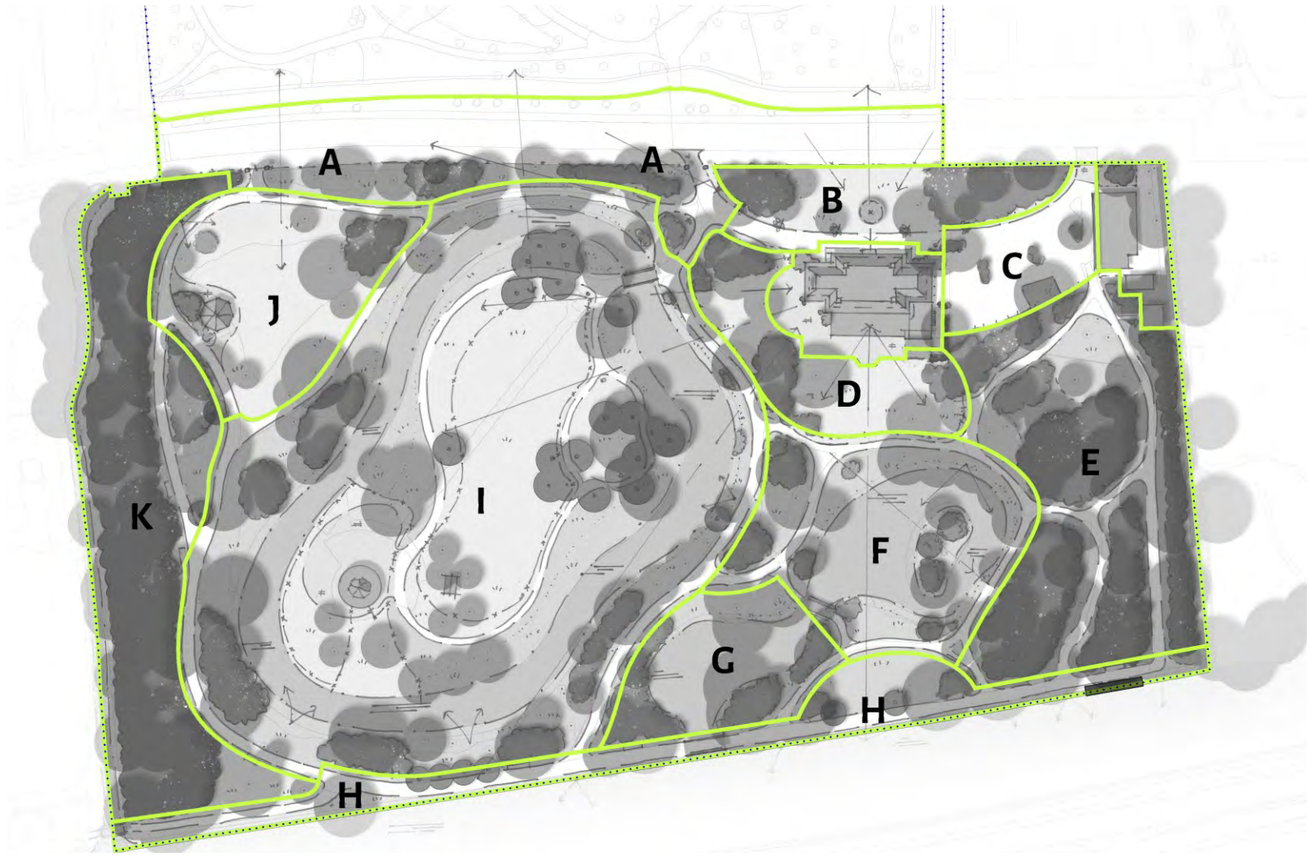
- De parksfeer en daarmee samenhangend de kwaliteit en onderhoudsstaat van de parkaanleg in landschapsstijl naar ontwerp van Zocher jr. in de periode van particuliere bewoning (t/m 1916), die daarna nog enige tijd in stand is gehouden in gemeentelijk beheer. De belangrijkste bronnen zijn daarbij de inmetingskaart uit 1916 en historische foto's en beeldmateriaal uit deze periode;
- Het hoofdhuis en de directe omgeving is verankerd in de omliggende parkaanleg d.m.v.:
  - vrije doorzichten tussen huis en park;
  - een beplantings- en padenstructuur die zich vanuit het park voortzet rond het hoofdhuis.
- 'chique en sober' qua beplantingsopzet en tuindecoratie, passend bij de aankleding van de 19e-eeuwse aanleg in landschapsstijl (zoals zichtbaar op oude foto's van het huis) en beheerbaar voor de dienst Stadsbeheer;
- Inpassen van nieuwe en bestaande voorzieningen die samenhangen met het gebruik als publiek park, waarbij behoud en versterking van de erfgoedwaarde(n) een belangrijk uitgangspunt is (o.a. de 'prestaties').

Het streefbeeld is uitgewerkt tot een schetsontwerp en is afgebeeld op de vorige pagina.

Het streefbeeld voor de Huisplaats van Vreugde en Rust wordt in deze paragraaf uitgewerkt voor de volgende deelgebieden die in de praktijk in elkaar overvloeien.
De namen van de deelgebieden zijn aangeleverd door het projectteam.

Deelgebied A: Oosteinde
Deelgebied B: voorzijde huis
Deelgebied C: parkeerterrein naast huis
Deelgebied D: huistuin achterzijde
Deelgebied E: parkbos bij Vliet
Deelgebied F: Grote vijver achter huis
Deelgebied G: Bootjesvijver
Deelgebied H: langs de Vliet
Deelgebied I: Hertenweide
Deelgebied J: gazon bij muziekkoepel
Deelgebied K: parkbos langs erfgrens huisplaats

NB: het streefbeeld is niet uitgewerkt voor deelgebied A, Oosteinde. De planvorming voor de wegtracé's wordt in een latere fase uitgewerkt.

Deelgebied A: Oosteinde

Kenmerken/bijzonderheden

- Zichtlijnen
  - Diverse zichtlijnen doorkruisen dit gebied, waaronder de 18e-eeuwse zichtas als onderdeel van de Landgoedbiotoop (zie ook streefbeeldkaart).

Streefbeeld

De Huisplaats, de Overplaats en het tussenliggende Oosteinde dienen als één parkeenheid beleefd te worden, refererend naar het ontwerp van Zocher. Vreugd en Rust had vóór de verbreding van het wegprofiel en het dempen van de sloot/vijver langs het Oosteinde een vrij open aanleg en lag in een parkachtige reeks van tuinen en landhuizen nabij de dorpskern van Voorburg. Het streefbeeld betreft:

- Herstel van het lichtgebogen profiel van het Oosteinde uit de 18e/19e eeuw over de hele lengte van de Huisplaats en Overplaats (prestatie 26, Oosteinde), indien mogelijk gecombineerd met (gedeeltelijk) herstel van de bermen en de waterpartij voorlangs het hoofdhuis en minder geparkeerde auto's. Referentie: kaart 1916;
- Kwaliteitsverbetering hoofdentree van de Huisplaats en de hoofdentree van de Overplaats;
- Herstel en verbetering van diverse bestaande en verdwenen zichtrelaties tussen de Huisplaats en de Overplaats, waaronder de 18e-eeuwse grote centrale zichtas, zichten op de Oranjerie, de Grote kas en de hertenweide.

Maatregelen

De planvorming voor de wegtracé 's ontbreekt in deze rapportage en wordt in een latere fase uitgewerkt. Er zijn wel maatregelen opgesteld voor de terreininrichting grenzend aan de Overplaats en Huisplaats:

- Hoofdentree Huisplaats en directe omgeving:
  - Heesterbeplanting langs het Oosteinde laten terugwijken en aan andere zijde naar voren laten komen ter begeleiding van het zicht op het hoofdhuis conform kaart 1916. De oude beuk als oriëntatiepunt;
  - Zijtuin hoofdhuis (Central Park) vanaf de hoofdentree visueel afschermen d.m.v. heesterbeplanting. Behouden/verbeteren van vrije doorzichten over de hertenweide;
  - Aanleg van een bestratingsdetail in klinkerverharding ter markering van de verdwenen brug en toegangspoort. Deze dient ter verduidelijking van het keuzemoment voor het publieke deel (rechtsaf richting de te herplaatsen Zwitsersche Brug) en het particuliere deel (linksaf voor het huis langs). Herhalen bij de andere toegangspoort in deelgebied C;
  - Herstel van bestaande asfaltpaden en voorzien van een afstrooilaag van licht grind. 1-op-1 restauratie als geschoffelde zandpaden is vanwege het huidige intensieve gebruik en beheer niet wenselijk;
  - Herstel/restauratie hekpijlers verlichting (bj. 1927) aan het Oosteinde. Ter overweging: reconstructie ijzeren hekken naar voorbeeld van de originele ontwerptekeningen;
  - In de eilandvormige bosschage het gedenksteken een eigen plek geven.

- Hoofdentree Overplaats en directe omgeving:
  - Bestaande brug aanpassen met nieuwe leuningen (prestatie 12). Streefbeeld is een brug die qua vormgeving verwijst naar de rustieke 19e eeuwse knuppelhouten brug, zoals bekend van oude foto's.

Deelgebied B: voorzijde huis

Kenmerken/bijzonderheden

- Zichtlijnen
  - de 18e-eeuwse zichtas tussen de Vliet en het hoofdhuis 'Vreugd en Rust'.
- Water en oevers
  - Oorspronkelijke waterpartij is gedempt bij de verbreding van wegprofiel Oosteinde.

Streefbeeld

Een vrije zichtas tussen de stoep en voorgevel van het hoofdhuis door de Overplaats en vice versa. De directe omgeving van het hoofdhuis dient 'chique en sober' te zijn qua beplantingsopzet en tuindecoratie, passend bij de aankleding van de 19e-eeuwse aanleg in landschapsstijl (zoals zichtbaar op oude foto's van het huis) en ontdaan van de vele hedendaagse elementen.
Nagaan of de vijverpartij voor het huis is terug te brengen (deelgebied A) conform kaart 1916.

Maatregelen

- Herstel van de contouren van de heestervakken aan weerzijden van de centrale zichtas. Zie hoofdstuk 4 voor de omvormingsmaatregelen per heestervak;
- Verwijderen Lonicera haag uit de zichtas en vervangen door een transparant ijzeren parkhek;
- Verwijderen van hedendaagse elementen zoals bebording, de haag rond het plantvak, betonnen palen langs de oprit, vlaggenmasten. Verplaatsen tuinvaas naar locatie elders;
- Verwijderen niet-historische geveltuinen. Aanleg van nieuwe beplantingen langs de gevels ter vervanging van de blokhagen. Eventueel in combinatie met een smalle klinkerstoep langs de voorgevel van het hoofdhuis (streefbeeld 'sober en chique');
- Herplant van het centrale bloemperk in de zichtas tegenover de stoep van het huis, geïnspireerd op de bloembedden op oude afbeeldingen en foto's van deze plek (prestatie 8);
- Plaatsen kuipplanten langs de oprit ter vervanging van de betonnen palen;
- Herstel van bestaande asfaltpaden en voorzien van een afstrooilaag van licht grind.

Deelgebied C: parkeerterrein naast huis

Kenmerken/bijzonderheden

- Oorspronkelijke locatie verdwenen stal en koetshuis.

Streefbeeld

Kwaliteitsverbetering van de pleinruimte die als keerterrein en aanspanplaats door Zocher jr. in de 19e eeuw is ontworpen en in de huidige situatie in gebruik is als parkeerplaats voor hotelgasten. Via het plein een aantrekkelijke publieksroute naar de Kleine vijvertuin.

Maatregelen

- Herstel van bestaande asfaltverharding en voorzien van een afstrooilaag van licht grind gelijk aan de overige paden in het park;
- Aanleg van een bestratingsdetail in klinkerverharding ter markering van de verdwenen brug en toegangspoort. Zie ook deelgebied A;
- Herstel/restauratie hekpijlers verlichting (bj. 1927) aan het Oosteinde. Zie deelgebied A;
- Creëren van een berm langs de halfronde oprit langs de voorgevel van het hoofdhuis;
- Heesterbeplanting aan de parkzijde als losse heestergroepen en herstel doorzicht door het heestervak naar het gebied naast het huis (deelgebied E);
- Goedereningang hoofdhuis visueel afschermen met beplanting. Looproute achterlangs het huis niet toegankelijk voor het publiek.

Deelgebied D: huistuin achterzijde

Kenmerken/bijzonderheden

- Huidig gebruik conform overeenkomsten vanaf 1920 en 1984;
- Padenstructuur
  - Er ontbreken oorspronkelijke padaansluitingen naar het hoofdhuis vanuit het park;
- Bouwkundige elementen
  - 20e-eeuwse hotel– en horeca inrichting en tuindecoratie.

Streefbeeld

- Kwaliteitsverbetering van de terreininrichting rond het hoofdhuis (prestatie 6 Herindeling rond huis, prestatie 5 kruidentuin). Terreininrichting beter aan laten sluiten bij het omringende park in landschapsstijl d.m.v. wijzigen beplantingsstructuur, zichtlijnen en entrees. Eventueel de gebruiksovereenkomst en perceelcontour herzien;
- Herstel zichtlijnen
  - Herstel 18e-eeuwse zichtas vanaf de Vliet op de achtergevel van het huis en vice versa. Deze zichtas is in de 19e eeuw als zichtrelatie/panorama over de vijver opgenomen naar (her) ontwerp door Zocher;
  - Herstel overige zichtlijnen en doorzichten naar omringende oriëntatiepunten binnen en buiten de parkaanleg (op toren Nootdorp, huisvijver en hertenweide).

Maatregelen

NB: onderstaande nader uit te werken in overleg met Central Park;

- Verbeteren zij-entree naar de naastgelegen Kleine vijvertuin en het parkbos (deelgebied E, parkbos bij Vliet);
- Herstel van de contouren van de heestervakken in de gazons rond het hoofdhuis. Zie hoofdstuk 4 voor de omvormingsmaatregelen per heestervak;
- Verwijderen/verplanten van recent aangeplante solitaire bomen in de centrale zichtas;
- Verwijderen van de haag rond de tuin en vervangen door een transparant ijzeren parkhek op >1m van het pad, zodat er een ruime grasberm ontstaat;
- Bij de tijd brengen van de 20e-eeuwse hotel- en horeca inrichting en tuindecoratie en beter integreren in de herstelde beplantingsstructuur (o.a. buitenbar, piratenhek rond terras, rozenboog, bloembedden, prestatie 5-kruidentuin).

Deelgebied E: parkbos bij Vliet

Kenmerken/bijzonderheden

- Relatief rustig onderdeel van de Huisplaats, van belang als rust- en schuilplaats voor fauna;
- De oorspronkelijke inrichting van een deel van het terrein als Volière tuin met kleine vijver is niet meer herkenbaar in de huidige situatie.

Streefbeeld

Natuurrijk oud parkbos in landschapsstijl. Afwisseling van schaduwrijke delen en plekken met meer lichtinval, een verstilde rustplek in het park en slingerende wandelpaden met hoge tuinhistorische waarde.
Het verwaarloosde deelgebied meer eigenheid qua beplantingssfeer geven, geïnspireerd op beplantingen van Zocher en passend voor het relatief rustige en natuurrijke deel van de Huisplaats:

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boom- en heesterbestand en omvormingsbeheer naar een meer gevarieerde en gelaagde beplanting met behoud van oude bomen;
- Aanplant van enkele kleine sierbomen als accenten langs de randen. Aanplant van een basis assortiment van inheemse struiken plus sierheesters die aangeplant kunnen worden als accent langs de bosrand of bij grotere heesters in het bosvak. De kernen van de vakken ook beplanten;
- Heesterbeplanting aan de parkeerplaatszijde van het pad als losse heestergroepen en herstel doorzicht vanaf de parkeerplaats (deelgebied C);
- Deels aanpassen van de contouren van de heesterbeplantingen en bosvakken, gebaseerd op de 1916 kaart, zodat er vanaf het kleine gazon een doorkijkje naar de Grote vijver ontstaat.
- Stimuleren van de kruidlaag en bosbodem, voornamelijk langs het pad en in de doorzichten naar de kernen met stinzenplanten en boskruiden;
- Vrije padbermen 60-150cm langs het pad;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind.

Deelgebied F: Grote vijver achter huis

Kenmerken/bijzonderheden

- Zichtlijnen
  - Over de Grote vijver loopt de 18e-eeuwse zichtas vanaf de Vliet op de achtergevel van het huis. Deze zichtas is in de 19e eeuw als zichtrelatie/panorama over de vijver opgenomen naar (her)ontwerp door Zocher;
  - De Grote vijver was visueel afgeschermd van de Bootjesvijver (deelgebied G) door een dam/ brug c.q. smalle brug en opgaande beplanting.

Streefbeeld

Parkaanleg in landschapsstijl, waarbij de vijverpartijen met slingerende oevers een natuurlijke beekloop/meer met daarin een eiland verbeelden. Vijver, eiland, vijverranden en wandelpaden langs de oevers rondom herstellen in 'Zocherdetaillering'. De vijver wordt door middel van een wandelverbinding (brug) afgesplitst van de Bootjesvijver conform de historische situatie in de 20e eeuw.

Maatregelen

- Herstel vijveroevers en gazon tot aan de waterlijn. Herstel of vervangen beschoeiing rond vijver en eiland, aanvullen grond;
- Oeverbeplanting en opslag van wilgen en elzen verwijderen. Oever- en waterplanten (gele lis, varens etc.) alleen pluksgewijs toestaan, conform historisch beeldmateriaal. Verspreid langs de oeverlijn gele lis planten;
- Maaien tot aan de waterlijn, dus ook onderlangs de bomen die vlak langs de oevers staan;
- De bestaande bamboe op het eiland in twee groepen handhaven (rond de bomen) en de rest van het eiland vrij houden (beheren) van bamboe (prestatie 3 Eiland). Op de vaste oevers de bestaande groepen bamboe handhaven en beheren;
- Bijplanten van een kleine solitaire boom (magnolia) op het eiland;
- Aankleding van speciale punten van de aanleg langs de oevers, zoals bij de belangrijkste zichtlijnen, parkbanken met accentbeplanting en tuinornamenten. Eventueel plaatsen van een vaas op piëdestal op het eiland;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind.
- Toevoegen wandelpad en brug met licht getoogde vorm tussen de huisvijver en bootjesvijver;

Deelgebied G: Bootjesvijver

Streefbeeld

De Bootjesvijver heeft een meer besloten karakter (bosmeer) dan de Grote vijver. Het doel is de wandelverbinding over de vijver te herstellen en bij de Vliet de waterverbinding te herstellen met weer een brug op deze oude bruglocatie.

Maatregelen

- Toevoegen van een fors getoogde 'boogbrug' waarbij de toegankelijkheid voor mindervaliden een randvoorwaarde is. Daaronder beschoeiing en doorvaartbescherming.(prestatie 13, Brug langs de Vliet);
- Herstel vijveroevers met bol aflopende taluds en gazon tot aan de waterlijn. Herstel of vervangen beschoeiing. Een deel van de heesterbeplantingen mag wel vrijuit tot aan/over de waterlijn groeien voor een besloten karakter;
- Oeverbeplanting en opslag van wilgen en elzen verwijderen. Oever- en waterplanten (riet, gele lis, varens etc.) alleen pluksgewijs toestaan.

Deelgebied H: langs de Vliet

Kenmerken/bijzonderheden

- Bouwkundige elementen
  - ca. 1891 is de tuinkoepel aan de Vliet afgebroken in verband met de verbreding van de Vliet. De verdwenen koepel aan de Vliet bood een vergezicht over het polderlandschap.
- Padenstructuur
  - Langs de verbrede Vliet is een recht wandelpad aangelegd. De oude gebogen parkpaden 'botsen' sindsdien tegen deze Vlietzone en bieden vanaf de wandeling uitzicht op de Vliet. In de laanbeplanting langs het pad is een vrije zichtas tussen de Vliet en het hoofdhuis uitgespaard.

Streefbeeld

Wandelgebied langs de Vliet met verschillende rustplekken. Concentreren op behoud, vervanging en toevoeging van bomen. Accenten langs de Vliet zijn: aanlegplaats (prestatie 28, uitgevoerd), tuinkoepel (prestatie 25, in studie), brug over insteekhaven (prestatie 13), zichtas op hoofdhuis door het halfronde gazon, twee doorzichten over de hertenweide als schilderachtig tafereel; de verschillende vrije zichten op de Vliet vanaf de gebogen wandelpaden in de Huisplaats, en de inleiding/voortzetting van de rondwandeling door de aangrenzende parkbossen.

Maatregelen

- Herstel van de laanbeplanting langs de Vliet (oorspronkelijk eiken en beuken) waar mogelijk in een enkele rij aan de zijde van de Huisplaats. Herplant van 2 laanbomen aan weerszijden van de open zichtas, op de oude plantlocaties;
- Herstel van laanprofiel met grasbermen;
- Alle paden en padaansluitingen technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind;
- Aanleg nieuwe aanlegplaats (prestatie 28, reeds uitgevoerd), buiten de zichtlijnen;
- Plaatsen nieuwe brug (prestatie 13) op de historische locatie in combinatie met het herstel van de doorsteek Bootjesvijver-Vliet;
- Parkmeubilair Vliet vervangen en aantal parkbanken uitbreiden:
  - Verplaatsen van al het parkmeubilair uit de zichtlijnen;
  - Parkbanken vervangen door een passende parkbank (prestatie 15, als kopie van het origineel bewaard gebleven exemplaar of een nieuw aan te schaffen model 'Gardeluxe, type Zocher');
  - Parkbanken plaatsen met rugdekking van heesters en met zicht op de Vliet.

Deelgebied I: hertenweide

Kenmerken/bijzonderheden

- Water
  - De omgrachting met slingerende oevers verbeeldt een beekloop met een rondwandeling.
- Zichtlijnen
  - Zichtlijnen lopen kruislings over de hertenweide of volgen de slingerende beek;
  - De zijvleugel van het hoofdhuis ligt prominent aan de hertenweide.

Streefbeeld

Hertenweide inrichten met als uitgangspunt de aanleg in landschapsstijl in de beeldtaal van Zocher. Hierbij wordt er gestreefd naar een grotere ecologische waarde van de oevers. Vanaf de romantische rondwandeling buitenom zijn er doorzichten over de hertenweide met schilderachtige taferelen en zichtlijnen naar het hoofdhuis. Belangrijke accenten langs de rondwandeling zijn: de Zwitsersche brug (prestatie 12), 'hertenhuis', verschillende boomgroepen en groepen sierbeplanting langs de buitenoevers. Op de hertenweide wordt een rondgaande wandeling aangelegd met een padenlus conform kaart 1916 en met één type ijzeren landgoedhekwerken. De bestaande voorzieningen en verhardingen uit de 20e-21e eeuw worden opgeruimd of beter ingepast en bij de tijd gebracht. Een rondwandeling wordt mogelijk en er komen voorzieningen voor kinderen van verschillende leeftijden en een lig– en picknickweide (gazon, geen meubilair).

Maatregelen

Binnen de vijverpartij. *Nader uitgewerkt in inrichtingsvoorstel door Korneel Aschman, 20-04-2023.*

- Bestaand weidegebouw aanpassen aan gebruik 21e eeuw en de gevels een meer Zochereske uitstraling geven door bijvoorbeeld gevels en luiken te overschilderen en eventueel het gebouw te voorzien van een royaal overstek met eronder gelegen volières en speelplein in klinkerverharding voor jonge kinderen. Bestaand houten hertenhuis uit ca. 1980 verwijderen na opheffing van de functie. Plaatsten rustiek vorm te geven klein geitenhuis;
- Aanleg wandel– en rijpad met een rondgang over het eiland in halfverharding;
- Binnenste oeverranden herstellen in een 19e-eeuws profiel ('Zocheresk'): bol aflopend naar waterlijn. Bij het speelplein in combinatie met een hekwerk voor de veiligheid. Betonnen beschoeiing uit beeld. Brede zones langs de oevers beheren als bloem– en kruidenrijk gras;
- Herplant bomen op de oude plantlocaties en een enkele grote vrijgroeiende heester.
- Plaatsen /vervangen boombescherming rond de bomen in de dierenweide tegen vraat, historisch type. Aanplant verschillende soorten bomen en enkele grote vrijstaande heesters;
- Bestaande betonnen brug aanpassen met leuningen in eigentijdse vormgeving (prestatie 12). Streefbeeld is een brug die qua vormgeving verwijst naar de rustieke 19e eeuwse knuppelhouten brug, zoals bekend van oude foto's;
- Te vernieuwen hekwerken rond de centrale dierenweide (prestatie 2 Hekwerken). IJzeren hekwerk geïnspireerd op het 19e-eeuws model. Andere deel van de hertenweide als publiek toegankelijk gebied (seizoensgebonden openingstijden, honden niet toegestaan);
- Aanleg van een kleine avontuurlijke speelplaats met natuurlijke speeltoestellen. Zoekgebied.

Buiten de vijverpartij

- Buitenste oeverranden herstellen met bol aflopende taluds en gras tot aan de waterlijn;
- Oeverbeplanting en opslag van wilgen en elzen verwijderen. Oever- en waterplanten (riet, gele lis, sierrabarber etc.) alleen pluksgewijs toestaan. Verspreid langs de gehele oeverlijn enkele gele lis planten en nabij het huis een gunnera, conform historische foto's;
- Omvorming bestaande heesterpartijen langs de beek conform 1916 kaart. Zie hoofdstuk 4;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind.

Deelgebied J: gazon bij muziekkoepel

Streefbeeld

Gazon behorend bij de functie muziekkoepel (sinds bouw 2004). De kwaliteitsverbetering in dit deelgebied betreft de vergroting van de belevingswaarde van dit deelgebied als onderdeel van de aanleg in landschapsstijl en de gebruikswaarde als (kleinschalig) evenemententerrein, lig– en picknickweide.

Maatregelen

- Het gazon beheren als intensief gazon, waarbij rekening gehouden wordt met de voorjaarsbloei van crocus. Afwatering verbeteren;
- Uitgangspunten voor evenementen: geen tenten, voertuigen alleen bij hoge uitzondering op het gazon en met gebruik van rijplaten, geen motorvoertuigen in de kroonprojectie van bomen;
- Kwaliteitsverbetering secundaire parkentree van het Oosteinde d.m.v. accentbeplanting en verzorgde padbermen (prestatie 19 Entrees tot park);
- Aanleg van een klinkerverharding en uitbreiding van de heesterbeplanting achter de koepel. Ter verbetering van de bereikbaarheid en een goede inpassing van de koepel;
- Heraanleg van een rond plantvak op de historische locatie van een bloemperk, conform kaart 1916, als voorgrond van een lange zichtlijn als onderdeel van de rondwandeling;
- Heraanleg van een heestervak, maar dan kleiner dan op de 1916 kaart, vanwege de benodigde ruimte vanuit het huidige gebruik van het gazon.

Deelgebied K: parkbos langs erfgrens huisplaats

Streefbeeld

Natuurrijk oud parkbos in landschapsstijl. Een relatief gesloten parkbos met zichtlijnen naar het centrale deel van de huisplaats, als onderdeel van de slingerende rondwandeling.

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boom- en heesterbestand en omvormingsbeheer naar een meer gevarieerde en gelaagde beplanting;
- Aanplant van enkele kleine sierbomen als accenten langs de randen waar mogelijk. Niet in de kernen vanwege de beperkte lichttoetreding. Aanplant van een basis assortiment van inheemse struiken plus sierheesters die aangeplant kunnen worden als accent langs de bosrand of bij grotere heesters in het bosvak;
- Vrije padbermen 60-150cm langs het pad, dus geen geschoren heesters. Stimuleren van de kruidlaag en bosbodem, voornamelijk in stroken langs het pad met stinzenplanten en boskruiden;
- Het gazon aan de Vliet beheren als intensief gazon, vanwege vertrapping;
- Herstel van oriëntatiepunt op een voormalig rododendron plantvak overwegen (nu hulst);
- Parkbanken vervangen door een passende parkbank (Prestatie 15, als kopie van het origineel bewaard gebleven exemplaar of nieuw aanschaffen model 'Gardeluxe, type Zocher');
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind.

LEGENDA

- contour rijksmonument
- Bouwkundige objecten
- Asfaltverharding (met lichte afstrooilaag)
- Halfverharding (rond stamvoet bomen)
- Klinkerverharding
- Water en vijvers
- Gras extensief of kruidenrijk grasland
- Gazon
- Vaste planten
- parkbos en onderbegroeiing
- heesters extensief
- heesters intensief
- Bestaande bomen en boomkronen (te behouden)
- Nieuwe bomen (indicatief, zie instandhoudingsplan)

N

0 5 10 20 50 meter

STICHTING IN ARCADIË

3.3 Uitwerking streefbeeld Overplaats

Algemene uitgangspunten streefbeeld Overplaats:

In de 19e eeuw is de bosrijke Overplaats geheel heringericht als totaalcompositie van waterpartijen, groen– en padenstructuur en gebouwen, naar ontwerp van J.D. Zocher jr. Na 1916 is dit ensemble grotendeels in stand gehouden en doorontwikkeld als publiek park. Het padenpatroon in het park is daarbij sterk versoberd. De voormalige oranjerie heeft een horeca functie en de voormalige grote kas doet dienst als tenniskantine. Binnen de contour van de verdwenen moestuin is een tennisvereniging gevestigd. Het uitgangspunt in dit beheerplan betreft het herstellen van de parkaanleg in landschapsstijl met het volgende streefbeeld:

- De parksfeer en daarmee samenhangend de kwaliteit en onderhoudsstaat van de parkaanleg in landschapsstijl naar ontwerp van Zocher jr. in de periode van particuliere bewoning (t/m 1916), die daarna nog enige tijd in stand is gehouden in gemeentelijk beheer. De belangrijkste bronnen zijn daarbij de inmetingskaart uit 1916 en historische foto's en beeldmateriaal uit deze periode;
- De nadruk ligt op herstel van de krachtige totaalcompositie, kenmerkend voor de ontwerpkwaliteit van m.n. J.D. Zocher jr.: de integratie van de lange zichtlijn en het uitgesproken padenpatroon van lange lussen in S-motief, heestergroepen en enkele accentpunten langs de rondwandeling, zoals solitaire bomen en de oranjerie;
- Ontwikkelen van een eigen identiteit in relatie tot de Huisplaats: de Overplaats is een bosrijk werklandschap en wandellandschap. Dus soberder qua aankleding (minder sierplantsoen), er is ruimte voor productie (wilde fruitsoorten, hoog gras etc.) en meer natuurlijke beplanting (nadruk op bosbomen en bosheesters);
- (Beter) inpassen van nieuwe en bestaande voorzieningen die samenhangen met het gebruik als publiek park, waarbij behoud en versterking van de erfgoedwaarde(n) een belangrijk uitgangspunt is.

Het streefbeeld is uitgewerkt tot een schetsontwerp en is afgebeeld op de vorige pagina.

NB: het streefbeeld is niet uitgewerkt voor het terrein van het Tennispark als onderdeel van deelgebied T (voormalige moestuin), omdat dit terrein is verpacht. Langs de contouren van het deelgebied zijn wel tuinhistorische elementen aanwezig, zoals de kas en de bouwkundige restanten van tuinmuren, poorten, schuren, muurkassen en het werkterrein van de tuinmannen.

Het streefbeeld voor de Overplaats van Vreugde en Rust wordt in deze paragraaf uitgewerkt voor de volgende deelgebieden die in de praktijk in elkaar overvloeien. De namen van de deelgebieden zijn aangeleverd door het projectteam.

Deelgebied A: *Oosteinde* (zie paragraaf 3.2.A)
Deelgebied L: Entreegebied Oosteinde
Deelgebied M: voor de Grote kas
Deelgebied N: gazon voor de Oranjerie
Deelgebied O: parkbos langs erfgrens Overplaats
Deelgebied P: gazon achter de Oranjerie
Deelgebied Q: parkbos langs Tennispark
Deelgebied R: rondom zichtas Huis ten Bosch
Deelgebied S: parkbos Overplaats
Deelgebied T: voormalige moestuin

Deelgebied L: entreegebied Oosteinde

Streefbeeld

Dit deel van de Overplaats vormt de start van de rondwandeling en geeft de toegang tot andere delen. Als parkentree uitnodigend en verrassend. Sommige paden hebben een oriëntatiepunt verder weg (bijvoorbeeld naar deelgebied M&N) en andere een meer gesloten beeld (bijvoorbeeld naar deelgebied Q&S). Het streefbeeld voor deze plek is een vloeiende padbelijning met langs de randen een verzorgd beplantingsbeeld met vrije padbermen (met stinzenplanten), een gesloten sierheesterbeplanting en zicht op de stammen van de oude bomen op deze plek en in de aangrenzende deelgebieden. De monumentale Van der Vetbank (bj. 1926) wordt beter ingepast door middel van een passende klinkerstoep. De brug wordt (op onderdelen) vernieuwd als kwaliteitsimpuls voor de parkentree.

Maatregelen

- Aanleg nieuwe klinkerstoep van gebakken klinkers rond de monumentale Van der Vet bank (1926, ontwerp H. van der Kloot Meijburg), met behoud van de historische tegelverharding;
- Herstel padlijnen en padbermen: vloeiender in Zocher-idioom. Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7). Verwijderen overbodige verhardingsvlakken;
- Groot onderhoud heester– en boombestand grenzend aan pad en oever. Accentbeplanting langs de paden en verzorgde padbermen;
- Stobbe van de verdwenen solitaire boom op de padsplitsing verwijderen. Stamvoet van de daarnaast geplante vervangende boom (Tamme kastanje), eventueel in halfverharding conform de 1916 kaart;
- Bestaande brug aanpassen met nieuwe leuningen (prestatie 12). Streefbeeld is een brug die qua vormgeving verwijst naar de rustieke 19e eeuwse knuppelhouten brug of naar de ‘jaren-1930-brug’ met lichtgekleurde leuningen en staanders. Beide bekend van oude foto’s.

Deelgebied M: gazon voor de Grote kas

Kenmerken en bijzonderheden

Dit deelgebied met monumentale kas vormt een bijzonder onderdeel in de aanleg naar ontwerp van Zocher jr. (1937) en vormt de inleiding tot de achtergelegen (verdwenen) moestuin, maar is niet meer herkenbaar/zichtbaar.

Streefbeeld

Herstel van het gazon voor de Grote kas met een samengesteld bloemperk (prestatie 8), de oude overhangende appelboom, een doorzicht op het dak van de Oranjerie en een zichtlijn vanaf de Huisplaats en het Oosteinde naar de Grote kas. Deze vormen een uitnodigende entree tot het Tennispark op de locatie van de voormalige moestuin met vrij zicht op de monumentale Grote kas.

Maatregelen

- Bomenrij langs het pad richting het deelgebied met enkele bomen aanvullen, waar mogelijk;
- Aanleg van een samengesteld bloemperk, refererend naar de verdwenen bloemperken voor de kas;
- Rododendrons terugzetten op het gazon en langs de randen. Snoeien oude overhangende appelboom;
- Doorzicht naar het dak van de oranjerie herstellen;
- Herstel sierheesterbeplantingen en extensieve grasoevers grenzend aan het Oosteinde;
- Beperken aantal bouwkundige elementen in het gazon: kunstobjecten, betonnen paaltjes, nieuwe lantaarnpalen;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7). Eventueel uitbreiden van het verhardingsvlak bij de entree en verbeteren toegang tot het erf achter de Grote kas;
- Fietsparkeren uit het zicht;
- Gracht Oosteinde: bijzondere vegetatie op de gemetselde grachtmuren handhaven, overige opslag van wilgen/elzen verwijderen. Aan de parkzijde maaien tot de waterlijn, ook onderlangs de bomen op de oevers. Beplanting op de oevers en opslag van wilgen/elzen, met name in de zichtlijn, verwijderen.

Deelgebied N: gazon voor de Oranjerie

Streefbeeld

De kwaliteitsverbetering in dit deelgebied betreft de vergroting van de belevingswaarde van dit deelgebied als onderdeel van de aanleg in landschapsstijl met als hoofdmoment de monumentale Oranjerie.
Versterkt wordt: het kenmerkende oplopende reliëf naar de Oranjerie, de coulissen van beplantingen aan weerszijden van het gazon, het open gazon met extensief maaibeheer en stinzenplanten, de zichtlijn vanuit het Huispark (20e eeuws), de herkenbaarheid van de functie als oranjerie versterken, bijvoorbeeld door de plaatsing van kuipplanten.
Terugbrengen van een solitaire boom op de plek van de inmiddels tot boomruïne verworden monumentale beuk.

Maatregelen

- Sortiment heestervak aan de rechterzijde van het gazon meer richten op de oorspronkelijke beplanting als boomgaard door middel van een gemengde beplanting met wilde fruitboomsoorten en bloeiende en besrijke heesters (grenzend aan deelgebied T, de voormalige moestuin;
- Vervangen van het dichtgegroeide vak met heesterbeplanting links van de Oranjerie voor een meer open beplanting van lage sierheesters;
- Uitsterfbeleid voor de bomen die in het gazon staan, met uitzondering van de te herplanten solitaire boom (nu boomruïne);
- Bloemperk in het gazon voor de Oranjerie terugbrengen, zoals zichtbaar op historisch beeldmateriaal (prestatie 8);
- Aanplanten/inzaaien van een onderbeplanting onder de magnolia's op de padsplitsing;
- Plaatsen kuipplanten ter vervanging van de storende hekwerken en hagen rond het monument;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7). Terras toegankelijk maken vanuit gazon. Terras opsluiten d.m.v. een klinkerverharding met daarop de kuipplanten. Aanleg nieuwe padverbinding naar nieuwe brug naar Oosteinde;
- Gracht Oosteinde: bijzondere vegetatie op de gemetselde grachtmuren handhaven, overige opslag van wilgen/elzen verwijderen. Aan de parkzijde maaien tot de waterlijn, ook onderlangs de bomen op de oevers. Beplanting op de oevers en opslag van wilgen/elzen, met name in de zichtlijn, verwijderen.

Deelgebied O: parkbos langs erfgrens Overplaats

Streefbeeld

Natuurrijk oud parkbos in landschapsstijl langs de buitenranden van de Overplaats met diverse zichtlijnen naar de centraal gelegen deelgebieden en enige afscherming van de omgeving buiten het park. Aan de parkzijde van de bosvakken loopt een slingerend historisch wandelpad als onderdeel van de historische padenstructuur.

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Herplant van veel inheemse bosbomen in het gehele bosvak langs de grote zichtlijn;
- De bosvakken aanplanten met een basisassortiment van inheemse struiken plus sierheesters die aangeplant kunnen worden als accent langs de paden en parkbosranden. Tevens wintergroene heesters langs de buitenrand voor zichtafscherming in de winter;
- Vrije padbermen 60-150cm langs de paden. Stimuleren van de kruidlaag en bosbodem, voornamelijk in stroken langs het pad met stinzenplanten (waaronder de plekken van de narcissenroute) en boskruiden;
- Herstel van zichtlijnen conform de situatie op de 1916 kaart: door de bosvakken nabij de Parkweg naar de voormalige moestuin, naar de oude solitaire rode beuk en naar de achtergevel van de Oranjerie;
- Kwaliteitsverbetering parkentrees naast de Oranjerie, bij het monumentale hek aan de Parkweg en bij de monumentale bank aan het Oosteinde d.m.v. accentbeplanting en verzorgde padbermen (prestatie 19 Entrees tot park). Verwijderen van twee overbodige parktoegangen aan de Parkweg en de Rozenboomlaan die geen onderdeel zijn van de parkcompositie of hoofdrouting;
- Inpassen fietsnietjes (6x6m) in het heestervak bij de entree naar de Oranjerie ter vervanging van de huidige fietsparkeerplek op het gazon;
- Vervangen en plaatsen parkbanken met rugdekking en uitzicht (prestatie 15);
- Eventueel een hek plaatsen ter vervanging van het voethek;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7);
- De oostelijke grenssloot grenzend aan particuliere tuinen: vrijzetten oevers van opschot.

Deelgebied P: gazon achter de Oranjerie

Kenmerken/bijzonderheden

- Reigernesten in de boomtoppen.

Streefbeeld

Open ruimte achter de Oranjerie waarin als blikvanger een solitaire rode beuk met monumentale omvang staat. Herstel van de beplantingsstructuur op hoofdlijnen ter versterking van de totaalcompositie van Zocher jr. met langgerekte padenlussen, verschillende interne zichtlijnen en de afwisseling van open en gesloten parkdelen.
De contouren van de heestervakken en het gazon worden hersteld conform de 1916 kaart. De twee verdwenen dwarspaden worden niet hersteld, maar opengemaakt als zichtlijnen door de heesterbeplanting en tussen de bestaande bomen door.
De verhardingen en beplantingen langs de gevels van de Oranjerie worden zorgvuldig ingepast in de historische padenstructuur en de aangrenzende gazons worden hersteld. Tegenover de Oranjerie staat nog één van de oorspronkelijk twee symmetrisch geplaatste monumentale paardenkastanjes.
De vijverpartij wordt hersteld als de slingerend gegraven 'beek' met aan beide zijden grasoevers.

Maatregelen

- Contouren herstellen en zichtlijnen vrijmaken in de heestervakken, met behoud van de locaties van de narcissenroute;
- Herstellen gazon als kruidenrijk grasland, met gemaaide padbermen voor een verzorgde uitstraling;
- Groot onderhoud boombeplanting: handhaven van typische schuingegroeide naaldboom en vrijzetten van de oude rode beuk. Herplant bij afsterven beuk en kastanjes;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7);
- Vernieuwen van de klinkerverharding naar de entree van de Oranjerie met aan weerszijden een sierheesterbeplanting;
- Fietsparkeren verplaatsen naar padberm bij entree Rozenboomlaan (deelgebied O).

Deelgebied Q: parkbos langs Tennispark

Streefbeeld

Een vrij gesloten parkbosdeel dat dit deel van de Overplaats afsluit van de erachter gelegen moestuin, thans tennispark, en gold als de grens van de Overplaats als "Bosch" in de 18e en 19e eeuw. Langs het bosvak loopt een slingerend bospad, passend in de lijnvoering van het padenstelsel in de Overplaats met een lijnvormige beplanting langs de paden van eik en beuk. Het streefbeeld betreft een algemene kwaliteitsverbetering van de beplantingen als onderdeel van een aantrekkelijke wandeling.

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Lijnvormige beplanting: stammen zichtbaar maken en waar mogelijk bijplanten;
- Omvormen van de voornamelijk wintergroene heesterbeplanting naar een soortenrijker en (ecologisch) interessanter sortiment;
- Stimuleren van de kruidlaag en bosbodem, voornamelijk langs het pad met stinzenplanten en boskruiden;
- Vanwege de geringe breedte van het bosvak takkenrillen buiten het zicht achter de heesters en maximaal 1m breed, 50cm hoog;
- Het pad technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7) en vrije padbermen van ca. 60-150cm.

Deelgebied R: rondom zichtas Huis ten Bosch

Kenmerken en bijzonderheden

Dit deelgebied vormde het hoofdmoment in de aanleg naar ontwerp van Zocher jr. (1837), kenmerkend voor zijn ontwerpkwaliteit en een zeldzaam motief in Nederland.

- Zichtlijnen
  - de 18e-eeuwse zichtas naar Huis ten Bosch als onderdeel van de Landgoedbiotoop. Deze zichtas is geïntegreerd in de latere aanleg in landschapsstijl. Andersom werd de voorgevel van Huis Vreugd en Rust spectaculair geframed door de boombeplanting langs de zichtas. Door de plaatsing van de toegangspoort in 1997 is de zichtlijn iets uit het lood.
- Padenstructuur
  - Het historische padenstelsel vormde een ruimtelijk spel rond de zichtas tussen het hoofdhuis Vreugd en Rust en Huis ten Bosch van paden met de S-vorm als centraal motief. De nog aanwezige paden zijn qua ligging sterk gewijzigd en versimpeld t.o.v. de inmetingskaart uit 1916 (zie hoofdstuk 2.2). Hierdoor is het langgerekte lijnenspel van paden niet of nauwelijks herkenbaar in het terrein in de huidige situatie.
- Beplantingen
  - De begeleidende heesterbeplantingen langs de zichtas ontbreken in de huidige situatie. De beplantingsstructuur naar ontwerp van Zocher jr. is door middel van historisch beeldmateriaal en de inmetingskaart 1916 tot op zekere hoogte te reconstrueren. Over de inrichting van het parkbos naast de zichtlijn is minder bekend (omgeving speeltuin).

Streefbeeld

De nadruk ligt op herstel en restauratie van de krachtige totaalcompositie met vloeiende padlijnen rondom de 18e-eeuwse zichtas met de begeleidende heestergroepen en accentbeplantingen die de blik sturen. Dan aan de ene kant van de zichtlijn, dan aan de andere kant van de richtlijn. De monumentale poort beter inpassen in de vernieuwde padenstructuur.
Naast de zichtas wordt het terrein in stand gehouden als “Bosch als lustplaats” door het toevoegen van bomen en behoud van kroonbedekking (prestatie 24, boombestand). In dit deel, buiten de zichtas, is een zoekgebied voor de vernieuwing van de huidige speelplaats als bosspeelplaats.

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Terugbrengen van de paden uit 1837 en paden uit de 20e eeuw verwijderen. Bestaande bomen waar mogelijk inpassen in het nieuwe padenstelsel, eventueel met de stamvoet in halfverharding. Alle paden in één kleur afwerking: asfaltpaden voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7);
- Aanpassen bestaande klinkerverharding bij de grote entreepoort (plaatsing 1997) met nieuwe gebogen padaansluitingen en heestercontouren, in de geest van Zocher;
- Versterking van zichtas door het terugbrengen lage rododendrongroepen (19e-eeuws) en lage bladverliezende heestergroepen in één type gazon (extensief, met gemaaide padbermen);
- Bomen die recent in of tegen de zichtas zijn geplant verwijderen waar mogelijk. Boomruïnes herplanten;
- Veel bosbomen toevoegen zijdelings van de zichtas, in combinatie met vrijstaande bosheesters met daaronder bloem– en kruidenrijk gras, zodat er onderdoorzicht mogelijk blijft;
- Zoekgebied van de speelplaats bij de Parkweg op of rond de huidige locatie. Inrichten als avontuurlijke bosspeelplaats, passend in de parkbosomgeving;
- Parkbanken vervangen door een passende parkbank (Prestatie 15, als kopie van het origineel bewaard gebleven exemplaar of nieuw aanschaffen model ‘Gardeluxe, type Zocher’);
- Hondenpoepbakken verplaatsen naar een minder dominante locaties buiten de parkgrens: uit zichtlijn en geen onderdeel van ‘entreebeleving’ (NB: nader te bepalen);
- Gracht Oosteinde: aan de parkzijde maaien tot de waterlijn, ook onderlangs de bomen op de oevers. Beplanting op de oevers en opslag van wilgen/elzen verwijderen.

Deelgebied S: parkbos Overplaats

Streefbeeld

Natuurrijk oud parkbos. Dit gebied is bewaard gebleven als “Bosch” en door de gemeente Voorburg in 1963 door herplant en beheer als bosperceel versterkt. De ecologische waarde van de boskern als rustgebied voor fauna binnen de Overplaats blijft behouden en wordt verder ontwikkeld. Het parkbos wordt ontwikkeld tot een gemengd assortiment bomen met een vrij gesloten onderbeplanting.

Maatregelen

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Het nieuw aan te planten assortiment bestaat vooral uit inheemse boom– en heestersoorten ter versterking van de ecologische waarden. Langs de paden worden stroken bosgrond vrijgehouden waar de groei van boskruiden wordt gestimuleerd. Voor beplantingen, zie H4;
- Als natuurmaatregel is er in de kern van het bosvak plaats voor boomruïnes (staande dode bomen) en liggende bomen;
- Paden die ontstaan door betreding dichtzetten met heesters.

Deelgebied T: voormalige moestuin

Streefbeeld

De omvang van de voormalige moestuin is nog beleefbaar. Ook nu het een tennispark is. Aan beide zijden staan restanten van de oorspronkelijke moestuinmuren en poorten. De beleving van de historische moestuinlocatie van Vreugd en Rust blijft behouden en wordt versterkt. Zie ook deelgebied M (gazon voor de Grote kas).
De vijverpartij wordt hersteld als de slingerend gegraven ‘beek’ met aan beide zijden grasoevers. Het bosvak langs de oever wordt omgevormd in boomgaardsfeer met ecologische waarden. Dit met behoud van enkele bestaande bomen en conform het historisch gebruik van deze locatie.
Het voormalige werkgebied van de tuinmannen in de 19e eeuw is in 1963 dichtgeplant met heesters. Er staat opslag van esdoorns en een deel is in gebruik als opslagterrein. Het bosvak wordt omgevormd in samenhang met de voormalige boomgaardstrook en dus te beplanten met enkele (wilde) fruitboomsoorten. Het bestaande opslagterrein is toe aan een kwaliteitsverbetering, bijvoorbeeld met een gedeelde functie voor de horeca in de Oranjerie en het Tennispark.

Maatregelen

NB: onderstaande nader uit te werken in overleg met Tennispark Vreugd & Rust.

- Restaureren gemetselde tuinmuur (eind 19e eeuw) met de tuinpoorten en spalieren voor leifruit (prestatie 9). Aanplant leifruit langs de tuinmuren;
- Betonnen schuttingen herstellen of vervangen voor de oorspronkelijke houten schuttingen;
- Herplant haag (1,5m hoog) als begrenzing met de nieuw in te richten ’boomgaard’;
- De ruigte, dumpplaats met bladafval en de opslag van esdoorns verwijderen met behoud van enkele eiken. Verwijderen toegangspad naar de Oranjerie. Dit parkdeel is alleen toegankelijk voor onderhoudswerkzaamheden;
- Verwerken bladafval op eigen terrein tennisbaan of afvoeren (niet dumpen in het bosvak);
- Zone langs de moestuin en het voormalige werkgebied van de tuinmannen herplanten met wilde fruitbomen (prestatie 21) met een onderbeplanting van bloeiende en besdragende heesters.

Streefbeeld Broekplaats
In geël de open zichtas
Stichting In Arcadië, 2022

3.4 Uitwerking streefbeeld Broekplaats

Algemene uitgangspunten streefbeeld Broekplaats:

Het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje zijn van oudsher één gebied, gelegen tussen Parkweg en Broeksloot. Naamgeving als Broekplaats (prestatie 29). In het gebied lag sinds begin 19e eeuw een kadastraal ingemeten terreindeel rondom de grote zichtas en in gebruik als “bouwland”. De Noordenburglaan is een 20e-eeuwse doorsnijding en deelt het gebied in twee deelgebieden die qua structuur in de huidige situatie (o.a. de cirkelvormige paden) duidelijk wel bij elkaar horen, maar vanwege de verschillende aanlegperioden een eigen identiteit en sfeer hebben.

Dit beheerplan betreft voornamelijk omvormingsmaatregelen voor de beplantingen met het volgende streefbeeld:

- De 18e-eeuwse grote zichtlijn wordt hersteld als verbindende factor;
- Voor het Juliana-Bernhardpark zijn de ***jaren ‘30*** als aanlegperiode leidend;
- Voor het Boerenbosje de ***wederopbouwperiode***;

Het streefbeeld voor de Overplaats van Vreugde en Rust wordt in deze paragraaf uitgewerkt voor de volgende deelgebieden.

Deelgebied V: Juliana-Bernhardpark
Deelgebied W: Boerenbosje

Deelgebied U: Juliana-Bernhardpark

Streefbeeld

Voor het Juliana-Bernhardpark zijn de jaren '30 is als aanlegperiode leidend. Bij restauratie en herstel gerefereerd naar de gemengde, architectonische ontwerpstijl. De extra parktoegang is met de lage hekpijlers goed ingepast en blijft gehandhaafd.
De grote zichtas is voldoende herkenbaar door de herplant van een deel van de bomenrijen in de afgelopen decennia, maar wordt extra versterkt door het toepassen van een lagere heesterbeplanting tot maximaal 'vensterbankniveau' bij de Parkweg en de Noordenburglaan waar de bezoeker overheen kan kijken en de lange verbindende zichtlijn kan ervaren.

De onderstaande maatregelen betreffen alleen de beplantingen. Bij omvorming van deze beplantingen zijn de rijke beplantingsplannen uit het oeuvre van de betrokken tuinarchitect H. Roeters van Lennep (1889-1971) inspirerend, al zijn er geen originele beplantingsplannen voor dit park bekend. Vanwege de beheerbaarheid door de dienst Stadsbeheer worden niet alle sierbeplantingen gereconstrueerd, maar dit kan in de toekomst wel worden uitgebouwd.

Maatregelen

Maatregelen beplantingen (voor een uitgebreide toelichting zie hoofdstuk 4):

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Versterken herkenbaarheid locatie gesloopte Hofboerderij 'Vreugd en Rust' aan de Parkweg door de aanplant van de Indische paardenkastanjes (Aesculus indica, minder ziektegevoelig) als toekomstige vervanger van de oude paardenkastanjes;
- Aanplant/omvorming van de heestervakken naar een heesterbeplanting 'intensief' met een zorgvuldig ontworpen struiklaag van aantrekkelijk bloeiende heesters, geïnspireerd op beplantingen uit de jaren '30 en door Roeters van Lennep toegepaste soorten en mengsels;
- De heesters tussen het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje in de zichtas mogen max 1.20 meter hoog worden voordat ze worden gesnoeid op natuurlijke wijze (dus niet scheren);
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van minimaal een meter vrij te houden van heesters en laaghangende takken voor een verzorgde uitstraling;
- Reconstructie van de twee gebogen bloembedden op de kopse kanten van de conische vijver en de aanleg van een rechthoekig plantvak bij het monument. Aanplant van een (beheerbaar) assortiment sterke vaste planten met een bloeitijd van mei tot november;
- Herstel van de bestaande gazons en aanvullen en stimuleren van de stinzenplanten. Oevers meemaaien en oeverplanten pluksgewijs aanplanten of handhaven.

Overige maatregelen of ter overweging:

- Plaatsen of vervangen parkbank(en) en overig parkmeubilair;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7);
  Ter overweging: herstel van het oorspronkelijke tracé van het wandelpad (oostkant bij Parkweg);
- Accenturen van voetgangersoversteek Parkweg en Noordenburglaan, bijvoorbeeld door afwijkende materiaalkeuze of legverband. Nader uit te werken;
- Herstel bol afgewerkte grasoevers en beschoeiing tot de waterlijn, waar en indien nodig. Dit conform de originele technische uitwerking van de vijver en de profielen voor de oevers. Deze is als afbeelding opgenomen in het historisch onderzoek. *Archief: tek.nr 2390. HGA, arch.nr 5340-01, Verzameling technische tekeningen;*
- Verbeteren waterkwaliteit, stimuleren of aanplanten waterplanten. Nader te onderzoeken.

Deelgebied V: Boerenbosje

Streefbeeld

Voor het Boerenbosje is de wederopbouwperiode het meest beeldbepalend voor de opzet-, sfeer en samenstelling van beplantingen. De gedetailleerde luchtfoto uit 1964 geldt als ijkpunt en inspiratie. De beplantingen zijn eenvoudiger dan in het Juliana-Bernhardprak, maar desondanks met aandacht aangelegd en verzorgd.

Maatregelen

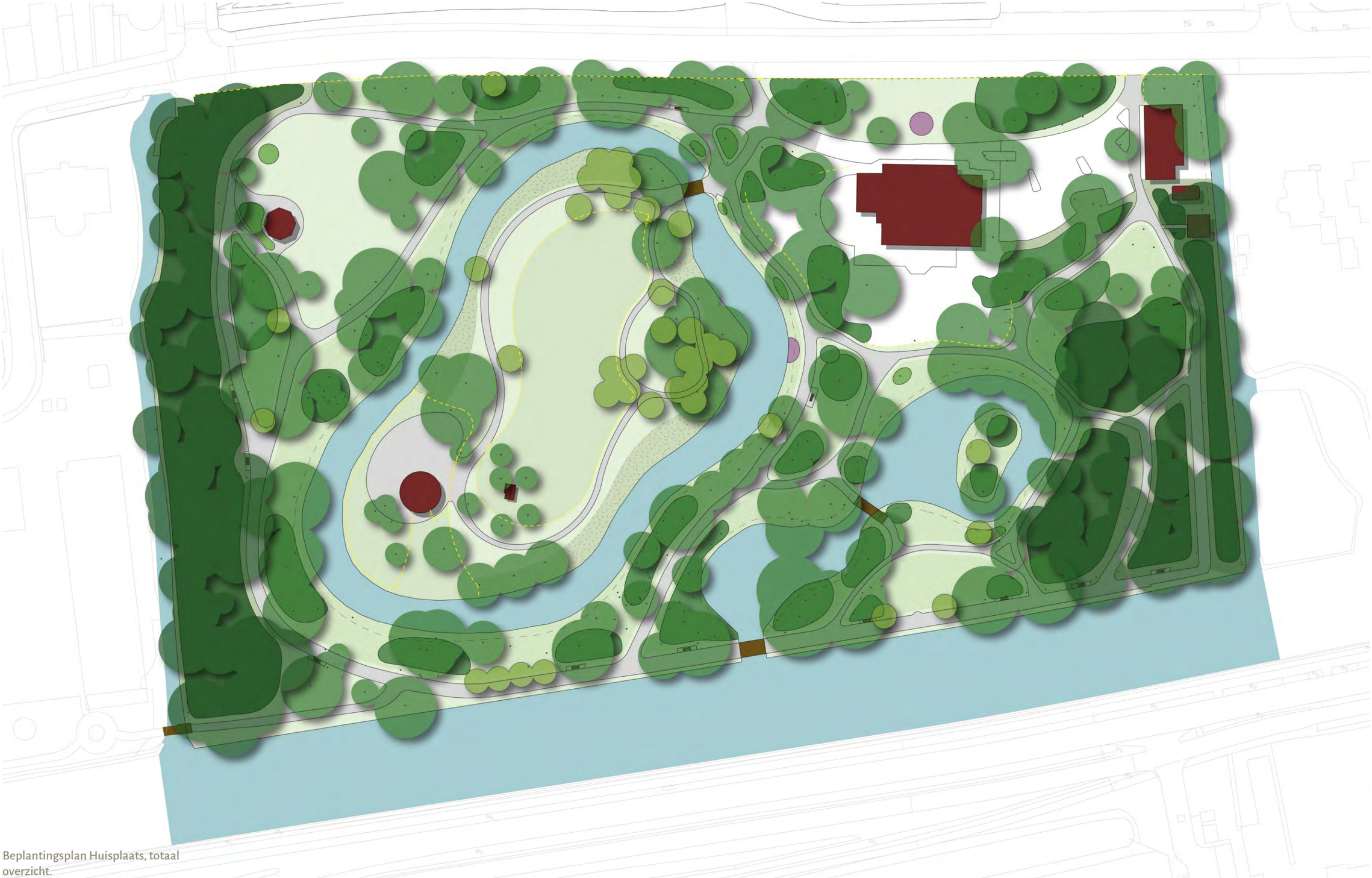
Maatregelen beplantingen (voor een uitgebreide toelichting zie hoofdstuk 4):

- Groot onderhoud bestaande boombeplanting;
- Aanplant/omvorming van de heestervakken naar een heesterbeplanting 'intensief' met een beperkt gemengd sortiment en een uitstraling van een eenvoudige, gelaagde sierbeplanting uit de wederopbouwperiode;
- Herstel van één van de twee heekstergroepen in de oksels van het halfronde pad conform situatie 1964. In de andere oksel staat nu een boom. Ter versterking van de symmetrie van het panorama wordt er een solitaire heester (reuzenkornoelje) aan de overzijde van het fietspad geplant, tevens ter aankleding van de brug (bj. ca. 2006);
- De heesters tussen het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje in de zichtas mogen max 1.20 meter hoog worden voordat ze worden gesnoeid op natuurlijke wijze (dus niet scheren);
- Reconstructie van de twee gebogen bloembedden langs de halfronde paden. Aanplant van een assortiment sterke vaste planten die geschikt zijn voor de natte omstandigheden hier, zoals rozen met een lange bloeitijd;
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van minimaal een meter vrij te houden van heesters en laaghangende takken voor een verzorgde uitstraling. Langs één kwart van het halfrond wordt de gazonrand golvend aanlegt met wisselende breedte, conform de luchtfoto uit 1964.

Overige maatregelen of ter overweging:

- Plaatsen of vervangen parkbank(en) en overig parkmeubilair;
- Alle paden technisch vernieuwen en voorzien van een afstrooilaag van licht grind (prestatie 7);
- Versterken herkenbaarheid van de gesloopte koepel aan de Broeksloot. Treurwilg niet verwijderen (plantlocatie als onderdeel van de aanleg 1955 of zelfs <1938). Nader te onderzoeken;
- Kappen oude sierkers (plantlocatie onderdeel aanleg 1955) en de herplante jonge esdoorn (plantlocatie jaren '70) om de zichtas te openen;
- Wat betreft de instandhouding van de grote zichtas aan de overzijde van de Broeksloot in het Noteboompark is afstemming tussen gemeente Leidschendam-Voorburg en gemeente Den Haag vereist.

4 Uitwerking beplantingen

Beplantingsplan Huisplaats, totaal overzicht.

4.1 Beplantingen Huisplaats

Inleiding

Het groen van de Huisplaats valt volledig onder de functie 'cultuurhistorisch groen' in verband met de rijksmonumentale status van het park.

In deze paragraaf worden de omvormingsmaatregelen besproken van het deelgebied Huisplaats. Dit wordt gedaan per beheertypen, deze zijn als volgt:

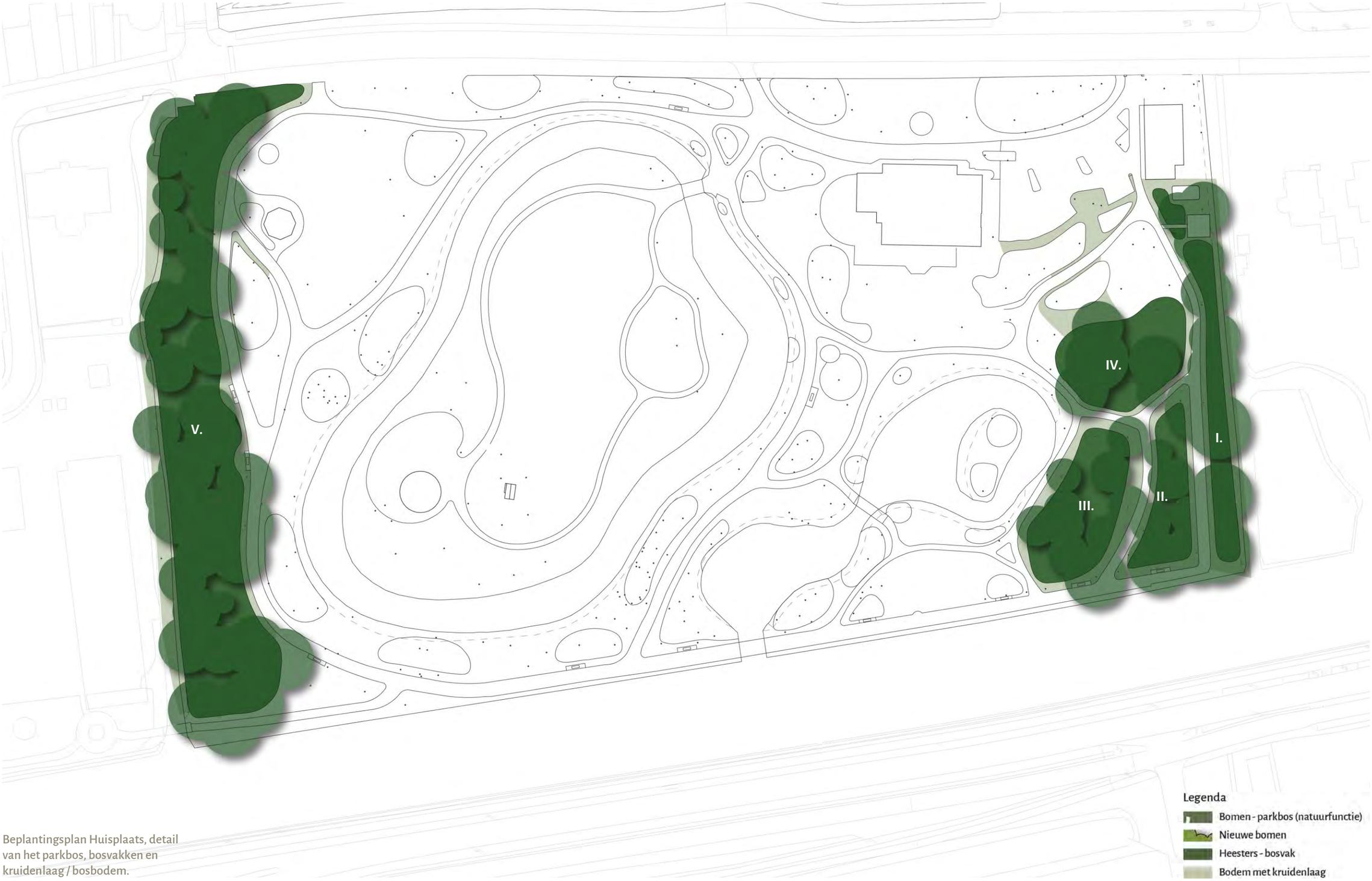
- Parkbos (natuurfunctie) en onderbegroeiing: de randen van het park met inheemse bosboomsoorten, (inheemse) heesters als dichte onderbegroeiing en de kruidlaag / bosbodem met eventuele stinzenplanten;
- Boomgroepen en solitaire bomen: de bomen die verspreid door het park staan in gazon of in heestergroepen;
- Heesters extensief: de heestergroepen met weinig terug komende beheermaatregelen. Binnen dit beheertype vallen veelal inheemse bosheesters en groot uitgroeiende sierheesters;
- Heesters intensief: de heestergroepen met regelmatig terugkomende beheermaatregelen. Binnen dit beheertype vallen veelal sierheesters die indien nodig makkelijk te snoeien zijn door terug te zetten of seizoensgebonden gesnoeid te moeten worden;
- Kuipplanten / potterie: eventueel te plaatsen kuipplanten / potplanten rond het hoofdhuis als sierelement;
- Vaste planten: plantvakken met vaste planten en stinzenplanten rond het hoofdhuis en de waterpartijen;
- Gras (met bollen): verschillende typen gras met al dan niet aanwezige stinzenplanten.

Per beheertype worden de maatregelen voor subtype dan wel beplantingsvak. De beheertypen worden als volgt omschreven:

- Ingrepen: per sub-beheertype / beplantingsvak wordt omschreven welke maatregelen nodig zijn om tot het gewenste streefbeeld te komen zoals omschreven is in het voorgaande hoofdstuk. Enkele van deze ingrepen zullen van algemene aard zijn en worden op het einde van dit onderdeel benoemd;
- Aanplant assortiment: afhankelijk van het beheertype wordt per beplantingsvak een beplantingsassortiment voorgesteld, of worden plantsoorten opgesomd waar in de toekomst uit gekozen kunnen worden. In het laatste geval is van belang dat er per locatie apart wordt gekeken naar de aanplantomstandigheden.

Als slot worden er per beheertype eventuele aandachtspunten benoemd voor het beheer.

Beplantingsplan Huisplaats, detail van het parkbos, bosvakken en kruidenlaag / bosbodem.

Parkbos en onderbegroeiing

De aangewezen parkboslocaties, deelgebieden F en L, worden beheerd als parkbos met daarbij een natuurfunctie en bestaan uit een gemengd assortiment bomen met een vrij gesloten onderbeplanting. Het nieuw aan te planten assortiment, nu en in de toekomst, bestaat grotendeels uit inheemse plantsoorten ter versterking van de ecologische waarden in het park. Langs de paden liggen stroken bosgrond waar de groei van boskruiden wordt gestimuleerd.

Maatregelen bomen in bosvakken

De bomen in dit deelgebied zijn toe aan groot onderhoud. Dit deelgebied bestaat voornamelijk uit bomen met een monumentale omvang, volwassenbomen of jong opschot / recent aangeplante bomen. Op diverse punten staan bomen te dicht op elkaar om uit te kunnen groeien tot toekomstbomen in een parksituatie of jonge bomen worden beperkt in hun groei door bomen met een monumentale omvang.

Ingrepen

- Verwijderen van jong / halfwas opschot om ruimte te maken voor overige bomen en aan te planten heesters;
- Aanwijzen van toekomstbomen die niet beperkt worden door concurrentie en / of schaduwdruk. Deze bomen zullen in de komende decennia uitgroeien tot bomen met een monumentale omvang;
- Per boom beoordelen of dat deze gesnoeid of gekapt moet worden. Als voorbeeld, indien bomen met een monumentale omvang direct met elkaar concurreren wordt er niet ingegeven i.v.m. de monumentale waarde van de bomen of bomen zijn bewust dicht op elkaar aangeplant om een bepaalde reden of als sierelement in de parkaanleg. Een reden voor snoeien / kap kan zijn dat de boom: te dicht op andere bomen staat, een ziekte heeft, risico vormt doordat schuingroei / zwaar overhangende takken / te dicht op een gebouw staat;
- Gezonde bomen met een monumentale omvang zo lang mogelijk behouden door directe concurrentie van jong / halfwas opschot of grote heesters te verwijderen;
- Terugbrengen van het aantal boomruïnes / dode bomen ten behoeve van de parkbeleving als historisch Zocherpark. Binnen de aangeven contouren op de kaart mogen boomruïnes / dode bomen in beperkte mate staan ten behoeve van de ecologie. Zodra de mogelijkheid zich voordoet, een ander boom sterft af of de boom wordt gevaarlijk, dient de boom herplant te worden (zie kaart pagina 58);
- Verwijderen / herplanten jonge bomen in de openruimtes (zie kaart pagina 58) en voor overige bomen geldt een uitsterfbeleid, deze bomen worden niet herplant;
- In de bosvakken mogen takkenrillen staan achter de eerste rij heesters. De takkenrillen mogen maximaal 100cm breed zijn en 50cm hoog.

Aanplant assortiment

Bij het uitvallen van bomen kan gekeken worden of dat er voldoende licht op de bosbodem valt om nieuwe bomen aan te planten. In de actuele situatie zouden op enkele punten langs de randen van de bosvakken kleine sierbomen kunnen worden aangeplant. Op dit moment staan er in de bosvakken voornamelijk eerste grootte bomen.

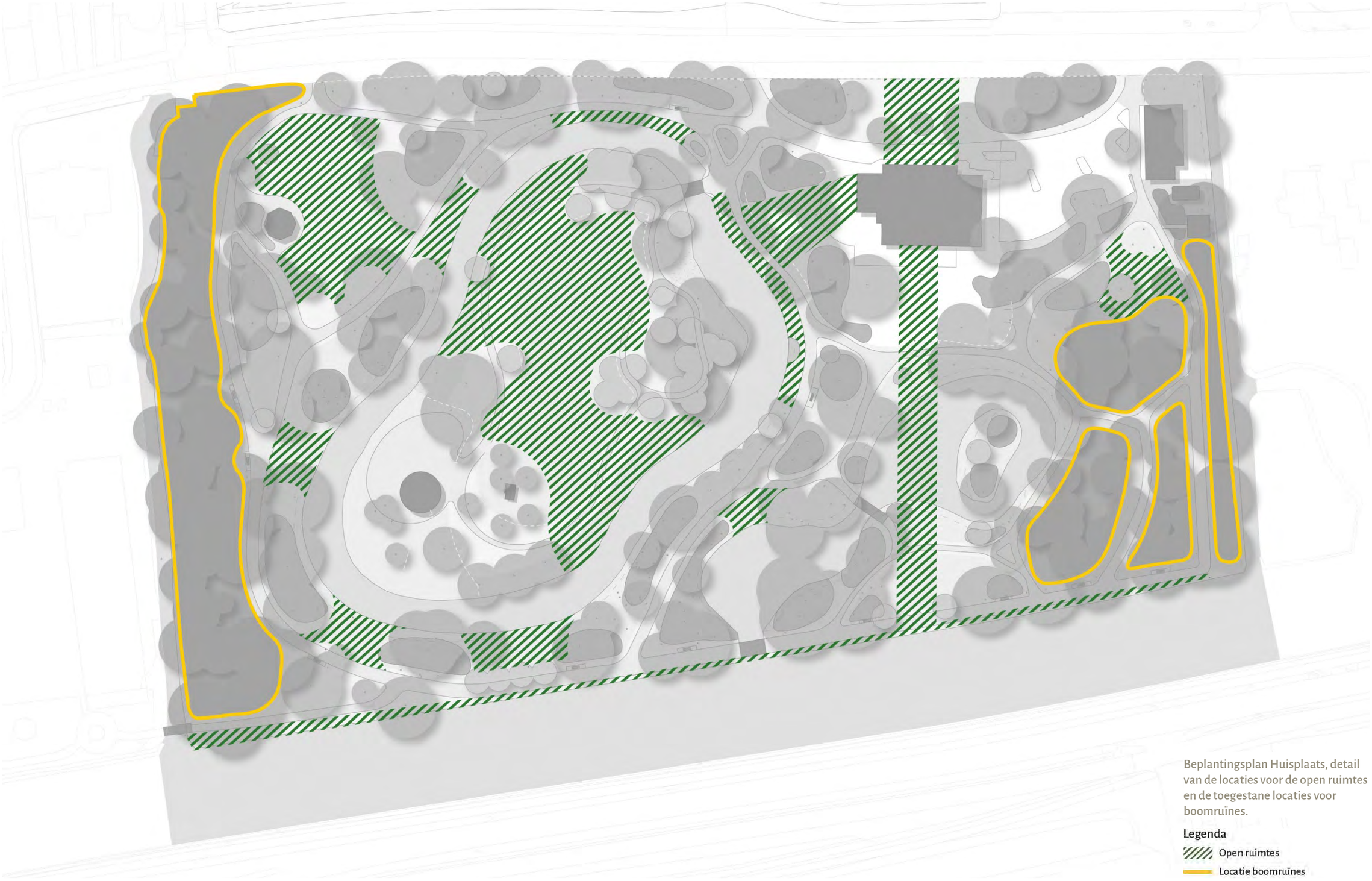
Bij aanplant in de (nabije) toekomst kunnen de hiernaast opgesomde boomsoorten worden toegepast. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en bomen die aangeplant kunnen worden als accent langs de bosrand of bij grotere bomen in het bosvak. Bij de keuze voor het basis assortiment is voornamelijk gekeken naar natuurlijk voorkomende inheemse bosboomsoorten. Bij de keuze voor de bomen als accent is voornamelijk gekeken naar boomsoorten die toegepast zijn in historische parken en bekende plantlijsten van J.D. Zocher jr. De accentbomen worden op geruime afstand van elkander aangeplant en dienen als sierelement in het bosvak of langs de rand van het bosvak. Als voorbeeld; in een bosrand van 100 strekkende meter worden maximaal 10 accentbomen aangeplant op locaties waar de gekozen accentboom qua sierwaarde tot zijn recht komt. Denk hierbij aan: het einde van een zichtlijn, op een hoek / kruispunt van wandelpaden / beplantingsvak, als contrast (door kleur / bladvorm / kroonvorm / etc), nabij een element (bank / beeld / brug / etc.), enzovoorts.
Bij de aanplant van de boom-/heestersoort wordt rekening houden met de standplaats behoefte (lichtval / ruimte voor natuurlijke ontwikkeling / etc.) van die specifieke boom-/heestersoort.

De volgende boomsoorten komen in aanmerking voor de bosvakken:

- Acer campestre / veldesdoorn;
- Alnus glutinosa / zwarte els;
- Betula pendula / ruwe berk;
- Betula pubescens / zachte berk;
- Carpinus betulus / haagbeuk;
- Fagus sylvatica / beuk;
- Tilia cordata / winterlinde;
- Tilia platyphyllos / zomerlinde;
- Quercus robur / zomer eik;
- Quercus petraea / winter eik.

Als accent in de bosranden of in het bosvak komen de volgende boomsoorten in aanmerking:

- Abies concolor / Colorado zilverspar;
- Abies nordmanniana / Kaukasische zilverspar;
- Alnus cordata / hartbladige els;
- Alnus subcordata / kaukasische els;
- Betula nigra / zwarte berk;
- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Catalpa bignonioides / trompetboom;
- Fagus sylvatica ‘Pendula’ / treurbeuk;
- Gleditsia triacanthos / valse Christusdoorn;
- Laburnum x watereri / gouden regen;
- Liriodendron tulipifera / tulpenboom;
- Magnolia kobus / beverboom;
- Magnolia sieboldii / beverboom;
- Magnolia soulangeana / beverboom;
- Malus sylvestris / wilde appel;
- Paulownia tomentosa / Anna Paulownaboom;
- Prunus avium / wilde kers;
- Pyrus pyraster / wilde peer;
- Quercus acutissima / gezaagdbladige eik;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus phellos / wilgbladige eik;
- Robinia pseudoacacia / valse acacia;
- Thuja occidentalis / levensboom;
- Tsuga heterophylla / oostelijke Hemlockspar.

Beplantingsplan Huisplaats, detail van de locaties voor de open ruimtes en de toegestane locaties voor boomruïnes.

Legenda

Open ruimtes

Locatie boomruïnes

Tilia cordata / winterlinde

Quercus robur / zomer eik

Robinia pseudoacacia / valse acacia

Quercus acutissima / gezaagdbladige eik

Catalpa bignonioides / trompetboom

Malus sylvestris / wilde appel

Aronia melanocarpa / appelbes

Sorbus aucuparia / wilde lijsterbes

Viburnum lantana / sneeuwbal

Mespilus germanica / mispel

Lonicera fragrantissima / winterkamperfoelie

Basisassortiment

		Bosvak				
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	I.	II.	III.	IV.	V.
Aronia melanocarpa	appelbes		■		■	
Amelanchier lamarckii	krentenboompje	■	■	■	■	■
Aucuba japonica	broodboom		■	■		
Cornus alba	witte kornoelje	■		■		
Cornus mas	gele kornoelje		■	■		
Cornus sanguinea	rode kornoelje	■	■	■	■	■
Crataegus laevigata	eenstijlige meidoorn	■	■	■	■	■
Crataegus monogyna	tweestlijlige meidoorn	■	■	■	■	
Elaeagnus ebbingei	olijfwilg	■	■	■	■	
Euonymus alatus	kardinaalsmuts	■	■	■	■	■
Frangula alnus	sporkehout	■		■	■	
Ligustrum vulgare	wilde liguster		■	■	■	
Mespilus germanica	mispel			■	■	
Prunus spinosa	sleedoorn	■		■	■	
Ribus nigrum	appelbes	■	■	■		
Ribus rubrum	aalbes	■	■	■	■	■
Sambucus nigra	gewone vlier	■				
Staphylea colchica	pimpernoot		■	■	■	■
Sorbus aucuparia	wilde lijsterbes		■	■	■	■
Viburnum burkwoodii	sneeuwbal	■		■		■
Viburnum lantana	sneeuwbal		■			■
Viburnum opulus	Gelderse roos	■	■	■	■	■
Viburnum rhytidophyllum	sneeuwbal			■	■	■

Accentsoorten

		Bosvak				
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	I.	II.	III.	IV.	V.
Crataegus laevigata ‘Paul’s Scarlet’	rode meisdoorn	■		■	■	
Daphne mezereum	peperboompje		■			
Hydrangea aspera ‘Sargentiana’	fluweelhortensia	■	■	■	■	■
Ilex aquifolium ‘Bacciflava’	hulst			■		
Lonicera fragrantissima	winterkamperfoelie	■	■			■
Philadelphus ‘Virginal’	boerenjasmijn			■	■	■
Philadelphus cv	diverse cultivars	■	■	■	■	■
Rosa pimpinellifolia	duinroos	■	■	■	■	■
Sambucus racemosa	trosvlier			■		
Sambucus cv	div erse cultivars	■	■	■	■	■
Sorbus sorbifolia	lijsterbesspirea	■		■	■	
Viburnum bodnantanse ‘Dawn’	sneeuwbal	■		■		
Viburnum cv	diverse cultivars	■	■	■	■	■

Maatregelen onderbegroeiing bosvakken

Per bosvak worden de ingrepen benoemd, het aanplant assortiment wordt in tabelvorm aan het einde van dit beplantingstype vermeld. De nummers van de bosvakken corresponderen met de kaart.

Ingrepen

- Bosvak I.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen sneeuwbes, opschot hulst en enkele hulsten die in groepen staan.
- Bosvak II:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Afzetten rondbladige hulst;
  - Verwijderen sneeuwbes en gewone hulst;
- Bosvak III.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Afzetten hulst;
  - Verwijderen sneeuwbes en grootbladige laurier.
- Bosvak IV.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen sneeuwbes.
- Bosvak V.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Enkele van de zeer grote struiken hulst afzetten zodat deze opnieuw kunnen uitgroeien;
  - Verwijderen sneeuwbes, opschot hulst, bonte broodboom en enkele hulsten die in groepen staan verwijderen.
- NB. In deze bosvakken staan vaak bolgewassen, let op bij het verwijderen van heesters.

Aanplant assortiment

De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de vermelde heestersoorten in de tabel. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en heesters die aangeplant worden als accent langs de bosrand of bij grotere heesters in het bosvak. De (accent) heesters worden in oneven groepen aangeplant, de aantallen zijn afhankelijk van de volwassen grootte en groeiwijze.

Aandachtspunten

- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van 60 tot 150cm vrij te houden van heesters en laaghangende takken. Met aanplant afstand hiermee rekening houden zodat heester niet recht afgeschoren hoeven te worden indien deze te groot uitgroeien;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassenhoogte en -breedte. Door de heesters op een ruimere afstand in te planten kunnen ze uitgroeien in hun natuurlijke vorm wat scheelt in aanplant kosten en toekomstige beheerkosten. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting.

Maatregelen kruidlaag en bosbodem

Ingrepen

- Kruidlaag en bosbodem stimuleren in stroken van 60 tot 150cm langs de wandelpaden binnen het beheergebied parkbos;
- Kruidlaag aanplanten ten zuidwesten en noordwesten van de bosvijver.

Aanplant assortiment

Het verkrijgen van de gewenste boskruiden wordt op twee manieren bereikt:

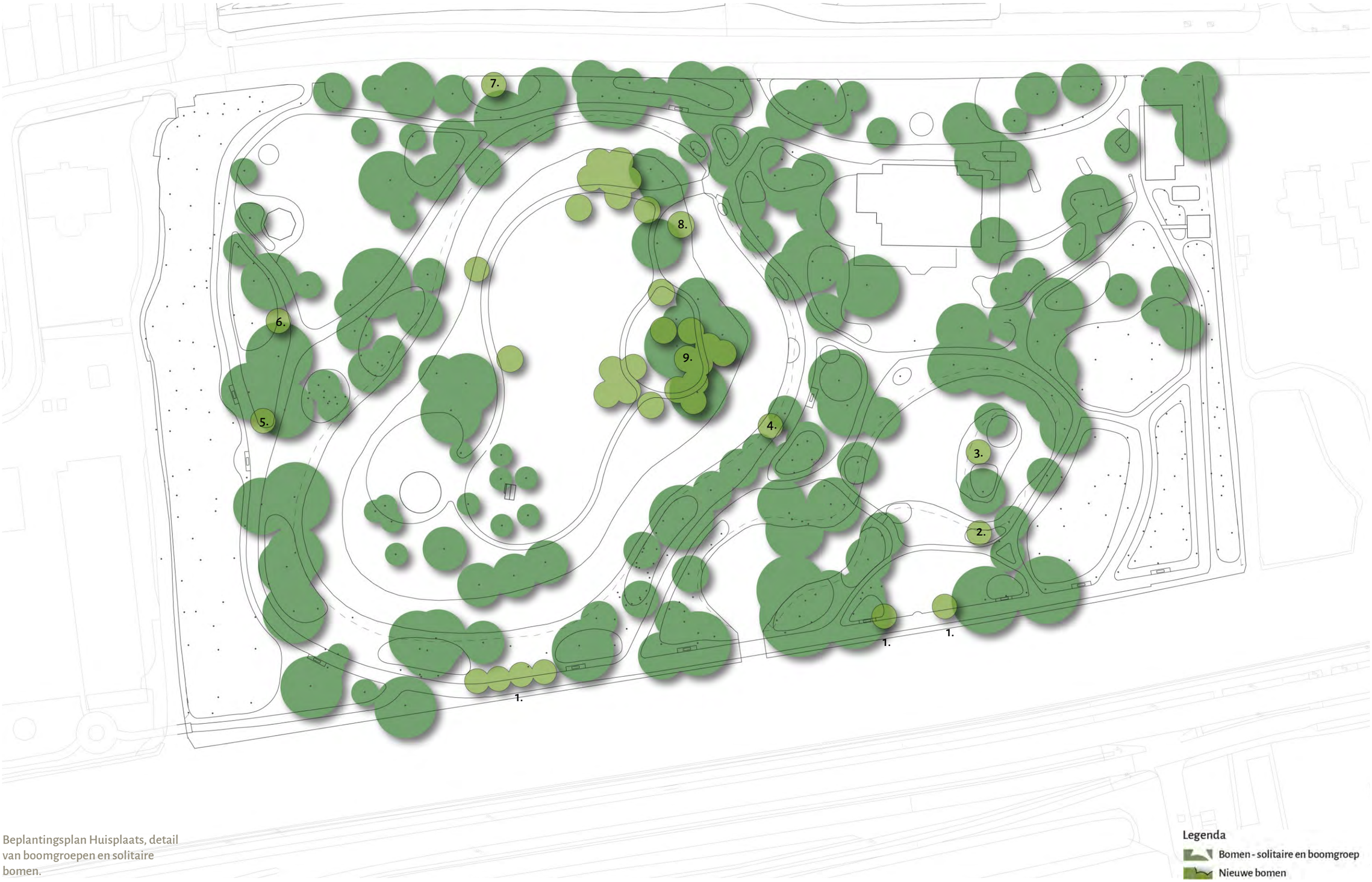
- Een periode afwachten en zien wat er van nature op komt;
- Op accentplekken, kruis- / hoekpunt van wandelpaden, het zaaien of aanplanten van gewenste soorten en aanzien of dat de boskruiden zich handhaven en vermenigvuldigen:
  - Ajuga reptans / kruipend zenegroen;
  - Dryopteris affinis / geschubde mannetjesvaren;
  - Dryopteris dilatata / breedbladige stekelvaren;
  - Fragaria vesca / bosaardbei;
  - Lamium galeobdolon / gele dovenetel;
  - Oxalis acetosella / witte klaverzuring;
  - Teucrium scorodonia / valse salie;
  - Trivolium / klaver, diverse soorten.
- Ten zuidwesten en noordwesten van de bosvijver de boskruiden aanplanten als gesloten beplanting. Tussen de heestervakken worden de volgende vaste planten en boskruiden aangeplant:
  - Ajuga reptans / kruipend zenegroen;
  - Dryopteris affinis / geschubde mannetjesvaren;
  - Dryopteris dilatata / breedbladige stekelvaren;
  - Ficaria verna / speenkruid;
  - Fragaria vesca / bosaardbei;
  - Glechoma hederacea / hondsdraf;
  - Lamium galeobdolon / gele dovenetel;
  - Myosotis sylvatica / bosvergeet-me-nietje;
  - Oxalis acetosella / witte klaverzuring;
  - Teucrium scorodonia / valse salie;
  - Trivolium / klaver, diverse soorten;
  - Viola riviniana / bleeksporig bosvioltje.

Aanplanten van stinzenplanten:

- Anemone nemorosa / bosanemoon (wit en paars);
- Arum italicum / Italiaanse aronskelk;
- Corydalis solida / vingerhelmbloem;
- Eranthis hyemalis / winterakoniet;
- Galanthus nivalis / sneeuwklokje;
- Hyacinthoides non-scripta / Blue Bell.

Aandachtspunten

- Heesters die binnen deze stroken komen op natuurlijke wijze snoeien, afzetten of verwijderen.

Beplantingsplan Huisplaats, detail van boomgroepen en solitaire bomen.

Boomgroepen en solitaire bomen

Het bomenbestand in dit deelgebied bestaat voor een groot deel uit eerste grote bomen met een monumentale omvang of er zijn recent bomen van de eerste orde aangeplant. Het resultaat is dat er een breedassortiment bomen aanwezig zijn die allemaal groot uitgroeien, de lagere boomsoorten zijn vrijwel niet aanwezig. Als gevolg staan bomen op diverse punten te dicht op elkaar om uit te kunnen groeien tot toekomstbomen in een parksituatie of jonge bomen worden beperkt in hun groei door bomen met een monumentale omvang. In dit deelgebied staan voornamelijk uit bomen met een monumentale omvang, volwassenbomen of jong opschot / recent aangeplante bomen.

Ingrepen
- Aanwijzen van toekomstbomen die niet beperkt worden door concurrentie en / of schaduwdruk. Deze bomen zullen in de komende decennia uitgroeien tot bomen met een monumentale omvang;
- Per boom beoordelen of dat deze gesnoeid of gekapt moet worden. Als voorbeeld, indien bomen met een monumentale omvang direct met elkaar concurreren wordt er niet ingegeven i.v.m. de monumentale waarde van de bomen of bomen zijn bewust dicht op elkaar aangeplant om een bepaalde reden of als sierelement in de parkaanleg. Een reden voor snoeien / kap kan zijn dat de boom: te dicht op andere bomen staat, een ziekte heeft, risico vormt doordat schuingroei / zwaar overhangende takken / te dicht op een gebouw staat;
- Het te behouden bomenbestand indien nodig op natuurlijke wijze snoeien en bomen langs de zichtlijnen indien nodig opsnoeien;
- Gezonde bomen met een monumentale omvang zo lang mogelijk behouden door directe concurrentie van jong / halfwas opschot of grote heesters te verwijderen;
- Terugbrengen van het aantal boomruïnes / dode bomen ten behoeve van de parkbeleving als historisch Zocherpark. Binnen de aangeven contouren op de kaart mogen boomruïnes / dode bomen in beperkte mate staan ten behoeve van de ecologie. Zodra de mogelijkheid zich voordoet, een andere boom sterft af of de boom wordt gevaarlijk, dient de boom herplant te worden (zie kaart pagina 58);
- Verwijderen / herplanten jonge bomen in de openruimtes (zie kaart pagina 58) en voor overige bomen geldt een uitsterfbeleid, deze bomen worden niet herplant;
- Op de hertenkamp nieuwe bomen los en groepsgewijs in de parkweide aanplanten met boombescherming ter vervanging van verdwenen bomen (zie kaart pagina 58).

Aanplant assortiment hertenkamp

Op de hertenkamp worden nieuwe bomen aangeplant, de volgende soorten komen in aanmerking:
- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Crataegus laevigata / meidoorn (meerstammig);
- Liriodendron tulipifera / tulpenboom;
- Quercus acutissima / gezaagdbladige eik;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus petraea / winter eik;
- Quercus x turneri 'Pseudoturneri' / Oostenrijkse eik, optie: meerstammig.

Aanplant assortiment boomgroepen en solitaire bomen rest van het park

Op enkele punten kunnen de historische structuren worden aangevuld met de volgende soorten:
1. Platanus x hispanica / plataan;
2. Betula pendula 'Tristis' / treurbeuk;
3. Magnolia sieboldii / beverboom;
4. Salix babylonica / treurwilg;
5. Betula papyrifera / papierberk;
6. Cercidiphyllum japonicum / katsuraboom;
7. Cercis siliquastrum / Judasboom;
8. Salix aurita / geoorde wilg;
9. Parrotia persica / Perzisch ijzerhout.

Indien er in de (nabije) toekomst bomen door ouderdom of ziekte worden verwijderd, dient de stobbe uitgefreesd te worden en zodat op dezelfde locatie een nieuwe boom herplant kan worden. Voor de te herplanten boom kan gekozen voor eenzelfde soort als de verwijderde boom of voor een andere soort die past binnen de historische uitstraling van het park. Indien er voor gekozen wordt om niet eenzelfde boomsoort toe te passen komen de volgende boomsoorten in aanmerking:
- Acer campestre 'Green Column' / zuilvormige veldesdoorn;
- Acer negundo / vederesdoorn;
- Aesculus indica / Indische paardenkastanje;
- Betula papyrifera / papierberk;
- Betula pendula 'Tristis' / treurberk;
- Betula utilis / witte himalayaberk;
- Calocedrus decurrens / wierookceder;
- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Catalpa bignonioides / trompetboom;
- Cedrus deodara / Himalya ceder
- Cercidiphyllum japonicum / katsuraboom;
- Cercis siliquastrum / Judasboom;
- Davidia involucrata / vaantjesboom;
- Fagus sylvatica 'Pendula' / treurbeuk;
- Fagus sylvatica 'Purpurea' / rode beuk;
- Ginkgo biloba / Japanse notenboom;
- Gleditsia triacanthos / valse Christusdoorn;
- Hamamelis x intermdia 'Jelena' / toverhazelaar;
- Larix decidua / Europese lork;
- Larix kaempferi / Japanse lork;
- Liquidamber styraciflua / amberboom;
- Liriodendron tulipifera / tulpenboom;
- Magnolia kobus / beverboom;
- Magnolia sieboldii / beverboom;
- Magnolia soulangea / beverboom;
- Pinus nigra 'Pyramidalis' / zuilvormige zwarte den;
- Platanus x hispanica / plataan;
- Quercus acutissima / gezaagdbladige eik;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus palustris / moeraseik;
- Quercus phellos / wilgbladige eik;
- Quercus robur 'Fastigiata Koster' / zuileik;
- Robinia pseudoacacia / valse acacia;
- Salix babylonica / treurwilg (een enkele langs waterpartijen, buiten de zichtlijnen);
- Styphnolobium japonicum / honingboom;
- Taxodium distichum / Moerascypres (een enkele langs waterpartijen, buiten de zichtlijnen);
- Thuja occidentalis / levensboom;
- Tilia henryana / Chinese linde;
- Tilia tomentosa / zilverlinde;
- Tilia tomentosa 'Pendula' / treur zilverlinde;
- Tilia x europaea 'Euchlora' / krimlinde.

Beplantingsplan Huisplaats, detail
van de extensieve heesters.

Heesters extensief

In de Huisplaats worden diverse nieuwe heestervakken aangeplant en bestaande heestervakken omgevormd of verwijderd. Het nieuw aan te planten assortiment, nu en in de toekomst, bestaat grotendeels uit inheemse plantsoorten ter versterking van de ecologische waarden in het park. De heestervakken dienen als accentbeplanting op de historische locaties langs paden, zichtlijnen en vijvers (conform oude foto's en de inmetingskaart uit 1916). De aanplant van nieuwe heestergroepen worden gedaan in de geest van Zocher op locaties waar reconstructie niet mogelijk is en ter begeleiding van later toegevoegde parkonderdelen, zoals entree, koepel, etc. (zie ontwerpvoorstel).

Per heestervak worden de ingrepen benoemd, het aanplant assortiment wordt in tabelvorm aan het einde van dit beplantingstype vermeld. De nummers van de bosvakken corresponderen met de kaart.

<u>Ingrepen</u>

- Vak 1.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Enkele van de zeer grote struiken hulst en taxus afzetten zodat deze opnieuw kunnen uitgroeien;
  - Verwijderen van sneeuwbes, grootbladige laurier, opschot van hulst of venijnboom, Bonte broodboom en haag van veldesdoorn.
- Vak 2.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen van sneeuwbes, vlier en overig opschot.
- Vak 3.:
  - Verwijderen haag langs het wandelpad;
  - Aanpassen contouren heestervakken door het verwijderen en terug te zetten van rhododendrons.
- Vak 5.:
  - Verwijderen van heesters in dit gazon;
  - Contour van het nieuwe heestervak uitzetten op het grasveld en het gras verwijderen.
- Vak 6.:
  - Op het eiland de bamboe blijven maaien op twee groepen bij de watercypressen na om de contouren van het eiland zichtbaar te houden;
  - De twee groepen bamboe op de oeverrand qua grootte niet meer laten groeien;
  - De groepen bamboe regelmatig in delen afzetten om te voorkomen dat de groepen uit elkaar gaan vallen;
  - NB. Op historische afbeeldingen is te zien dat op het eiland een kleine groep bamboe, enkele solitaire vaste planten en een beuk staan in het gazon. Door de wildgroei van de bamboe en de twee volwassen watercipressen is het niet realistisch om de historische situatie te herstellen.
- Vak 8.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Behouden van de els die over het water heen groeit;
  - Verwijderen van sneeuwbes en overig opschot.
- Vak 9.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Behouden van de els die over het water heen groeit;
  - Verwijderen van sneeuwbes en overig opschot.
- Vak 10.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen van sneeuwbes, dwergmispel en opschot populier en overige plantsoorten.
- Vak 13.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door hulsten te verwijderen.
- Vak 15.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen van sneeuwbes, hulst, vlier en overig opschot.
- Vak 17.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Vak leegruimen.
- Vak 18.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Vak leegruimen.
- Contour van het nieuwe heestervak uitzetten op het grasveld en het gras verwijderen voor de volgende vakken: 4, 7, 11, 12, 14, 16 en 19.

<u>Aanplant assortiment</u>

De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de onderstaande heestersoorten. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en heesters die aangeplant kunnen worden als accent op de hoeken van en plantvak of als accent in het heestervak. De (accent) heesters worden in oneven groepen aangeplant, de aantallen zijn afhankelijk van de volwassen grootte en groeiwijze.
In vak 3, 6 en 13 worden geen nieuwe beplantingssoorten geïntroduceerd.

<u>Aandachtspunten</u>

- Enkele vaknummers worden gebruikt voor meerdere gelijksoortige heestervakken. In deze gevallen hoeven niet alle genoemde heesters in elk vak aangeplant te worden. De soorten worden gekozen op basis van de grootte van het vak en de locatie van het vak in relatie tot de directe omgeving;
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van minimaal een meter vrij te houden van heesters en laaghangende takken. Met aanplant afstand hiermee rekening houden zodat heester niet recht afgeschoren hoeven te worden indien deze te groot uitgroeien;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassenhoogte en -breedte. Door de heesters op een ruimere afstand in te planten kunnen ze uitgroeien in hun natuurlijke vorm wat scheelt in aanplant kosten en toekomstige beheerkosten. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting.

Basisassortiment

		Heestervak															
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	1.	2.	4.	5.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Amelanchier lamarckii 'Ballerina'	krentenboompje	■	■			■	■	■	■	■	■		■		■	■	
Cornus alba 'Sibirica'	rode kornoelje			■		■	■	■	■		■		■	■			■
Crataegus laevigata	eenstijlige meidoorn			■						■		■					
Crataegus monogyna	tweestijlige meidoorn								■		■						
Elaeagnus ebbingei	olijfwilg		■	■	■	■	■	■		■	■		■	■			■
Hydrangea quercifolia	eikenbladhortensia		■	■		■	■	■				■	■		■	■	
Lonicera fragrantissima	winterkamperfoelie	■			■				■			■		■	■	■	■
Philadelphus 'Virginal'	boerenjasmijn	■			■					■	■		■				
Prunus lusitanica	Portuguese laurier				■	■	■	■		■	■		■	■	■	■	
Rhododendron 'Marcel Menard'	rododendron			■						■		■		■			
Rhododendron 'Onkel Diners'	rododendron			■						■	■			■			
Rhododendron cv	diverse cultivars			■						■	■	■		■			
Taxus baccata	venijnboom					■											
Viburnum burkwoodii	sneeuwbes		■	■		■	■	■		■							
Viburnum burkwoodii 'Anne Russell'	sneeuwbes	■	■		■				■		■	■		■	■	■	
Viburnum tinus 'Eskimo'	sneeuwbes	■			■				■	■		■	■	■	■	■	

Accentsoorten

		Heestervak															
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	1.	2.	3.	5.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Cornus kousa	Japanse kornoelje									■		■		■			
Cornus kousa 'Satomi'	kornoelje	■		■		■					■		■				
Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet'	rode meidoorn			■					■	■	■						
Daphne mezereum	peperboompje	■		■						■		■			■	■	
Hibiscus syriacus 'Oiseau Blue'	altheastruik	■			■				■			■		■	■	■	
Hibiscus syriacus 'Red Heart'	altheastruik	■							■				■	■	■	■	
Hydrangea involucrata	hortensia			■	■	■				■	■				■	■	
Hydrangea macrophylla 'Lanarth White'	hortensia	■							■		■		■		■	■	
Hydrangea paniculata 'Limelight'	pluimhortensia	■			■		■	■		■		■		■			■
Ilex aquifolium 'Argentea Marginata'	zilvergerande hulst	■	■		■	■				■							
Ilex aquifolium 'Bacciflava'	hulst			■		■	■	■			■						
Philadelphus 'Manteau d'Hermine'	boerenjasmijn	■							■			■	■		■	■	■
Salix aurita	geoordewilg																■
Salix rosmarinifolia	rozemarijnwilg																■
Syringa vulgaris 'Andenken an Ludwig Späth'	sering			■						■				■			
Syringa vulgaris 'Michel Buchner'	sering	■			■						■				■	■	
Viburnum bodnantanse 'Dawn'	sneeuwbal	■				■					■						
Weigelia 'Bristol Ruby'	weigela								■	■				■	■	■	

Amelanchier lamarckii 'Ballerina' krentenboompje

Rhododendron 'Marcel Menard' / rododendron

Prunus lusitanica / Portugese laurier

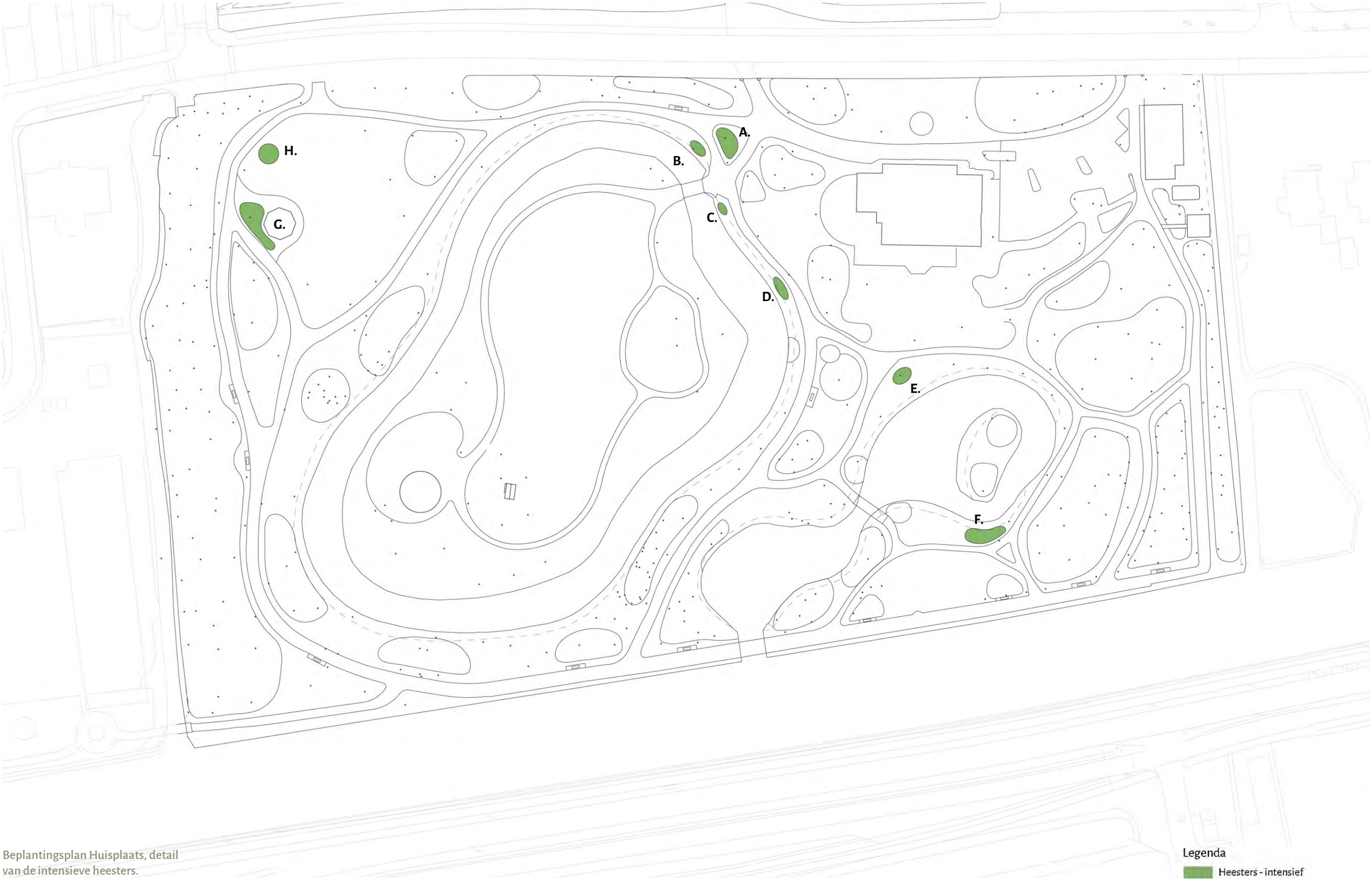
Cornus alba 'Sibirica' / rode kornoelje

Weigelia 'Bristol Ruby'

Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet' / rode meidoorn

Beplantingsplan Huisplaats, detail
van de intensieve heesters.

Heesters intensief

In de Huisplaats worden diverse nieuwe heestervakken aangeplant en bestaande heestervakken omgevormd of verwijderd. Deze heestervakken dienen als accentbeplanting op de historische locaties langs paden, zichtlijnen en vijvers (conform oude foto's en de inmetingskaart uit 1916). De aanplant van nieuwe heestergroepen worden gedaan in de geest van Zocher op locaties waar reconstructie niet mogelijk is en ter begeleiding van later toegevoegde parkonderdelen, zoals entree, koepel, etc. (zie ontwerpvoorstel).

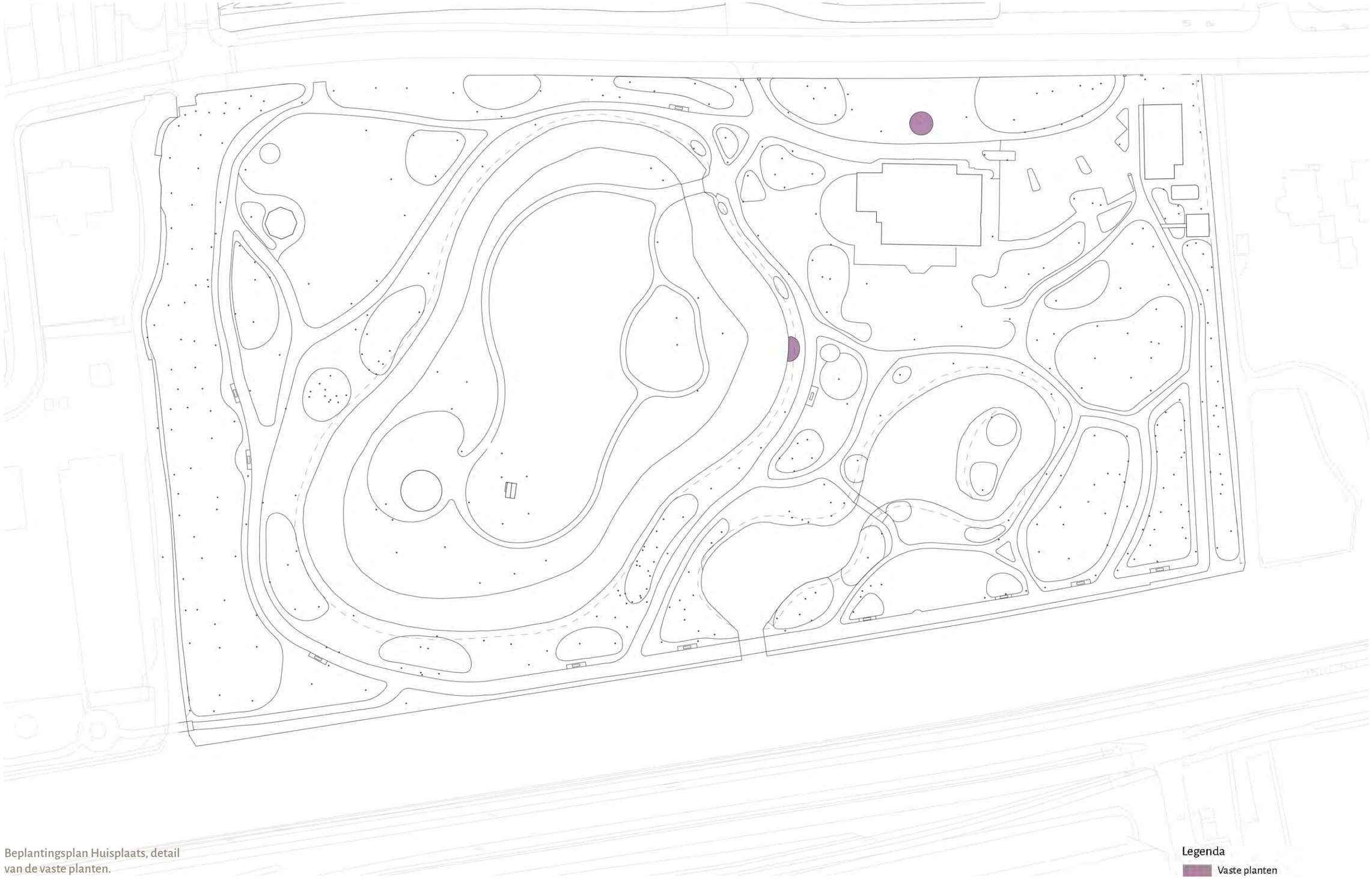
De ingrepen voor de heestervakken worden benoemd, het aanplant assortiment wordt in tabelvorm aan het einde van dit beplantingstype vermeld. De nummers van de bosvakken corresponderen met de kaart.

<u>Ingrepen</u>
- Contour van het nieuwe heestervak uitzetten en indien nodig het gras of bestaande heesters verwijderen.

<u>Aanplant assortiment</u>
De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de onderstaande heestersoorten. Er komen drie soorten heestervakken voor: solitaire heesters in het gazon, een vak bestaande uit één soort en een gemengd vak.

<u>Aandachtspunten</u>
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van 60 tot 150cm vrij te houden van heesters en laaghangende takken. Met aanplant van de heesters rekening houden zodat heester niet constant gesnoeid te hoeven worden;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassenhoogte en -breedte. Door de heesters op een ruimere afstand in te planten kunnen ze uitgroeien in hun natuurlijke vorm wat scheelt in aanplant kosten en toekomstige beheerkosten. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting;.

		Heestervak							
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	**A.**	**B.**	**C.**	**D.**	**E.**	**F.**	**G.**	**H.**
Cornus kousa 'Satomi'	kornoelje								
Corylopsis pauciflora	schijnhazelaar	■					■		■
Deutzia gracilis	bruidsbloem						■		
Hamamelis x Jelena	toverhazelaar								
Hydrangea macrophylla 'Lanarth White'	hortensia						■	■	
Hydrangea paniculata 'Little Lime'	pluimhortensia		■	■					■
Philadelphus 'Manteau D'Hermine'	boerenjasmijn	■							
Physocarpus opulifolius 'Little Angel'	blaasspirea				■				■
Rosa Cornelia	trosroos					■		■	
Rosa Schneewittchen	trosroos								■
Rosa Stadt Rom	trosroos	■					■		
Spiraea japonica 'Genpei'	spierstruik	■							
Syringa meyeri 'Palibin'	dwergsering	■					■	■	■

Beplantingsplan Huisplaats, detail van de vaste planten.

Kuipplanten / potterie

In de voorzijde van het hoofdhuis komen kuip- of potplanten te staan ter vervanging van de betonnen anti-parkeerpalen.

Ingrepen
- Aanschaffen van winterharde potplanten;
- Kuipen van historisch type (hout met metalen beslag) in verschillende maten;
- Optioneel: aanschaffen van kuipplanten (incl. winterstalling).

Aanplant assortiment, winterharde opties voor de potterie
- Agave 'Ferox', Agave parrasana, Agave montana en Agave ovatifolia / agave;
- Hebe 'Cobb Valley', Hebe 'Pink Lady', Hebe 'Purple Pixie' / veronica;
- Hortensia, verschillende soorten;
- Prunus lusitanica / Portugese laurier als snoeivorm;
- Sarcococca hookeriana 'Winter Gem' / sarcococca;
- Snoeivorm (bol- of bijenkorfmodel) van Liguster ovalifolium, Taxus baccata of Thuja (divers.
- Yucca filamentosa, Yucca filamentosa 'Bright Edge', Yucca gloriosa, Yucca gloriosa 'Variagata' / palmlelie.

Optioneel: aanplant assortiment, kuipplanten incl. winterstalling
- Agapanthus / Afrikaanse lelie, verschillende soorten;
- Agave lophanta 'Quadricolor' / agave;
- Brugmansia arborea, Brugmansia aurea / engelentrompet;
- Callistemon laevis / lampepoetserplant;
- Choisya ternata / glansmispel;
- Citrussoorten;
- Nerium oleander (rood, roze of wit) / oleander.

Vaste planten

In de Huisplaats komen twee soorten plantvakken met vaste planten voor:
- Het missende ronde bloemperk (typisch element in een 19e eeuwse aanleg) aan de voorzijde van het hoofdhuis. Deze locatie is gebaseerd op de inventarisatiekaart en oude foto's en afbeeldingen. Voor dit plantvak is gekozen om geen reconstructie te doen maar te kiezen voor een hedendaags, meer onderhoudsarm en klimaatbestendig sortiment: vaste planten gecombineerd met bolgewassen voor seizoensbeleving;
- Op een locatie langs de waterpartij komen vaste planten te staan.

Ingrepen
- Vak voor het hoofdhuis; lage haag en vaste planten verwijderen;
- Contour van het nieuwe heestervak uitzetten en het gras verwijderen.

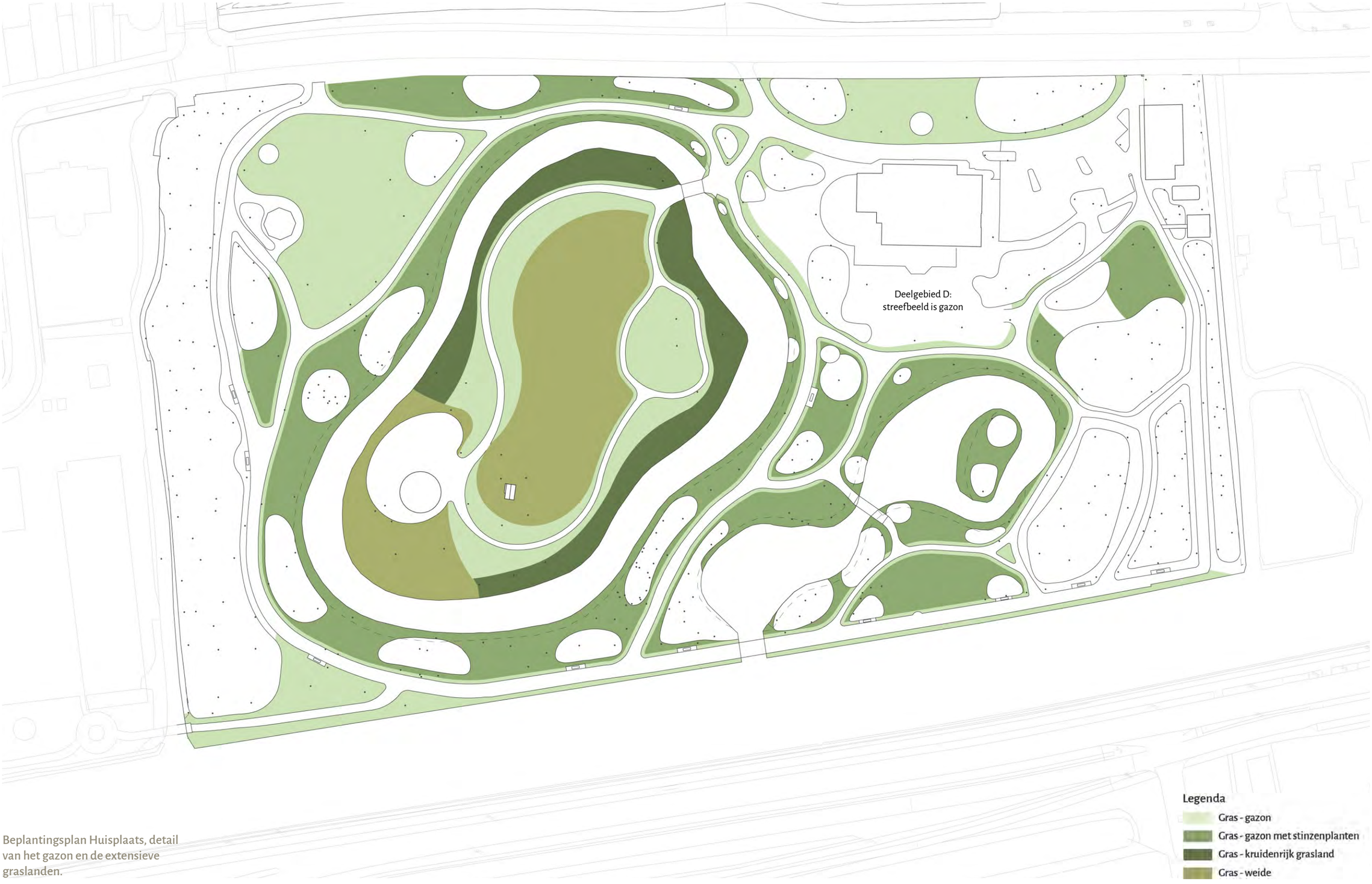
Aanplant assortiment
Vak voor het hoofdhuis, vaste planten:
- Alchemilla mollis / vrouwenmantel;
- Anemone 'Wild Swan' / anemoon;
- Echinacea purpurea 'Green Jewel' / zonnehoed;
- Echinacea purpurea 'Augustkönigin' / zonnehoed;
- Echinops ritro 'Veitch's Blue' / kogeldistel;
- Geranium 'Rozanne' / geranium;
- Lavendula angustifolia / lavendel;
- Leucanthemum vulgare 'Maikönigin' / vroege margriet;
- Pennisetum alopecuroides 'Hameln' / lampenpoetsersgras;
- Persicaria amplexicaulis 'Blackfield' / adderwortel;
- Persicaria bistorta 'Superba' / adderwortel;
- Rudbeckia fuldiga 'Little Goldstar' / zonnehoed;
- Salvia nemorosa 'Mainacht' / salie.

Vak voor het hoofdhuis, bollen:
- Narcissus 'February Gold' / narcis;
- Narcissus 'February Silver' / narcis;
- Tulipa 'Rem's Favorite' / tulp;
- Tulipa 'Golden Parade' / tulp;
- Tulipa 'Purissima' / tulp;
- Tulipa 'Prinses Irene' / tulp;
- Tulipa 'Parade' / tulp.

Vak langs de waterrand:
- Rhem palmatum tanguticum / sierrabarber.

Waterplanten:
langs de buitenste oever van de waterpartijen en langs de oevers van de Hertenweide met kruidenrijk grasland enkele waterplanten aanplanten ter aankleding van de oeverrand. Per locatie één plant aanplanten:
- Iris pseudacorus / gele lis.

Aandachtspunten
De sierrabarber groeit uit tot een voorname vaste plant. Geadviseerd wordt om op de locatie van de waterpartij rond de Hertenkamp één exemplaar aan te planten.

Beplantingsplan Huisplaats, detail van het gazon en de extensieve graslanden.

Gras (met bollen)

Herstel van de parkaanleg in landschapsstijl met de gazons in de sfeer van de 19e eeuwse situatie met extensief grasland in de centrale zichtas, langs oevers en onder de bomen (open parkbos). Het hoge gras in de huidige situatie heeft weinig (ecologische) kwaliteit, het wordt platgelopen door met name honden, en de gazons onder bomen heeft veel kale plekken. Om deze reden is ervoor gekozen om de Huisplaats in te delen in vier soorten grasbeheer waarbij per locatie is gekeken naar het gebruik van de bezoekers en de mogelijkheden voor de ecologie.

<u>Ingrepen</u>
- Delen van het bestaande gazons verwijderen conform ontwerpvoorstel ten behoeve van beplantingsvakken;
- Nieuwe gazondelen egaliseren;
- Het gras wordt in drie zones verdeelt qua maaibeheer:
  - Gazon: intensief maaibeheer van de gazonbermen (60-100cm) langs alle paden, het wandelpad langs de Vliet en de weide voor de koepel t.b.v. evenementen of picknicklocatie;
  - Gazon met stinzenplanten: intensief maaibeheer vanaf het moment dat het loof van de stinzenplanten is afgestorven (ca. eind mei / begin juni) van overige gebieden tot aan de waterlijn, houtige gewassen en riet verwijderen. Dit conform de situatie op historische afbeeldingen en een kenmerk van Zocherparken;
  - Kruidenrijk grasland op locaties waar bezoekers niet zullen komen en als aankleding van de parkaanleg.
- Oever- en waterbeplanting alleen pluksgewijs laten staan. Dit conform de authentieke uitstraling, en passend bij hedendaagse opvattingen over biodiversiteit.
- Overbegrazing van de hertenkamp tegengaan: door het inperken van de veestapel en het afhekken van een deel van de hertenkamp in de nabijheid van het huis, zodat hier ook een struiklaag kan ontwikkelen;
- Hondenbeleid in dit parkdeel aanscherpen i.v.m. platlopen van het hoge gras door honden in de huidige situatie.

<u>Aanplant assortiment</u>
- Inzaaien verschillende grasmengsels (mengseltypen afstemmen met beheerder):
  - Gazon, vaker dan 16x per jaar maaien;
  - Gazon met stinzenplanten, vanaf eind mei / begin juni beheren als een gazon en meenemen in het maaibeheer voor gazons.
  - Kruidenrijk grasland, 1 tot 2x per jaar afzetten (na broedseizoen), voor langs de oeverrand;
  - Weide, wordt begraasd door de herten.
- Stinzenplanten in zichtlijnen en langs oevers:
  - Crocus tommasianianus / crocus;
  - Crocus vernus 'Jeanne D'Arc' / crocus;
  - Crocus vernus 'Flower Record' / crocus;
  - Fritillaria meleagris / kievitsbloem;
  - Fritillaria Meleagris 'Alba' / kievitsbloem;
  - Galanthus elwesii / groot sneeuwklokje;
  - Galanthus nivalis / sneeuwklokje;
  - Hyacinthoides non scripta (blauw) / Blue Bell.

Beplantingsplan Overplaats, totaal overzicht.

Beplantingsplan Overplaats, totaal overzicht.

4.2 Beplantingen Overplaats

Inleiding

Het groen van de Overplaats valt volledig onder de functie 'cultuurhistorisch groen' in verband met de rijksmonumentale status van het park.

In deze paragraaf worden de omvormingsmaatregelen besproken van het deelgebied Overplaats. Dit wordt gedaan per beheertypen, deze zijn als volgt:

- Parkbos (natuurfunctie/rustgebied) en onderbegroeiing: de randen van het park met inheemse bosboomsoorten, (inheemse) heesters als dichte onderbegroeiing en de kruidlaag / bosbodem met eventuele stinzenplanten;
- Boomgroepen en solitaire bomen: de bomen die verspreid door het park staan in gazon of in heestergroepen;
- Heesters extensief: de heestergroepen met weinig terug komende beheermaatregelen. Binnen dit beheertype vallen veelal inheemse bosheesters en groot uitgroeiende sierheesters;
- Heesters intensief: de heestergroepen met regelmatig terugkomende beheermaatregelen. Binnen dit beheertype vallen veelal sierheesters die indien nodig makkelijk te snoeien zijn door terug te zetten of seizoensgebonden gesnoeid te moeten worden;
- Vaste planten: plantvakken met vaste planten en stinzenplanten rond het hoofdhuis en de waterpartijen;
- Gras (met bollen): verschillende typen gras met al dan niet aanwezige stinzenplanten.

Per beheertype worden de maatregelen voor subtype dan wel beplantingsvak. De beheertypen worden als volgt omschreven:

- Ingrepen: per sub-beheertype / beplantingsvak wordt omschreven welke maatregelen nodig zijn om tot het gewenste streefbeeld te komen zoals omschreven is in het voorgaande hoofdstuk. Enkele van deze ingrepen zullen van algemene aard zijn en worden op het einde van dit onderdeel benoemd;
- Aanplant assortiment: afhankelijk van het beheertype wordt per beplantingsvak een beplantingsassortiment voorgesteld, of worden plantsoorten opgesomd waar in de toekomst uit gekozen kunnen worden. In het laatste geval is van belang dat er per locatie apart wordt gekeken naar de aanplantomstandigheden.

Als slot worden er per beheertype eventuele aandachtspunten benoemd voor het beheer.

Legenda

- Gebouwen
- Wegen en paden
- Hekwerk
- Bruggen
- Banken
- Bomen - parkbos (natuurfunctie)
- Bomen - solitaire en boomgroep
- Nieuwe bomen
- Heesters - bosvak
- Heesters - extensief
- Heesters - intensief
- Hagen
- Vaste planten
- Water
- Gras - gazon
- Gras - gazon met stinzenplanten
- Gras - kruidenrijk grasland
- Bodem met kruidenlaag

Beplantingsplan Overplaats, detail van het parkbos met onderbegroeiing.

Parkbos en onderbegroeiing

Het parkbos wordt beheerd als boskern met daarbij een natuurfunctie en / of rustgebied. Het parkbos bestaat uit een gemengd assortiment bomen met een vrij gesloten onderbeplanting. Het aan te planten assortiment bestaat vooral uit inheemse plantsoorten ter versterking van de ecologische waarden. Langs de paden liggen stroken bosgrond waar de groei van boskruiden wordt gestimuleerd.

Bij herplant de balans terugbrengen in het bomenbestand: in dit parkdeel zijn/waren bosboomsoorten (eik, linde, beuk, iep, etc.) beeldbepalend. Zie historische foto's en inventarisaties en tevens is dit sortiment kenmerkend voor een Zocher aanleg. Deze structuurbomen zijn weggevallen of vallen in de nabije toekomst weg. Recente herplant heeft vooral met bijzondere accentbomen plaatsgevonden waardoor vanuit historisch perspectief een ongewenste arboretumachtige sfeer ontstaat.

Maatregelen bomen in bosvakken

De bomen in dit deelgebied zijn toe aan groot onderhoud. In dit deelgebied staan voornamelijk uit bomen met een monumentale omvang, volwassenbomen of jong opschot / recent aangeplante bomen. Op diverse punten staan bomen te dicht op elkaar om uit te kunnen groeien tot toekomstbomen in een parksituatie of jonge bomen worden beperkt in hun groei door bomen met een monumentale omvang.

Ingrepen

- Bosvak I, II. en VIII. hebben als functie zichtafscherming en hebben een dichte onderbeplanting van (wintergroene) sierheesters;
- Bosvak II, III, VII, VIII, IX, X en XI hebben als functie natuurbos, vak II. is tevens een rustgebied;
- Verwijderen van jong en halfwas opschot voor te behouden bomen en aan te planten heesters;
- Aanwijzen van toekomstbomen die niet beperkt worden door concurrentie en/of schaduwdruk. Deze bomen groeien in de komende decennia uit tot bomen met een monumentale omvang;
- Per boom beoordelen of dat deze gesnoeid of gekapt moet worden. Als voorbeeld, indien bomen met een monumentale omvang direct met elkaar concurreren wordt er niet ingegeven i.v.m. de monumentale waarde van de bomen of bomen zijn bewust dicht op elkaar aangeplant om een bepaalde reden of als sierelement in de parkaanleg. Een reden voor snoeien / kap kan zijn dat de boom: te dicht op andere bomen staat, een ziekte heeft, risico vormt doordat schuingroei / zwaar overhangende takken / te dicht op een gebouw staat;
- Gezonde bomen met een monumentale omvang zo lang mogelijk behouden door directe concurrentie van jong / halfwas opschot of grote heesters te verwijderen;
- Terugbrengen van het aantal boomruïnes / dode bomen ten behoeve van de parkbeleving als historisch Zocherpark. Binnen de aangeven contouren op de kaart mogen boomruïnes / dode bomen in beperkte mate staan ten behoeve van de ecologie. Zodra de mogelijkheid zich voordoet, een ander boom sterft af of de boom wordt gevaarlijk, dient de boom herplant te worden (zie kaart pagina 78);
- Verwijderen / herplanten jonge bomen in de openruimtes (zie kaart pagina 78) en voor overige bomen geldt een uitsterfbeleid, deze bomen worden niet herplant;
- In de bosvakken mogen takkenrillen staan achter de eerste rij heesters. De takkenrillen mogen maximaal 100cm breed zijn en 50cm hoog.

Aanplant assortiment bosvak VII. en VIII.:
Het gebied langs de westzijde van de tennisbaan en het dienstterrein van de tennisbaan worden in geplant met wilde fruitboomsoorten die verwijzen naar de voormalige functie van de tennisbaan als moestuin. De volgende fruitbomen worden aangeplant:

- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Corylus colurna / Turkse hazelnoot;
- Malus sylvestris / wilde appel;
- Prunus avium / wilde kers;
- Pyrus communi s/ wilde peer.

Aanplant assortiment overige bosvakken
Bij het uitvallen van bomen met een monumentale omvang kan gekeken worden of dat er voldoende licht op de bosbodem valt om nieuwe bomen aan te planten. In de actuele situatie kan er op diverse punten in de bosvakken langs de parkranden bomen of langs de randen van de bosvakken kunnen kleine sierbomen worden aangeplant, zie kaart. Ook in bosvak IV. kan waar mogelijk gekozen worden voor het aanplanten van extra bomen. Op dit moment staan er voornamelijk eerste grootte bomen in het park.

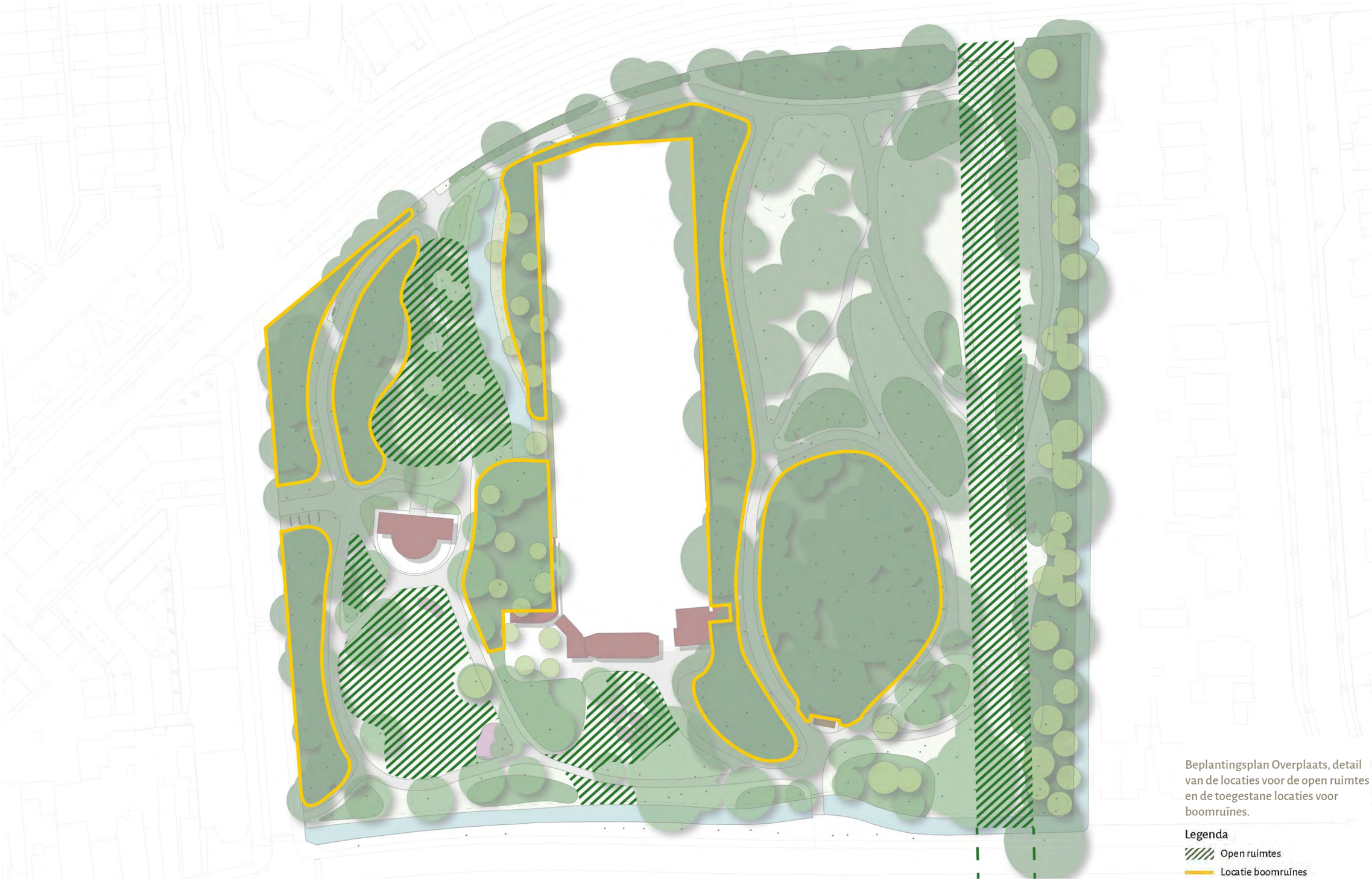
Bij aanplant in de (nabije) toekomst kunnen de hiernaast opgesomde boomsoorten worden toegepast. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en bomen die aangeplant kunnen worden als accent langs de bosrand of bij grotere bomen in het bosvak. Bij de keuze voor het basis assortiment is voornamelijk gekeken naar natuurlijk voorkomende inheemse bosboomsoorten. Bij de keuze voor de bomen als accent is voornamelijk gekeken naar boomsoorten die toegepast zijn in historische parken en bekende plantlijsten van J.D. Zocher jr. De accentbomen worden op geruime afstand van elkander aangeplant en dienen als sierelement in het bosvak of langs de rand van het bosvak. Als voorbeeld; in een bosrand van 100 strekkende meter worden maximaal 10 accentbomen aangeplant op locaties waar de desbetreffende accentboom qua sierwaarde tot zijn recht komt. Denk hierbij aan: het einde van een zichtlijn, op een hoek / kruispunt van wandelpaden / beplantingsvak, als contrast (door kleur / bladvorm / kroonvorm / etc), nabij een element (bank / beeld / brug / etc).
Bij de aanplant van de boom-/heestersoort wordt rekening houden met de standplaats behoefte (lichtval / ruimte voor natuurlijke ontwikkeling / etc) van die specifieke boom-/heestersoort.

De volgende boomsoorten komen in aanmerking voor de bosvakken:

- Acer campestre / veldesdoorn;
- Alnus glutinosa / zwarte els;
- Betula pendula / ruwe berk;
- Betula pubescens / zachte berk;
- Carpinus betulus / haagbeuk;
- Fagus sylvatica / beuk;
- Tilia cordata / winterlinde;
- Tilia platyphyllos / zomerlinde;
- Quercus robur / zomer eik;
- Quercus petraea / winter eik.

Als accent in de bosranden of in het bosvak komen de volgende boomsoorten in aanmerking:

- Abies concolor / Colorado zilverspar;
- Abies nordmanniana / Kaukasische zilverspar;
- Alnus cordata / hartbladige els;
- Alnus subcordata / kaukasische els;

Beplantingsplan Overplaats, detail van de locaties voor de open ruimtes en de toegestane locaties voor boomruïnes.

Carpinus betulus / haagbeuk

Pyrus pyraster / wilde peer

Laburnum x watereri / gouden regen

Tilia platyphyllos / zomerlinde

Castanea sativa / tamme kastanje

Quercus cerris / moseik

- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Catalpa bignonioides / trompetboom;
- Fagus sylvatica ‘Pendula’ / treurbeuk;
- Gleditsia triacanthos / valse Christusdoorn;
- Laburnum x watereri / gouden regen;
- Liriodendron tulipifera / tulpenboom;
- Magnolia kobus / beverboom;
- Magnolia sieboldii / beverboom;
- Magnolia soulangeana / beverboom;
- Malus sylvestris / wilde appel;
- Paulownia tomentosa / Anna Paulownaboom;
- Prunus avium / wilde kers;
- Pyrus pyraster / wilde peer;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus phellos / wilgbladige eik;
- Robinia pseudoacacia / valse acacia;
- Thuja occidentalis / levensboom;
- Tsuga heterophylla / oostelijke Hemlockspar.

Basisassortiment

		Bosvak										
Wetenschappelijke namen	Nederlandse namen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
Aronia melanocarpa	appelbes	■	■			■		■	■			
Amelanchier lamarckii	krentenboompje	■	■	■	■	■		■	■	■	■	■
Aucuba japonica	broodboom	■			■	■			■	■	■	■
Cornus alba	witte kornoelje			■		■				■	■	■
Cornus mas	gele kornoelje		■					■	■			
Cornus sanguinea	rode kornoelje	■					■					
Corylus avallana	hazelaar		■		■			■	■			■
Crataegus laevigata	eenstijlige meidoorn	■	■		■		■					
Crataegus monogyna	tweestlijlige meidoorn	■	■	■	■						■	
Elaeagnus ebbingei	olijfwilg	■	■	■	■				■			■
Euonymus alatus	kardinaalsmuts	■	■			■	■			■	■	■
Frangula alnus	sporkehout	■	■									
Juniperus communis	jeneverbes	■	■		■		■	■	■			
Ligustrum vulgare	wilde liguster		■		■				■		■	
Mespilus germanica	mispel	■	■	■				■	■			
Prunus cerasifera	kerspruim							■	■			
Prunus padus	gewone vogelkers		■									
Prunus spinosa	sleedoorn		■					■	■			
Ribes alpinum	alpenbes							■	■			
Ribus nigrum	appelbes	■	■							■		■
Ribus rubrum	aalbes	■	■	■		■					■	
Sambucus nigra	gewone vlier		■					■	■			
Staphylea colchica	pimpernoot	■	■		■		■					
Sorbus aucuparia	wilde lijsterbes	■	■		■		■	■	■			■
Rosa rubiginosa	egelantier							■	■			
Viburnum burkwoodii	sneeuwbal			■	■	■	■		■	■	■	■
Viburnum lantana	sneeuwbal	■		■		■						
Viburnum opulus	Gelderse roos	■	■		■	■	■	■	■		■	■
Viburnum rhytidophyllum	sneeuwbal				■	■			■			

Accentsoorten

		Bosvak										
Wetenschappelijke namen	Nederlandse namen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
Crataegus laevigata ‘Paul’s Scarlet’	rode meisdoorn	■	■	■			■	■				
Hydrangea aspera ‘Sargentiana’	fluweelhortensia	■				■				■	■	■
Ilex aquifolium ‘Bacciflava’	hulst	■	■		■	■			■	■	■	■
Lonicera fragrantissima	winterkamperfoelie	■		■			■	■				
Rosa pimpinellifolia	duinroos	■	■	■	■	■	■			■	■	■
Philadelphus ‘Virginal’	boerenjasmijn	■	■	■	■	■	■		■		■	■
Philadelphus cv	diverse cultivars	■	■	■	■	■	■				■	■
Sambucus racemosa	trosvlier		■		■			■		■	■	■
Sambucus cv	diverse cultivars		■		■				■	■	■	
Sorbus sorbifolia	lijsterbesspirea		■		■			■		■	■	
Viburnum bodnantanse ‘Dawn’	sneeuwbal	■		■		■		■				■
Viburnum cv	diverse cultivars	■		■		■			■			■

Maatregelen onderbegroeiing bosvakken

Per bosvak worden de ingrepen benoemd, het aanplant assortiment wordt in tabelvorm vermeld. De nummers van de bosvakken corresponderen met de kaart.

Ingrepen

- Bosvak I.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Aanpassen contour bosvak aan het ontwerp door de rododendrons te verplanten en te verdelen over extensief heestervak 1 en 2;
  - Sterk uitdunnen van het vak sneeuwbal aan de westzijde van het bosvak;
  - Verwijderen sneeuwbes, opschot hulst, rozen en bonte broodboom.
- Bosvak II.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Afzetten overgebleven hulst;
  - Verwijderen sneeuwbes, helft van de hulsten, bonte broodboom en grootbladige laurier.
- Bosvak III.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Afzetten hulst;
  - Verwijderen klimop, sneeuwbes, grootbladige laurier, opschot hulst, helft van de hulst, bonte broodboom en liguster.
- Bosvak V:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Afzetten hulst;
  - Verwijderen sneeuwbes, grootbladige laurier, opschot hulst, de helft van de hulst en heesters die langs de rand van het bosvak zijn geschoten ten behoeve van de toegankelijkheid van het wandelpad.
- Bosvak VI:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen sneeuwbes, bonte broodboom, grootbladige laurier, hulst en overig heesters die te dicht op het wandelpad staan.
- Bosvak VII.:
  - Vak leegruimen en blad- en snoeiafval verwijderen.
- Bosvak VIII.:
  - Afzetten hulst;
  - Verwijderen klimop, sneeuwbes, grootbladige laurier en opschot van hulst.
- Bosvak IX.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen klimop, sneeuwbes, opschot hulst, helft van de hulsten en bonte broodboom;
  - Vanaf het wandelpad, ter hoogte van het bankje, zicht over de heesters heen op de overzijde van de Slingervijver, de rode beuk en de oranjerie. De heesters voor deze drie zichtlijnen zodanig snoeien dat een volwassen bezoeker over de heesters heen kan kijken.
- Bosvak X.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen sneeuwbes, bonte broodboom en grootbladige laurier.
- Bosvak XI.:
  - Aanpassen bosvak contour aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen klimop, braam, sneeuwbes, opschot hulst, helft van de hulsten en vlier.
- NB. In deze bosvakken staan vaak bolgewassen, let op bij het verwijderen van heesters.
- NB. In de toekomst moet de Voorburgse Lawn Tennis Club ‘Sobri’ hun blad- en snoeiafval op eigen terrein verwerken en/of opslaan.

Aanplant assortiment

De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de vermelde heestersoorten in de tabel. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en heesters die aangeplant worden als accent langs de bosrand of bij grotere heesters in het bosvak. De (accent) heesters worden in oneven groepen aangeplant, de aantallen zijn afhankelijk van de volwassen grootte en groeiwijze.

Aandachtspunten

- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van 60 tot 150cm vrij houden van heesters en laaghangende takken. Met aanplant afstand hiermee rekening houden zodat heester niet recht afgeschoren hoeven te worden indien deze te groot uitgroeien;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassenhoogte en -breedte. Door de heesters wat ruimer in te planten worden aanplantkosten en de beheerkosten in de toekomst beperkt. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting.

Maatregelen kruidlaag en bosbodem

Ingrepen

- Kruidlaag en bosbodem stimuleren in stroken van 60 tot 150cm langs de wandelpaden binnen het beheergebied parkbos;
- Heesters die binnen deze stroken komen op natuurlijke wijze snoeien, afzetten of verwijderen.

Aanplant assortiment

Het verkrijgen van de gewenste boskruiden wordt op twee manieren bereikt:

- Een periode afwachten en zien wat er van nature op komt;
- Op accentplekken, kruis- / hoekpunt van wandelpaden, het zaaien of aanplanten van gewenste soorten en aanzien of dat de boskruiden zich handhaven en vermenigvuldigen:
  - Ajuga reptans / kruipend zenegroen;
  - Dryopteris affinis / geschubde mannetjesvaren;
  - Dryopteris dilatata / breedbladige stekelvaren;
  - Fragaria vesca / bosaardbei;
  - Lamium galeobdolon / gele dovenetel;
  - Oxalis acetosella / witte klaverzuring;
  - Teucrium scorodonia / valse salie;
  - Trivolium / klaver, diverse soorten.

Aanplanten van stinzenplanten:

- Anemone nemorosa / bosanemoon (wit en paars);
- Arum italicum / Italiaanse aronskelk;
- Corydalis solida / vingerhelmbloem;
- Eranthis hyemalis / winterakoniet;
- Galanthus nivalis / sneeuwklokje;
- Hyacinthoides non-scripta / Blue Bell.

Beplantingsplan Overplaats, detail van de boomgroepen en solitaire bomen.

Legenda
Bomen - solitaire en boomgroep
Nieuwe bomen

Boomgroepen en solitaire bomen

Het bomenbestandbomen in dit deelgebied zijn toe aan groot onderhoud. Op diverse punten staan bomen te dicht op elkaar om uit te kunnen groeien tot toekomstbomen in een parksituatie of jonge bomen worden beperkt in hun groei door bomen met een monumentale omvang. In dit deelgebied staan voornamelijk uit bomen met een monumentale omvang, volwassenbomen of jong opschot / recent aangeplante bomen.

Ingrepen
- Verwijderen van de vleugelnoot ten zuidwesten van de oranjerie inclusief het opschot;
- In de strook van bomen tussen de zuidwestzijde van de tennisbaan en de noordzijde van de slingerende watergang de esdoorns verwijderen en in overleg de beheerder overige boomsoorten;
- Verwijderen van jonge bomen op de aangewezen locaties ten behoeve van het openen van zichtlijnen en / of het versterken van de parkbeleving, zie kaart;
- Aanwijzen van toekomstbomen die niet beperkt worden door concurrentie en / of schaduwdruk. Deze bomen zullen in de komende decennia uitgroeien tot bomen met een monumentale omvang;
- Per boom beoordelen of dat deze gesnoeid of gekapt moet worden. Als voorbeeld, indien bomen met een monumentale omvang direct met elkaar concurreren wordt er niet ingegeven i.v.m. de monumentale waarde van de bomen of bomen zijn bewust dicht op elkaar aangeplant om een bepaalde reden of als sierelement in de parkaanleg. Een reden voor snoeien / kap kan zijn dat de boom: te dicht op andere bomen staat, een ziekte heeft, risico vormt doordat schuingroei / zwaar overhangende takken / te dicht op een gebouw staat;
- Het te behouden bomenbestand indien nodig op natuurlijke wijze snoeien en bomen langs de zichtlijnen indien nodig opsnoeien;
- Gezonde bomen met een monumentale omvang zo lang mogelijk behouden door directe concurrentie van jong / halfwas opschot of grote heesters te verwijderen;
- Terugbrengen van het aantal boomruïnes / dode bomen ten behoeve van de parkbeleving als historisch Zocherpark. Binnen de aangeven contouren op de kaart mogen boomruïnes / dode bomen in beperkte mate staan ten behoeve van de ecologie. Zodra de mogelijkheid zich voordoet, een ander boom sterft af of de boom wordt gevaarlijk, dient de boom herplant te worden (zie kaart pagina 78);
- Verwijderen / herplanten jonge bomen in de openruimtes (zie kaart pagina 78) en voor overige bomen geldt een uitsterfbeleid, deze bomen worden niet herplant.

Aanplant assortiment boomgroepen en solitaire bomen
In de actuele situatie kunnen op enkele punten historische structuren aangevuld worden en tweede / derde grote bomen aangeplant worden. Deze bomen zijn aangegeven op de kaart, de soorten kunnen gekozen worden uit de onderstaande bomenlijst door de beheerder.

Indien er in de (nabije) toekomst bomen door ouderdom of ziekte worden verwijderd, dient de stobbe uitgefreesd te worden en zodat op dezelfde locatie een nieuwe boom herplant kan worden. Voor de te herplanten boom kan gekozen voor eenzelfde soort als de verwijderde boom of voor een andere soort die past binnen de historische uitstraling van het park. Indien er voor gekozen wordt om niet eenzelfde boomsoort toe te passen komen de volgende boomsoorten in aanmerking:
- Acer campestre ‘Green Column’ / zuilvormige veldesdoorn;
- Acer negundo / vederesdoorn;
- Aesculus indica / Indische paardenkastanje;
- Betula papyrifera / papierberk;
- Betula pendula ‘Tristis’ / treurberk;
- Betula utilis / witte himalayaberk;
- Calocedrus decurrens / wierookceder;
- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Catalpa bignonioides / trompetboom;
- Cedrus deodara / Himalya ceder
- Cercidiphyllum japonicum / katsuraboom;
- Cercis siliquastrum / Judasboom;
- Davidia involucrata / vaantjesboom;
- Fagus sylvatica ‘Pendula’ / treurbeuk;
- Fagus sylvatica ‘Purpurea’ / rode beuk;
- Ginkgo biloba / Japanse notenboom;
- Gleditsia triacanthos / valse Christusdoorn;
- Hamamelis x intermdia ‘Jelena’ / toverhazelaar;
- Larix decidua / Europese lork;
- Larix kaempferi / Japanse lork;
- Liquidamber styraciflua / amberboom;
- Magnolia kobus / beverboom;
- Magnolia sieboldii / beverboom;
- Magnolia soulangea / beverboom;
- Pinus nigra ‘Pyramidalis’ / zuilvormige zwarte den;
- Platanus x hispanica / plataan;
- Quercus acutissima / gezaagdbladige eik;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus palustris / moeraseik;
- Quercus phellos / wilgbladige eik;
- Quercus robur ‘Fastigiata Koster’ / zuileik;
- Robinia pseudoacacia / valse acacia;
- Salix babylonica / treurwilg (een enkele langs waterpartijen, buiten de zichtlijnen);
- Styphnolobium japonicum / honingboom;
- Taxodium distichum / Moerascypres (een enkele langs waterpartijen, buiten de zichtlijnen);
- Thuja occidentalis / levensboom;
- Tilia henryana / Chinese linde;
- Tilia tomentosa / zilverlinde;
- Tilia tomentosa ‘Pendula’ / treur zilverlinde;
- Tilia x europaea ‘Euchlora’ / krimlinde.

Beplantingsplan Overplaats, detail van de extensieve heesters.

Heesters extensief

In de Overplaats wordt de parkaanleg in landschapsstijl (J.D. Zocher jr.) met coulissewerking langs de belangrijkste zichtlijnen en wandelingen hersteld doormiddel van strategisch geplaatste heestergroepen en bosvakken. Er worden nieuwe heestervakken aangeplant en bestaande heestervakken worden omgevormd of deels verwijderd. Er worden nieuwe heestervakken aangeplant en bestaande heestervakken worden omgevormd of verwijderd. Waar exacte reconstructie niet mogelijk is, wordt de aanplant van nieuwe heestergroepen gedaan 'in de geest van Zocher' , bijvoorbeeld ter begeleiding van later toegevoegde parkonderdelen, zoals entrees, speelvoorzieningen, etc.. Het nieuw aan te planten assortiment, nu en in de toekomst, bestaat grotendeels uit inheemse plantsoorten ter versterking van de ecologische waarden in het park.

Per heestervak worden de ingrepen benoemd, het aan te planten assortiment wordt in tabelvorm vermeld. De nummers van de bosvakken corresponderen met de kaart.

<u>Ingrepen</u>

- Vak 6.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen klimop, sneeuwbes, hulst, laurier, liguster en bonte broodboom.
- Vak 7.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen sneeuwbes, hulst, grootbladige laurier en een venijnboom zonder top;
- Vak 8.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verplanten naar de waterzijde van het vak of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Behoud van rododendron en azalea, verwijderen overige heesters.
- Vak 9.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk.
- Vak 10.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door rododendrons te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk.
- Vak 11.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk.
- Vak 12.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk.
- Vak 14.:
  - Aanpassen contour heestervakken aan het ontwerp door heesters te verwijderen of sterk terug te snoeien indien mogelijk;
  - Verwijderen klimop, sneeuwbes.
- Contour van het nieuwe heestervak uitzetten en het gras verwijderen voor de volgende vakken: 1, 2, 3, 4, 5 en 14;
- Resterende heesters in het deelgebied verwijderen. Op deze locaties komt gazon of andere beplanting;
- NB. In deze heestervakken staan op enkele punten bloembollen, zoals als onderdeel van de narcissenroute. Houd hier rekening mee bij het verwijderen van heesters.

<u>Aanplant assortiment</u>

De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de onderstaande heestersoorten. Er is onderscheid gemaakt tussen een basis assortiment en heesters die aangeplant kunnen worden als accent op de hoeken van een plantvak of als accent in het heestervak. De (accent)heesters worden in oneven groepen aangeplant, de aantallen zijn afhankelijk van de volwassen grootte en groeiwijze.
In het rododendronvak 8, 9, 10 en 11 worden geen nieuwe heestersoorten geïntroduceerd. In deze vakken worden enkel elders te verwijderen rododendrons herplant indien nodig.

<u>Aandachtspunten</u>

- In plantvak 5 en 6 worden enkele groot uitgroeiende heesters in een luchtig verband geplaatst in het gras. Het resultaat is een semi-transparant heestervak met ruig gras als onderbegroeiing;
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van minimaal een meter vrij te houden van heesters en laaghangende takken. Bij de aanplant van heesters rekening houden met deze afstand, zodat de heesters in de toekomst niet recht afgeschoren hoeven te worden;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassen hoogte en -breedte. Door de heesters wat ruimer in te planten worden aanplantkosten en de beheerkosten in de toekomst beperkt. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting.

Basisassortiment

		Heestervak									
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	12.	13.	14.
Amelanchier lamarckii	krentenboompje					■	■				
Amelanchier lamarckii 'Ballerina'	krentenboompje				■			■			
Cornus alba 'Sibirica'	rode kornoelje								■		
Cornus mas	gele kornoelje										
Crataegus laevigata	eenstijlige meidoorn					■					
Crataegus monogyna	tweestijlige meidoorn						■		■		
Corylus avellana	hazelaar					■					
Elaeagnus ebbingei	olijfwilg				■			■	■		
Hydrangea quercifolia	eikenbladhortensia				■			■			
Lonicera fragrantissima	winterkamperfoelie				■			■			■
Juniperus communis	jeneverbes						■				
Mespilus germanica	mispel										
Philadelphus 'Virginal'	boerenjasmijn								■		
Prunus cerasifera	kerspruim						■				
Prunus lusitanica	Portuguese laurier										■
Prunus spinosa	sleedoorn						■				
Rhododendron 'Cosmopolitan'	rododendron	■	■	■						■	
Rhododendron 'Cunningham's White'	rododendron	■	■	■						■	
Rhododendron 'Ponticum'	rododendron	■	■	■						■	
Ribes alpinum	alpenbes										
Rosa rubiginosa	egelantier										
Sambucus nigra	gewone vlier										
Sorbus aucuparia	wilde lijsterbes										
Taxus baccata	venijnboom										
Viburnum burkwoodii	sneeuwbes						■		■		
Viburnum burkwoodii 'Anne Russell'	sneeuwbes				■			■	■		
Viburnum tinus 'Eskimo'	sneeuwbes					■					

Accentsoorten

		Heestervak									
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	12.	13.	14.
Cornus kousa	Japanse kornoelje						■				
Cornus kousa 'Satomi'	kornoelje								■		
Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet'	rode meidoorn					■					
Hydrangea involucrata	hortensia				■						
Hydrangea macrophylla 'Lanarth White'	hortensia					■		■			■
Ilex aquifolium 'Argentea Marginata'	zilvergerande hulst						■		■		
Ilex aquifolium 'Bacciflava'	hulst						■				
Syringa vulgaris 'Andenken an Ludwig Späth'	sering							■			
Syringa vulgaris 'Michel Buchner'	sering										■
Viburnum bodnantanse 'Dawn'	sneeuwbal						■				
Weigelia 'Bristol Ruby'	weigela							■			

Hydrangea quercifolia / eikenbladhortensia

Ilex aquifolium ‘Argentea Marginata’ / hulst

Prunus cerasifera / kerspruim

Cornus kousa ‘Satomi’ / kornoelje

Syringa vulgaris ‘Andenken an Ludwig Späth’ / sering

Ribes alpinum / alpenbes

Beplantingsplan Overplaats, detail van de intensieve heesters.

Heesters intensief

In de Overplaats wordt de parkaanleg in landschapsstijl (naar ontwerp van J.D. Zochter jr.) met coulissewerking langs de belangrijkste zichtlijnen en wandelingen hersteld door middel van strategisch geplaatste heestergroepen. Deze heestervakken dienen als accentbeplanting op de historische locaties langs paden, zichtlijnen en vijvers (conform oude foto's en de inmetingskaart uit 1916. Er worden nieuwe heestervakken aangeplant en bestaande heestervakken worden omgevormd of verwijderd.

Per heestervak worden de ingrepen benoemd, het aan te planten assortiment wordt in tabelvorm vermeld. De nummers van de heestervakken corresponderen met de kaart.

<u>Ingrepen</u>
- Contour van het nieuwe heestervak A. uitzetten en indien nodig het gras verwijderen;
- Plantvak B. en de directe omgeving van de oranjerie leegruimen.

<u>Aanplant assortiment</u>
De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de onderstaande heestersoorten. Er zijn twee typen heestervakken: vakken bestaande uit één soort en gemengd vakken.

<u>Aandachtspunten</u>
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van 60 tot 150cm vrij houden van heesters en laaghangende takken. Met de aanplant van heesters rekening houden met deze afstand, zodat de heesters in de toekomst niet recht afschoren hoeven te worden, zoals in de huidige situatie het geval is;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassenhoogte en -breedte. Door de heesters op een ruimere afstand in te planten kunnen ze uitgroeien in hun natuurlijke vorm wat scheelt in aanplant kosten en toekomstige beheerkosten. Ook komt de natuurlijke vorm van de plant beter tot uiting.

		Heester-vak	
Wetenschappelijke namen	**Nederlandse namen**	**A.**	**B.**
Corylopsis spicata	schijnhazelaar		
Hydrangea macrophylla 'Lanarth White'	hortensia		
Hydrangea paniculata 'Limelight'	pluimhortensia		
Hydrangea paniculata 'Little Lime'	pluimhortensia		
Philadelphus 'Belle Etoile'	boerenjasmijn		
Philadelphus 'Manteau D'Hermine'	boerenjasmijn		
Physocarpus opulifolius 'Lady in Red'	blaasspirea		
Rosa Cornelia	trosroos		
Rosa Schneewittchen	trosroos		
Rosa Stadt Rom	trosroos		
Spiraea japonica 'Genpei'	spierstruik		
Syringa meyeri 'Palibin'	dwergsering		
Viburnum burkwoodii 'Anne Russell'	sneeuwbes		
Viburnum tinus 'Eskimo'	sneeuwbes		

Beplantingsplan Overplaats, detail van de hagen.

Hagen

De tennisbaan is nagenoeg volledig omsloten met historische tuinmuren en betonnen schuttingen. Aan de zuidwestzijde staan restanten van een haag. Deze haag wordt herplant vanaf de historische tuinmuur en langs de gehele lengte van het tennispark.

Ingrepen
- Verwijderen restanten haag;
- Verwijderen rasterhekwerk.

Aanplant assortiment
- Acer campestre / Spaanse aak, snoeihoogte 1,5m.

Beplantingsplan Overplaats, detail van de vaste planten.

Vaste planten

In de Overplaats komen er op vier locaties plantvakken met vaste planten:
1. Drie vakken in het gazon bij de voormalige kas (nu kantine tennispark);
2. Een plantvak langs de gevel van de kas;
3. Een vak in het gazon aan de voorzijde van de voormalige oranjerie (nu Brasserie de Koepel);
4. Een groep varens onder de magnolia in de parkweide voor de oranjerie.

Ingrepen
Contour van de vaste plantvakken uitzetten en indien nodig het gras verwijderen.

Aanplant assortiment
- Vakken in het gazon bij de voormalige kas:
  - Allium schoenoprasum / bieslook;
  - Angelica archangelica / engelwortel;
  - Angelica gigas / engelwortel;
  - Carum carvi / karwij;
  - Helichrysum italicum / kerrieplant;
  - Melissa officinalis / citroenmelisse;
  - Mentha spicata 'Moroccan' / Marokkanse munt;
  - Origanum vulgare / wilde marjolein;
  - Rosmarinus officinalis / rozemarijn;
  - Salvia officinalis 'Purpurascens' / salie;
  - Thymus vulgaris / echte tijm;
  - Valeriana officinalis / gewone valerian.
- Een vak bij de voormalige oranjerie:
  - Alchemilla mollis / vrouwenmantel;
  - Anemone 'Wild Swan' / anemoon;
  - Echinacea purpurea 'Augustkönigin' / zonnehoed;
  - Geranium 'Rozanne' / geranium;
  - Lavendula angustifolia / lavendel;
  - Pennisetum alopecuroides 'Hameln' / lampenpoetsersgras;
  - Persicaria amplexicaulis 'Blackfield' / adderwortel;
  - Rudbeckia fuldiga 'Little Goldstar' / zonnehoed;
  - Salvia nemorosa 'Mainacht' / salie.
- Een bloemenmengsel onder de Magnolia:
  - Inzaaien van een bloemrijk zadenmengsel (mengseltypen afstemmen met beheerder).
  - NB. Langs de randen van het bloemenmengsel een lage afrastering plaatsen.

Beplantingsplan Overplaats, detail van de gazons en de extensieve graslanden.

Gras (met bollen)

Herstel van de parkaanleg in landschapsstijl met de gazons in de sfeer van de 19e eeuwse situatie met bloem- en kruidenrijk grasland in de centrale zichtas, langs oevers en onder de bomen (open parkbos). Het hoge gras in de huidige situatie heeft weinig (ecologische) kwaliteit, het wordt platgelopen door met name honden, en de gazons onder bomen hebben kale plekken. Om deze reden is ervoor gekozen om de Huisplaats in te delen in vier soorten grasbeheer waarbij per locatie is gekeken naar het gebruik van de bezoekers en de mogelijkheden voor de ecologie.

Ingrepen
- Delen van de bestaande gazons verwijderen conform ontwerpvoorstel ten behoeve van beplantingsvakken;
- Nieuwe gazondelen egaliseren;
- Grond opbrengen t.b.v. egaliseren in de omgeving van de verwijderde beuk in het gazon ten zuidoosten van de oranjerie;
- Duidelijke zonering voor maaibeheer:
  - Gazon: intensief maaibeheer van de gazonbermen (60-100cm) langs alle paden, het wandelpad langs de Vliet en de weide voor de koepel t.b.v. evenementen of picknicklocatie;
  - Gazon met stinzenplanten: intensief maaibeheer vanaf het moment dat het loof van de stinzenplanten is afgestorven (ca. eind mei / begin juni) van overige gebieden tot aan de waterlijn, houtige gewassen en riet verwijderen. Dit conform de situatie op historische afbeeldingen en een kenmerk van Zocherparken;
  - Kruidenrijk grasland op locaties waar bezoekers niet zullen komen en als aankleding van de parkaanleg.
- Oever- en waterbeplanting alleen pluksgewijs laten staan. Dit conform de authentieke uitstraling, en passend bij hedendaagse opvattingen over biodiversiteit;
- Hondenbeleid in dit parkdeel aanscherpen i.v.m. platlopen van het hoge gras door honden;
- Aanplanten en stimuleren (door o.a. maaibeheer) van stinzenplanten in de gazons in zichtlijnen en langs de oevers.

Aanplant assortiment
- Inzaaien verschillende grasmengsels (mengseltypen afstemmen met beheerder):
  - Gazon, vaker dan 16x per jaar maaien;
  - Gazon met stinzenplanten, vanaf eind mei / begin juni beheren als een gazon en meenemen in het maaibeheer voor gazons.
  - Kruidenrijk grasland, 1 tot 2x per jaar afzetten (na broedseizoen), voor langs de oeverrand en aan de buitenzijde van het hekwerk;
- Stinzenplanten in zichtlijnen en langs oevers:
  - Fritillaria meleagris / kievitsbloem;
  - Fritillaria Meleagris 'Alba' / kievitsbloem;
  - Galanthus elwesii / groot sneeuwklokje;
  - Galanthus nivalis / sneeuwklokje;
  - Hyacinthoides non scripta (blauw) / Blue Bell.
- Waterplanten:langs de buitenste oever van de waterpartijen en langs de oevers van de Hertenweide met kruidenrijk grasland enkele waterplanten aanplanten ter aankleding van de oeverrand. Per locatie één plant aanplanten:
  - Iris pseudacorus / gele lis.

Beplantingsplan Broekplaats,
totaal overzicht.

4.3 Deelgebied Broekplaats

Inleiding

Het groen van de Broekplaats valt volledig onder de functie 'cultuurhistorisch groen' in verband met de rijksmonumentale status van het park.

In deze paragraaf worden de omvormingsmaatregelen besproken van het deelgebied Broekplaats. De Broekplaats bestaat uit twee parken: het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbosje. Voor beide parken worden de omvormingsmaatregelen per beheertypen besproken, deze zijn als volgt:

- Boomgroepen en solitaire bomen: de bomen die verspreid door het park staan in gazon of in heestergroepen;
- Heesters intensief: de heestergroepen met regelmatig terugkomende beheermaatregelen. Binnen dit beheertype vallen veelal sierheesters die indien nodig makkelijk te snoeien zijn door terug te zetten of seizoensgebonden gesnoeid te moeten worden;
- Vaste planten: plantvakken met vaste planten langs het wandelpad en nabij het monument;
- Gras (met bollen): verschillende typen gras met al dan niet aanwezige stinzenplanten.

Per beheertype worden de maatregelen voor subtype dan wel beplantingsvak. De beheertypen worden als volgt omschreven:

- Ingrepen: per sub-beheertype / beplantingsvak wordt omschreven welke maatregelen nodig zijn om tot het gewenste streefbeeld te komen zoals omschreven is in het voorgaande hoofdstuk. Enkele van deze ingrepen zullen van algemene aard zijn en worden op het einde van dit onderdeel benoemd;
- Aanplant assortiment: afhankelijk van het beheertype wordt per beplantingsvak een beplantingsassortiment voorgesteld, of worden plantsoorten opgesomd waar in de toekomst uit gekozen kunnen worden. In het laatste geval is van belang dat er per locatie apart wordt gekeken naar de aanplantomstandigheden.

Als slot worden er per beheertype eventuele aandachtspunten benoemd voor het beheer.

Beplantingsplan Broekplaats, detail van de boomgroepen en solitaire bomen.

Beplantingsplan Broekplaats, detail van de locaties voor de open ruimtes en de toegestane locaties voor boomruïnes voor solitaire bomen en boomgroepen.

Boomgroepen en solitaire bomen

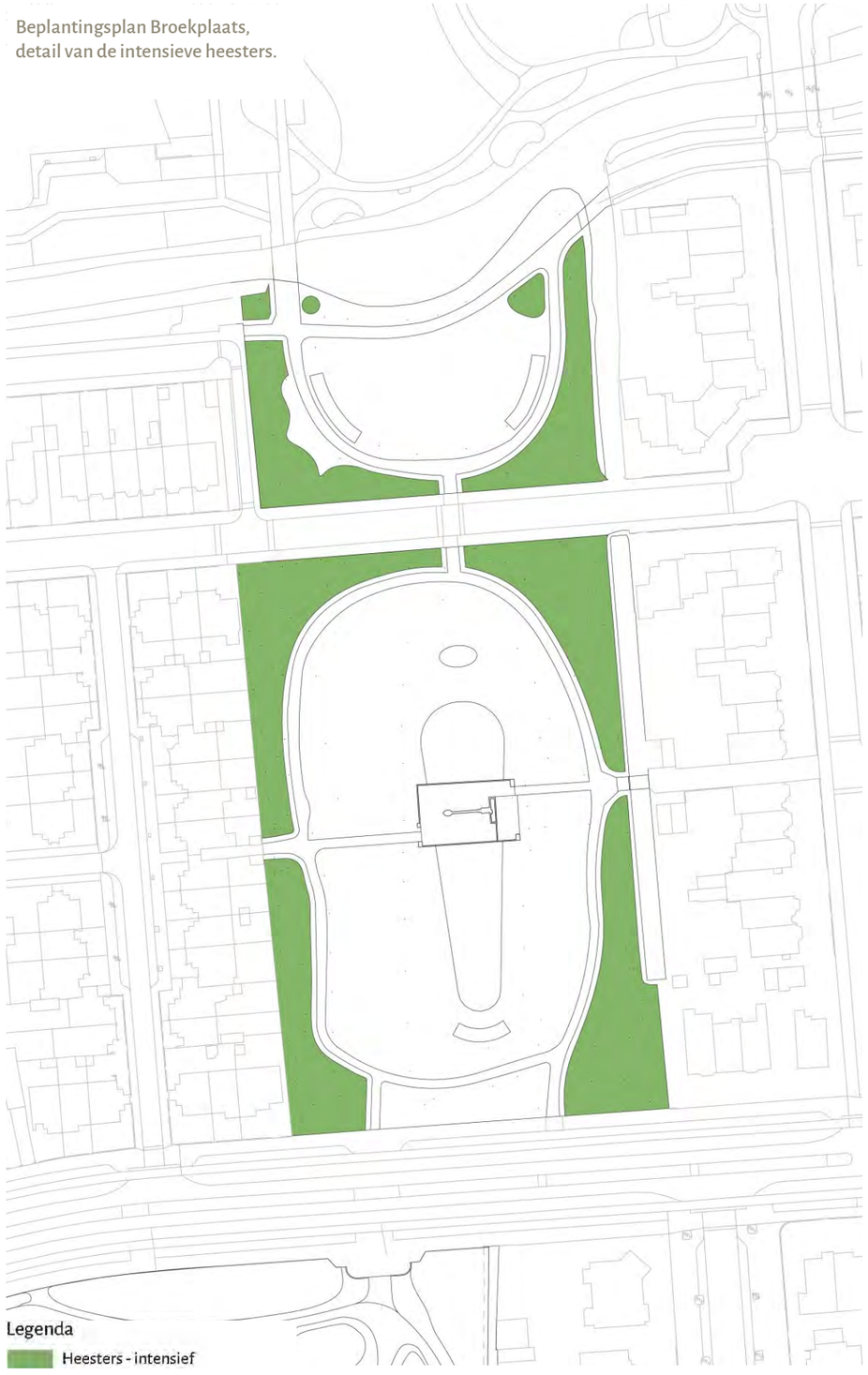
In dit deelgebied staan voornamelijk volwassen bomen. In het Juliana-Bernhardpark staan in het zuidoosten enkele kastanjes met een monumentale omvang, aan de westzijde van deze bomen staan enkele recent aangeplante beuken.

Ingrepen
- Aanwijzen van toekomstbomen die niet beperkt worden door concurrentie en/of schaduwdruk. Deze bomen kunnen in de komende decennia uitgroeien tot bomen met een monumentale omvang;
- Per boom beoordelen of dat deze gesnoeid of gekapt moet worden. Als voorbeeld, indien bomen met een monumentale omvang direct met elkaar concurreren wordt er niet ingegeven i.v.m. de monumentale waarde van de bomen of bomen zijn bewust dicht op elkaar aangeplant om een bepaalde reden of als sierelement in de parkaanleg. Een reden voor snoeien / kap kan zijn dat de boom: te dicht op andere bomen staat, een ziekte heeft, risico vormt doordat schuingroei / zwaar overhangende takken / te dicht op een gebouw staat;
- Gezonde bomen met een monumentale omvang zo lang mogelijk behouden door directe concurrentie van jong / halfwas opschot of grote heesters te verwijderen;
- Verwijderen / herplanten jonge bomen in de openruimtes en voor overige bomen geldt een uitsterfbeleid, deze bomen worden niet herplant;
- Verwijderen van jonge beuken ten zuiden van de kastanjes met een monumentale omvang.

Aanplant assortiment boomgroepen en solitaire bomen
Enkel ten zuiden van de kastanjebomen met een monumentale omvang zullen Indische paardenkastanjes worden herplant. Voor het overige gebied geldt dat er in de actuele situatie zijn voldoende boomgroepen en solitaire bomen aanwezig. Indien er een boom door ouderdom of ziekte wordt verwijderd: de stobbe uitfrezen en op dezelfde locatie een nieuwe boom herplanten. Voor de te herplanten boom kan gekozen voor eenzelfde soort als de verwijderde boom of voor een andere soort die past binnen de historische uitstraling van het park.

Indien ervoor gekozen wordt om niet eenzelfde boomsoort toe te passen komen de volgende boomsoorten in aanmerking:
- Acer campestre ‘Green Column’ / zuilvormige veldesdoorn;
- Acer negundo / vederesdoorn;
- Aesculus indica / Indische paardenkastanje;
- Calocedrus decurrens / wierookceder;
- Castanea sativa / tamme kastanje;
- Catalpa bignonioides / trompetboom;
- Cercidiphyllum japonicum / katsuraboom;
- Gleditsia triacanthos / valse Christusdoorn;
- Larix decidua / Europese lork;
- Larix kaempferi / Japanse lork;
- Liquidamber styraciflua / tulpenboom;
- Magnolia kobus / beverboom;
- Magnolia sieboldii / beverboom;
- Magnolia soulangea / beverboom;
- Quercus acutissima / gezaagdbladige eik;
- Quercus cerris / moseik;
- Quercus robur ‘Fastigiata Koster’ / zuileik;
- Robinia pseudoacacia / valse acacia;
- Tilia tomentosa / zilverlinde;
- Tilia x europaea ‘Euchlora’ / krimlinde.

Beplantingsplan Broekplaats,
detail van de intensieve heesters.

Heesters intensief

In dit deelgebied zijn er zes heestervakken waar heesters worden toegepast. Voor deze vakken gelden dezelfde ingrepen en aan te planten assortiment.

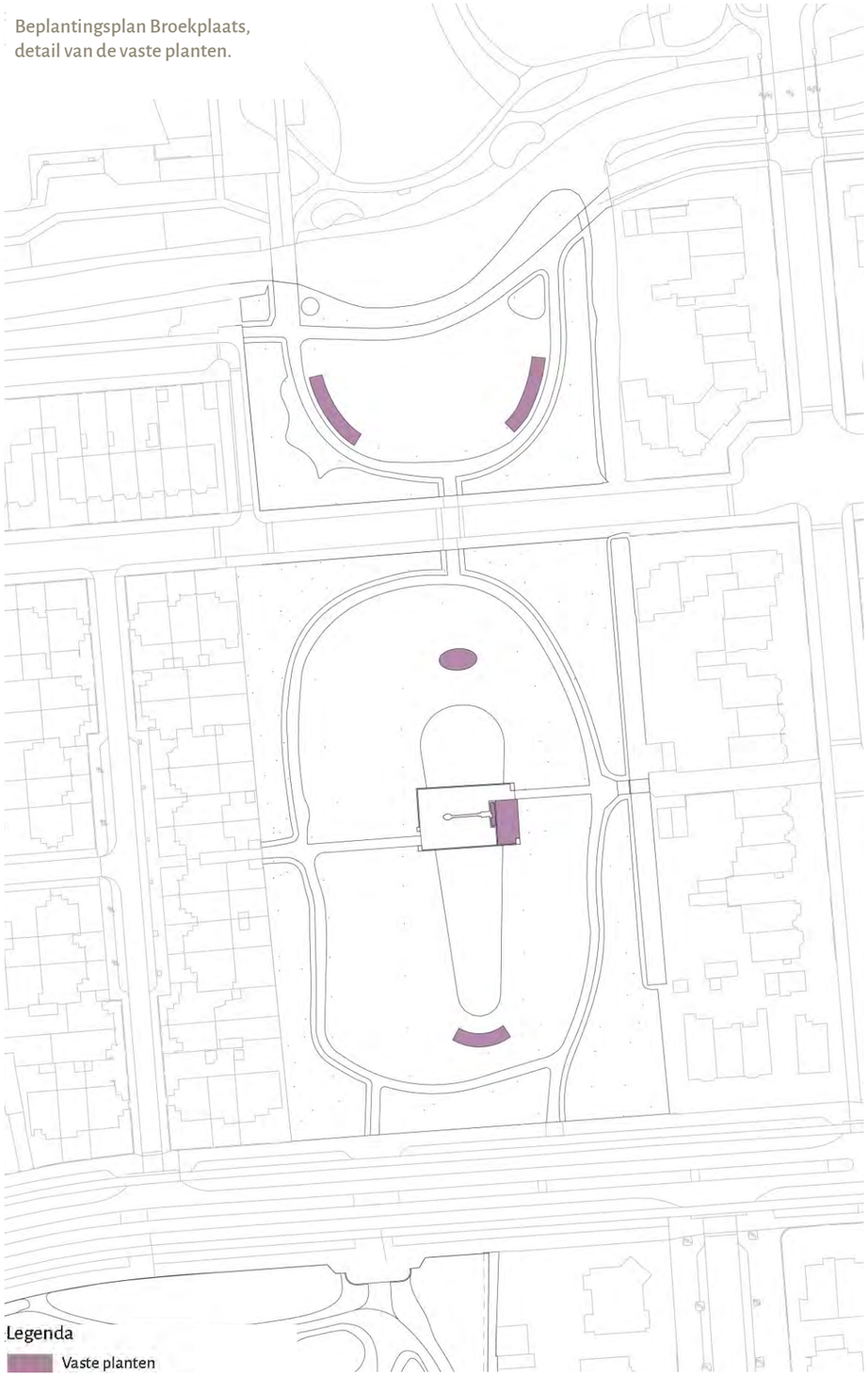
<u>Ingrepen</u>
- Contour van het nieuwe heestervak uitzetten en indien nodig het gras verwijderen;
- Verwijderen van klimop, gele kornoelje, ligustrum, bonte broodboom, grootbladige laurier, hulst, dwergmispel en sneeuwbes.

<u>Aanplant assortiment</u>
De vrijgekomen ruimte wordt ingeplant met de onderstaande heestersoorten, gemengd in een vak.
De volgende soorten woorden aangeplant:
- Berberis thunbergii 'Atropurpurea' / zuurbes;
- Chaenomeles speciosa 'Simonii' / dwergkee;
- Chaenomeles speciosa 'Nivalis' / dwergkee;
- Chamaecyparis obtusa 'Nana Gracilis' / dwergcypres;
- Cornus alba 'Sibirica' / witte kornoelje;
- Cotoneaster lactea / dwergmispel;
- Cotoneaster salicifolia / dwerfmispel;
- Crataegus x grignonensis / meidoorn;
- Forsythia intermedia 'Spectabilis' / Chinees klokje (indien nodig aanvullen);
- Hamamelis 'Brevipetala' / toverhazelaar;
- Hydrangea arborescens / hortensia;
- Hypericum androsamum / hertshooi;
- Ilex aquifolium 'Pyramidalis' / hulst;
- Juniperus communis 'Compressa' / dwergjeneverbes;
- Mahonia aquifolium / mahoniestruik;
- Philadelphus virginal / boerenjasmijn;
- Potentilla fruticose 'Abbotswood' / ganzerik;
- Ribes alpinum / alpenbes;
- Spiraea japonica 'Genpei' / spierstruik;
- Thuja orientalis 'Aurea Nana' / levensboom.

Langs de wateroever in het Boerenbosje wordt de volgende solitaire heester aangeplant:
- Cornus controversa 'Pagoda' / reuzenkornoelje.

<u>Aandachtspunten</u>
- Paden beheren met gemaaide padbermen door langs het pad een strook van minimaal een meter vrij te houden van heesters en laaghangende takken. Bij de aanplant van heesters rekening houden met deze afstand, zodat de heesters niet recht afgeschoren hoeven te worden indien deze te groot uitgroeien;
- Hou bij de aanplant van de heesters rekening met de volwassen hoogte en -breedte. Door de heesters wat ruimer in te planten worden aanplantkosten en de beheerkosten in de toekomst beperkt. Ook komt de natuurlijke vorm van de heester beter tot uiting;
- De heesters tussen het Juliana-Bernhardpark en het Boerenbos mogen in verband met de zichtas vanaf het hoofdhuis maximaal 1.20 meter hoog worden voordat ze worden gesnoeid op natuurlijke wijze.

Beplantingsplan Broekplaats,
detail van de vaste planten.

Vaste planten

Voor de vaste planten is gekozen voor een assortiment sterke vaste planten met een bloeitijd van mei tot november.

Ingrepen
- Bestaande rozen in Boerenbosje verplanten naar nieuwe contouren plantvakken;
- Indien nodig gras verwijderen voor de nieuwe/aan te passen contouren plantvakken;
- Optioneel: aanleg plantvakken parallel aan de lange zijden van de vijver. (nader onderzoek naar oorspronkelijke locaties vereist)

Aanplant assortiment
Lintvormige rozenvakken in het Boerenbosje:
- Plantvak aanvullen bestaande cultivar rozen.

Vaste planten voor in het ovale plantvak en het lintvormige plantvak het Juliana-Bernhardpark:
- Achillea millefolium ‘White Beauty’;
- Achillea ‘Safran’;
- Aster ageratoides ‘Ashvi’;
- Aster ‘Professor Anton Kippenberg’;
- Doronicum orientale;
- Geranium ‘Rozanne’;
- Helium ‘Short ’n Sassy’;
- Rudbeckia fulgida ‘Little Goldstar’;
- Salvia nemorosa ‘Ostfriesland’.

Vaste planten voor het rechthoekige plantvak bij het monument in het Juliana-Bernhardpark:
- Achillea filipendulina;
- Achillea millefolium;
- Achillea ‘Safran’;
- Anemone hypehensis ‘September Charm’;
- Anemone ‘Wild Swan’;
- Aster thomsonii;
- Echinacea purpurea ‘Augustkönigin’;
- Heliopsis helianthoides ‘Patula’;
- Helenium ‘Moerheim Beauty’;
- Persicaria bistorta ‘Superba’;
- Poterium obtusum;
- Rudbeckia speciosa hybriden;
- Salvia nemorosa.

Waterplanten in de waterpartijen van het Juliana-Bernhardpark;
- Ranunculus aquatilis, waterranonkel.

Aandachtspunten
- De verhoogde bak bij het monument wordt jaarlijks gevuld met eenjarige planten.

Beplantingsplan Broekplaats,
detail van de gras.

Gras (met bollen)

Herstel van de bestaande gazons en aanvullen van de stinzenplanten. Aanleg van nieuwe stroken gazons aan de buitenzijde van de wandelpaden conform de oorspronkelijke situatie (naar luchtfoto 1964).

<u>Ingrepen</u>

- Nieuwe gazondelen egaliseren en inzaaien met een grasmengsel voor gazon;
- Aanplanten en stimuleren (door o.a. maaibeheer) van stinzenplanten in het gazon in zichtlijnen en langs de oevers.

<u>Aanplant assortiment</u>

- Grasmengsels voor gazon, afstemmen met beheerder;
- Stinzenplanten in zichtlijnen en langs oevers:
  - Crocus tommasianianus / crocus;
  - Crocus vernus 'Jeanne D'Arc' / crocus;
  - Crocus vernus 'Flower Record' / crocus;
  - Galanthus nivalis / sneeuwklokje;
  - Hyacinthoides non scripta (blauw) / Blue Bell.

Literatuur

- *Buitenplaats Vreugd en Rust. Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling* (Korneel Aschman Erfgoedadvies, 26 maart 2021);
- 'Buitenplaats Vreugd en Rust. Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling', Korneel Aschman
- Erfgoedadvies, Versie 2, aangevuld en uitgebreid 7 juli 2022
- *Tuinhistorische analyse en toekomstvisie. Vreugd en Rust/Juliana-Bernhardpark/Boerenbosje te Voorburg'*, SB4, 2000;
- *'Zogher, de fameuse aanlegger' Kwaliteitsimpuls Zocherparken in de Landgoederenzone Zuid-Holland. Handreiking bij het beheer en herstel* (Stichting In Arcadië i.s.m. K. Aschman, 2017)
- Inmetingsplattegrond uit 1916, op basis waarvan het historisch padenpatroon gereconstrueerd kon worden;
- *'Vreugd en Rust - gastvrije buitenplaats met een park van Zocher'*; HVV, 2020
- *Nederlandse tuinarchitectuur: tuinen van Th.J. Dinn (1876-1931), C. Brandes (1884-1955), H. Roeters van Lennep (1889-1971), R.T. Boon (1900-1985) en Cath. Polak Daniels (1904-1989)'*; Erik Blok SB4, 1997

Overig geraadpleegd:

- Voorstudies projectgroep Vreugd en Rust, waaronder plattegronden 'Herstelplan padenpatroon' (06-09-2021). Zie ook bijlage 2;
- Terreinbezoeken Stichting In Arcadië 2016, 2021, 2022;
- Diverse historische afbeeldingen zijn vriendelijk ter beschikking gesteld voor analyse door o.a. Korneel Aschman Erfgoedadvies, St. Mooi Voorburg en de gemeente VL, waaronder luchtfoto's 1938, 1944, 1964, 1975, 1977 etc., technische uitwerkingen Juliana-Bernhardpark 1937, 4 kaarten van Openbare werken afdeling Plantsoenen 1962, actuele bomenkaart uit beheersysteem gemeente, diverse foto's, ansichten en schilderijen;
- Diverse plantlijsten Zochers, collectie Stichting In Arcadië.